

Strategia Rozwoju Gminy Choszczno na lata 2008 - 2020

Szczecin, lipiec 2008r.

dokument opracowała firma:

ECD Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński

Oddział Poznań
ul. Stefana Batorego 82a/4
60-687 Poznań
tel.: (061) 821 74 02
fax. (061) 642 15 06

Oddział Szczecin
ul. Bohaterów Warszawy 34/35
70-340 Szczecin
tel.: (091) 886 00 05
ew. mobil.: 0 501 017 281

e-mail: biuro@ecd.az.pl
www.ecd.az.pl

SPIS TREŚCI

1.	Istota planowania strategicznego	3
2.	Diagnoza aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Choszczno	5
2.1.	Położenie i warunki demograficzne	5
2.2.	Infrastruktura społeczna	12
2.3.	Podmioty gospodarcze i rolnictwo	36
2.4.	Finanse samorządu	42
2.5.	Infrastruktura techniczna	45
3.	Analiza SWOT	53
3.1.	Założenia metodologiczne	53
3.2.	Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego	56
3.2.1.	Budżet gminy	56
3.2.2.	Infrastruktura i Ochrona Środowiska	57
3.2.3.	Rozwój gospodarczy	58
3.2.4.	Sfera społeczna	59
4.	Misja i cele strategiczne gminy Choszczno	59
4.1.	Hierarchiczny układ Strategii.....	59
4.2.	Wizja i misja Gminy Choszczno	61
4.3.	Cele strategiczne Gminy Choszczno	61
4.4.	Struktura logiczna Strategii Gminy Choszczno na lata 2008 - 2020.....	80
5.	Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii	82
6.	Wdrażanie i monitorowanie Strategii	103
6.1.	Wdrażanie Strategii	103
6.2.	Monitoring i ewaluacja Strategii	104
6.3.	Promocja programu strategicznego gminy	105

1. Istota planowania strategicznego

Planowanie jest pierwszym i podstawowym etapem zarządzania. W gminie planowanie strategiczne jest procesem, w którym samorząd świadomie przewiduje i kontroluje zmiany sytuacji na danym obszarze, pozostając podmiotem działań podejmowanych w celu rozwoju lokalnej społeczności. Jest to umiejętność reagowania na zmiany otoczenia, a nawet ich wyprzedzanie. W procesie tym, gminę należy postrzegać z jednej strony jako zamkniętą całość z uwzględnieniem jej specyfiki i posiadanych zasobów, z drugiej zaś jako część systemu globalnego. Otoczenie terytorialne i makroekonomiczne ma bowiem stały wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy. Wypracowany w drodze konsensusu społecznego i zaakceptowany przez społeczność lokalną dokument zawierający Strategię Rozwoju Gminy Choszczno na lata 2008 - 2020 danej jednostki jest wyznacznikiem działań dla wszystkich podmiotów zlokalizowanych lub obejmujących swym zasięgiem opisany obszar.

Korzyści płynące z posiadania strategii wynikają obecnie choćby z zasad udzielania dofinansowania ze środków strukturalnych i zadań podejmowanych przez samorządy. Według tych zasad preferowane będą projekty, które są zgodne m.in. ze strategią czy też planem rozwoju lokalnego jednostki samorządu terytorialnego ubiegającej się o dofinansowanie. To tylko jedna i nie najważniejsza z przesłanek, którą należy kierować się, podejmując decyzję o przystąpieniu do opracowania strategii. Dokument ten zawiera wytyczne i stanowi podstawę do sporządzenia innych dokumentów planistycznych, do których opracowania zobowiązana jest gmina, jak choćby studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego. Strategia jest niezwykle przydatna samorządowi w pracy nad ustanawianiem prawa lokalnego, podejmowaniem decyzji związanych z wydatkowaniem środków budżetowych, udzielaniu dotacji jednostkom niepublicznym, powoływaniu instytucji wspierających wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej, wspierania przedsiębiorczości, walki z bezrobociem, etc. Generalnie należy stwierdzić, że strategia jest podstawowym dokumentem, na którym powinna zostać oparta bieżąca praca samorządu i długoterminowe planowanie rozwoju społecznego i gospodarczego gminy.

Planowanie strategiczne jest ważnym narzędziem służącym zbliżeniu mieszkańców, środowisk oraz władz gminnych w celu stworzenia partnerskich inicjatyw mających za zadanie wykreowanie zrównoważonego rozwoju gminy. Dokument określający najważniejsze założenia rozwoju jednostki umożliwia samorządowi gminnemu jak najefektywniejsze wykorzystanie posiadanych środków finansowych, które z uwagi na ograniczenia budżetowe często nie wystarczają na realizację wszystkich zadań.

Należy sobie również zdawać sprawę z istniejącej konieczności ciągłego udoskonalania powstałego programu strategicznego. Strategia nie jest, bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy, musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju gminy. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan zasobów gminy na koniec roku 2007 i początek 2008r. i stanowi początek nowego, wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki zewnętrzne, ale zawsze powinny być zbieżne z misją gminy, określającą główny kierunek, w jakim ma podążać społeczność lokalna na wybranej ścieżce rozwoju.

Z powyższych powodów także ważne jest, by w opracowywaniu Strategii brała udział możliwie najbardziej reprezentatywna i ciesząca się największym autorytetem i poważaniem grupa przedstawicieli całej gminy. Pozyskanie do procesu planowania strategicznego nie tylko osób bezpośrednio zarządzających gminą, ale włączenie w ten proces szerokiej reprezentacji społeczeństwa, gwarantuje, jeżeli nie współdziałanie wszystkich, to w każdym razie wysoki poziom akceptacji dla głównych kierunków, które wytyczy w ten sposób wypracowana Strategia. Ta forma planowania zyskuje sobie coraz większą popularność zarówno za granicą, jak i w naszym kraju. Pozwala ona lepiej zrozumieć różne stanowiska i interesy oraz wskazuje potrzebę osiągnięcia kompromisu w dochodzeniu do założonych celów. Proces taki daje też okazję wyłonienia rzeczywistych liderów życia społeczno-gospodarczego - osób, którym będzie zależało na realizacji konkretnych zadań prorozwojowych.

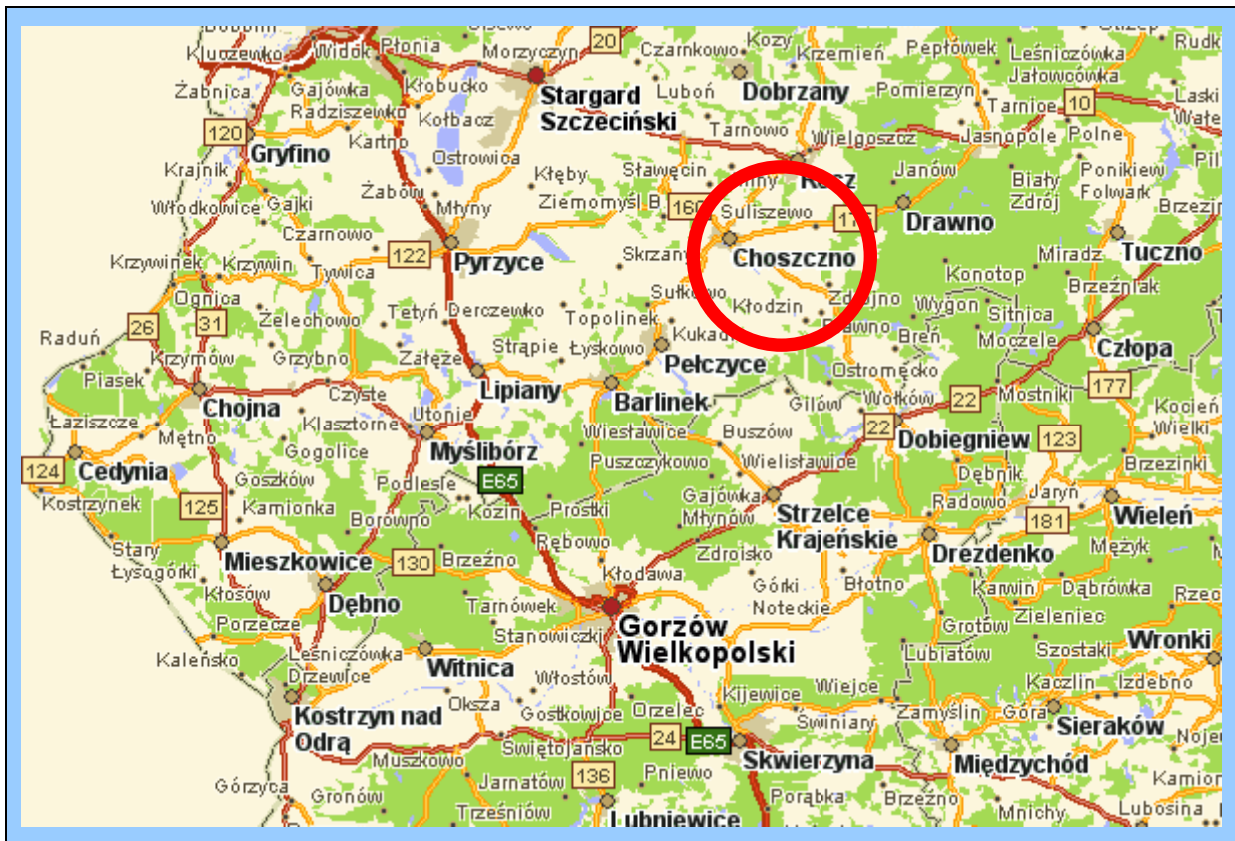
Formalnie dokument składa się z pięciu części. Pierwsza z nich to diagnoza stanu obecnego gminy Choszczno, w której na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie, Urzędu Miejskiego w Choszcznie, Powiatowego Urzędu Pracy w Choszcznie i wielu innych jednostek została zawarta analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w podstawowych obszarach jej funkcjonowania. Diagnoza stanu obecnego służy przede wszystkim wyspecyfikowaniu podstawowych problemów związanych z funkcjonowaniem gminy, wskazaniem w analizie SWOT (w części drugiej opracowania), która jest swoistym podsumowaniem diagnozy, mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń przed nią stojących. W ten sposób opracowana diagnoza stała się podstawą do opracowania części trzeciej i czwartej dokumentu, jakimi są misja i cele strategiczne gminy wraz z jej częścią realizacyjną i monitoringiem, w którym zostały zapisane konkretne plany inwestycyjne. Ich bezpośrednim realizatorem będzie przede wszystkim samorząd gminy. Ostatnia część Strategii to jej wdrażanie i monitorowanie pokazujące schemat działania samorządu gminnego zarówno w zakresie pozyskiwania środków, jak i proces ich realizacji.

2. Diagnoza aktualnego stanu społeczno-gospodarczego Gminy Choszczno

2.1. Położenie i warunki demograficzne

Gmina Choszczno to gmina miejsko - wiejska, położona w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie choszczeńskim obejmując swoim zasięgiem 6 gmin: Bierzwnik, Choszczno, Drawno, Krzęcin, Pelczyce, i Recz. Gmina obejmuje obszar 247 km² podzielony na 18 sołectw: Zamęcin, Korytowo, Sławęcín, Radaczewo, Piasecznik, Kołki, Rzecko, Suliszewo, Stary Klukom, Sulino, Raduń, Wardyń, Stradzewo, Zwierzyń, Gleźno, Koplin, Smoleń, Witoszyn.

Mapa obrazująca lokalizację miejscowości Choszczno

źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapaszukacz.pl

Teren gminy leży na pograniczu Pojezierza Choszczeńskiego i Równiny Pyrzycko-Stargardzkiej, nad rzeką Stobnicą w widłach rzeki Iny i Małej Iny. Sąsiaduje z Równiną Drawską, Pojezierzem Dobiegniewskim oraz Pojezierzem Ińskim. Korzystne położenie od Szczecina, granicy z Niemcami oraz od Poznania, przy głównej traktacji kolejowej Szczecin-Poznań, stwarza dogodne połączenia transportem samochodowym i kolejowym do głównych miast Polski i Europy Zachodniej.

Gmina Choszczno jest jedną z sześciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu choszczeńskiego.

Gminę Choszczno zamieszkuje 22.520 osób (stan w dniu 02.01.2008 r.), w tym 7.065 kobiet, w wieku 19 – 60 lat tj. 31,37 %. Średnia gęstość zaludnienia jest bardzo wysoka i wynosi 91,17 osób na 1 km². Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy jest zróżnicowana – miejscowości są albo małe albo średnie oraz występuje jedno duże miasto – Choszczno z liczbą 16.065 osób.

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące liczbę ludności poszczególnych miejscowości wchodzące w skład Gminy Choszczno wg stanu na dzień 2 stycznia 2008r..

Nazwa miejscowości i liczba mieszkańców w 2008r.					
Lp.	Nawa miejscowości	Liczba ludności	Lp.	Nawa miejscowości	Liczba ludności
1.	Baczyn	29	21.	Radlice	49
2.	Bonin	88	22.	Raduń	270
3.	Brzostno	2	23.	Roztocze	30
4.	Chęłpa	44	24.	Rudniki	40
5.	Choszczno	16065	25.	Rzecko	443
6.	Czernice	8	26.	Rzeczki	57
7.	Gleźno	113	27.	Sławęcín	244
8.	Golcza	18	28.	Smoleń	312
9.	Gostyczyn	18	29.	Stary Klukom	313
10.	Kołki	359	30.	Stawin	134
11.	Koplin	106	31.	Stradzewo	386
12.	Korytowo	486	32.	Sulechówek	8
13.	Krzowiec	127	33.	Sulino	125
14.	Łaszewo	35	34.	Suliszewo	396
15.	Nowe Żeńsko	65	35.	Sułowo	17
16.	Oraczewice	83	36.	Wardyń	499
17.	Pakość	48	37.	Witoszyn	51
18.	Piasecznik	432	38.	Wysokie	9
19.	Płotki	2	39.	Zamęcín	495
20.	Radaczewo	296	40.	Zwierzyn	218

Źródło: dane z UM Choszczno

Zmiany liczebności lokalnej społeczności w ostatnich 5 latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Liczba mieszkańców	Lata				
	2004	2005	2006	2007	2008
<i>Dzieci w wieku przedszkolnym (0-6)</i>	1.328	1.321	1.343	1.346	1.344
<i>Dzieci w wieku szkolnym (7-15)</i>	2.523	2.477	2.376	2.304	2.286
<i>Młodzież (16-19)</i>	1.415	1.390	1.331	1.268	1.264
<i>Kobiety (20 – 60)</i>	7.178	7.109	7.097	7.113	7.065
<i>Mężczyźni (20 – 65)</i>	7.582	7.583	7.574	7.580	7.569
<i>Kobiety w wieku emerytalnym (60 +)</i>	1.939	1.931	1.976	2.023	2.054
<i>Mężczyźni w wieku emerytalnym (65 +)</i>	910	912	926	931	938
ogółem	22.875	22.723	22.623	22.565	22.520

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych i z UM Choszczno

Jak wynika z zestawienia liczba mieszkańców gminy w badanym okresie spada. Od roku 2004 zanotowano spadek o 355 osób, tj. 1,55 %. Liczbowo jest to dość znacząca cyfra, natomiast procentowo niewielki ułamek nie nakazujący poszukiwania rozwiązań tej tendencji.

W poszczególnych latach widać wyraźną tendencję spadku ilości osób w poszczególnych latach w grupie dzieci w wieku szkolnym (7 – 15) z 2.523 w roku 2004 do 2.286 w roku 2008. Jest to spadek w wysokości 237 osób w wieku szkolnym. Ta sytuacja spowodowana była powszechnym, zauważalnym niemalże wszędzie zjawiskiem przesuwania wieku zakładania rodziny przez młodych ludzi.

Zauważalny jest także spadek w grupie osób w wieku produkcyjnym z 7.178 osób w roku 2004 do 7.065 osób w roku 2008 czyli o 113 osób wśród kobiet oraz 7.582 osoby w roku 2004 do 7.569 w roku 2008 wśród mężczyzn.

W tabeli widać także systematyczny wzrost ogólnej liczby ludności gminy w wieku poprodukcyjnym oraz przedszkolnym. Ludność zamieszkała w gminie wykazuje równowagę płci, chociaż analiza zróżnicowania w poszczególnych grupach wiekowych wykazuje pewną deformację. Uwidacznia się niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego i w wieku rozrodczym. Przewaga kobiet następuje dopiero po 60 roku życia. Niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego ma, więc negatywne skutki dla reprodukcji ludności i dla ekonomicznego rozwoju gminy. Następstwem tego stanu są m.in. zmniejszające się: udział i liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej oraz spadek ilości zawieranych małżeństw.

Stan opisany wyżej ma znaczący wpływ na zmniejszenie przyrostu naturalnego.

Poniższa tabela wskazuje podział ludności w omawianych grupach wiekowych na przestrzeni lat 2004 – 2008.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wg płci						
	J. m.	2004	2005	2006	2007	2008
ogółem						
ogółem	osoba	22 875	22 723	22 623	22 565	22 520
mężczyźni	osoba	11 204	11 157	11 097	11 044	11 029
kobiety	osoba	11 671	11 566	11 526	11 521	11 491
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	osoba	5 266	5 188	5 050	4 918	4 894
mężczyźni	osoba	2 712	2 662	2 597	2 533	2 522
kobiety	osoba	2554	2526	2 453	2 385	2 372
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	14 760	14 692	14 671	14 693	14 634
mężczyźni	osoba	7 582	7 583	7 574	7 580	7 569
kobiety	osoba	7 178	7 109	7 097	7 113	7 065
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	2 849	2 843	2 902	2 954	2 992
mężczyźni	osoba	910	912	926	931	938
kobiety	osoba	1 939	1 931	1 976	2 023	2 054

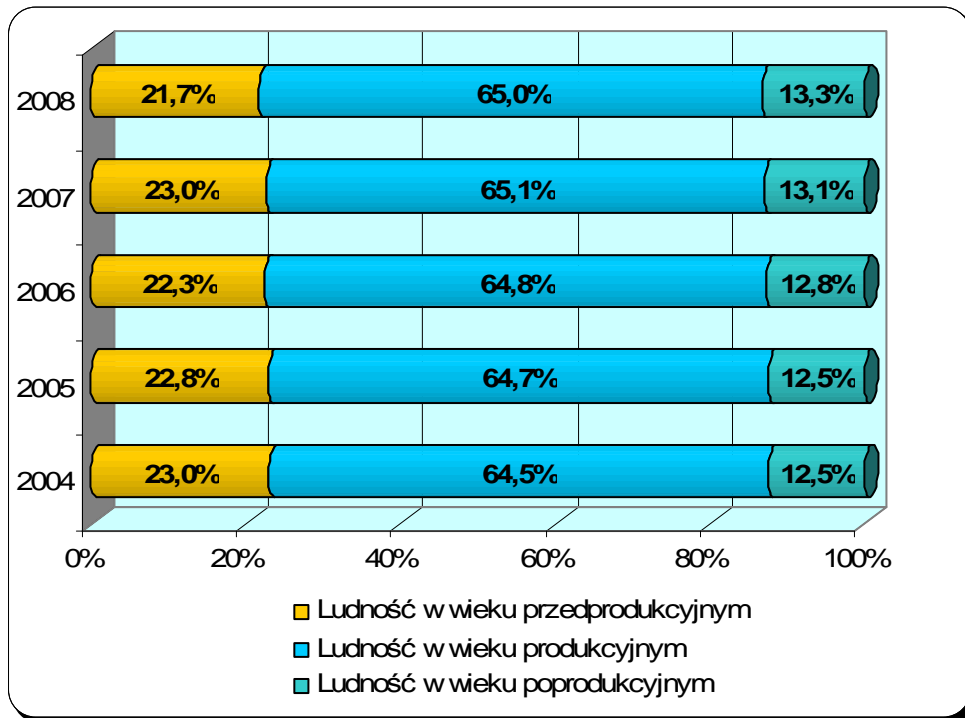
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z UM Choszczno

W ostatnich 5 latach znacząco spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym w społeczności Gminy Choszczno – stan na styczeń 2008 roku wskazuje, że ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 21,7 % ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2004 wskaźnik ten był o ponad 2 punkty procentowe wyższy (2,3 %). Zwiększył się z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym (z 64,5 % w roku 2004 do 65,0 % w roku 2008), oraz osób w wieku poprodukcyjnym (12,5 % w roku 2004 – w roku 2008 – 13,3 %). Jak wynika z powyższych zestawień ludność gminy starzeje się. Utrzymujący się na niskim poziomie przyrost naturalny jak również wyjazdy młodych w celach edukacyjnych i zarobkowych są głównymi przyczynami opisywanego zjawiska. Należy zauważyć, że tendencja ta utrzymuje się, a jej powstrzymanie jest celem rozwojowej polityki samorządu.

Zjawisko to jest także odzwierciedleniem przemian struktury wiekowej w skali kraju i wymaga skoordynowanych działań w wielu dziedzinach życia. Zmiana proporcji między różnymi grupami wiekowymi wpływa znacząco na rynek pracy, bowiem decyduje o liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Wzrost jej liczby - przy tendencjach rozwojowych w gospodarce - zwiększa potencjał siły roboczej w gminie, a z drugiej strony – w przypadku słabiej rozwiniętej gospodarki – może powodować wzrost zagrożenia bezrobociem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM Choszczno

Na terenie gminy Choszczno stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 8,1 %, natomiast stopa bezrobocia dla powiatu choszczeńskiego jest wyższa o 2 punkty procentowe i wynosi 10,3 %.

Na dzień 31.05.2008 zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Choszcznie było 1180 osób, w tym 705 kobiet z terenu gminy Choszczno. Jak widać w poniższej tabeli Gmina Choszczno w porównaniu do innych Gmin Powiatu choszczeńskiego ma najniższą stopę bezrobocia a stan zarejestrowanych bezrobotnych z roku na rok spada. Wpływ na to mogą mieć coraz częstsze wyjazdy ludności do pracy do krajów Unii Europejskiej.

Na terenie gminy Choszczno poważnym problemem jest istnienie bezrobocia niezarejestrowanego, tzw. ukrytego, co związane jest między innymi z posiadaniem gospodarstw rolnych poniżej 2 ha przeliczeniowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, właściciele takich gospodarstw mogą zarejestrować się jako osoby bezrobotne, lecz tego nie robią.

Brak pracy na terenie gminy, brak zakładów produkcyjnych oraz możliwości rozwoju powodują przemieszczenie się ludności w celu poszukiwania pracy w inne regiony powiatu i kraju.

Ponad połowa bezrobotnych to kobiety (59,75%) tj. 705 osób.

Poniżej przedstawiono informację o bezrobociu w przekroju Miast i gmin leżących na terenie powiatu choszczeńskiego na koniec maja 2008r.

Bezrobotni wg gmin					
Miasto / Gmina	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Wskaźnik bezrobocia
	razem	kobiety	razem	kobiety	
Gmina Bierzwnik	355	199	355	199	11,9%
Gmina Krzęcin	299	168	299	168	12,5%
MG Choszczno	1180	705	426	263	8,1%
MG Drawno	393	231	240	136	11,6%
MG Pełczyce	572	343	369	225	11,1%
MG Recz	523	311	285	171	14,3%
Powiat Choszczeński	3322	1957	1974	1162	10,3%

Źródło: dane z WUP-u w Szczecinie

Istniejące bezrobocie to głównie niekorzystny skutek przemian strukturalnych w rolnictwie, a także niechęć podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie.

Główne przyczyny bezrobocia to także:

- restrukturyzacja gospodarki,
- regres gospodarczy w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki,
- brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych.

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Głównym problemem bezrobocia jest niewystarczająca ilość miejsc pracy na terenie Gminy i w jej otoczeniu a także praca za minimalną stawkę. Przy obecnym niedoborze ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych, lub nieodpowiednich warunkach płacowych, wiele osób decyduje się na wyjazdy zagraniczne, gdzie często pracują bez legalnego zatrudnienia, utrzymując zasilek w kraju.

Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walka z bezrobociem oraz tworzenie nowych miejsc pracy stają się najważniejszymi celami działania Gminy. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

W Gminie Choszczno liczba pracujących w 2008 r. wzrosła w stosunku do 2004r. o 1126 osób, co wynika z analizy spadku bezrobocia na tym obszarze.

Podstawowe prawidłowości w kształtowaniu się liczby pracujących są następujące:

- znaczny wzrost liczby zatrudnionych w rolnictwie, w przemyśle i w budownictwie,
- znaczny spadek liczby pracujących w handlu i usługach i w transporcie,
- niewielki wzrost liczby pracujących w obsłudze nieruchomości i firm,
- niewielki spadek liczby zatrudnionych w edukacji,

- znaczny spadek liczby pracujących w ochronie zdrowia.

Uzasadnione wydaje się twierdzenie, że w najbliższych latach wystąpi zmiana struktury zatrudnienia na korzyść sektorów o charakterze usługowym.

W Gminie, w porównaniu z sąsiednimi gminami jest wysoki udział pracujących w rolnictwie oraz usługach. Pierwsze zjawisko świadczy o dużych obszarach użytków rolnych wskazujący na istnienie dużych, nowoczesnych gospodarstw rolnych zatrudniających siłę najemną natomiast drugi element pokazuje, iż w gminie brakuje ośrodków przemysłowych i dużych zakładów pracy zatrudniających większą ilość pracowników.

Wyraźnie załamał się rynek pracy w handlu i ochrony zdrowia, przy czym pierwsze zjawisko wiąże się z likwidacją wielu małych sklepów i hurtowni zaś drugie - z reformą służby zdrowia w Polsce. Wystąpiło także zjawisko redukcji zatrudnienia w tradycyjnych branżach przemysłu.

Urząd Miejski w Choszcznie

zdjęcie nr 1*

Na różnicę między zasobami pracy a wielkością zatrudnienia składają się bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nie rejestrowani bądź pracujący w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie wpływa na spadek bezrobocia.

Przypuszczać należy, że szereg podmiotów gospodarczych zawiesza bądź kończy działalność, powodując wzrost bezrobocia, a statystyka nie nadąża z ujawnianiem tego faktu.

Należy zwrócić uwagę, że liczba bezrobotnych na koniec maja 2008 r. spadła - stopa bezrobocia wynosiła 8,1% i kształtowała się na poziomie niższym od średniej województwa (14,1%). Pomimo tego dość wysokie pozostaje bezrobocie wśród kobiet, które często poświęcają się rodzinie i domowi rezygnując z własnych ambicji i marzeń. W ostatnich latach udział kobiet w strukturze bezrobotnych miał tendencję wzrostu i kształtował się następująco:

- 2004r. – 1222 kobiet bezrobotnych na 2406 osób bezrobotnych ogółem tj. 50,79 %
- 2005r. – 1024 kobiet bezrobotnych na 2019 osób bezrobotnych ogółem tj. 50,72 %
- 2006r. – 989 kobiet bezrobotnych na 1812 osób bezrobotnych ogółem tj. 54,58 %
- 2007r. - 836 kobiet bezrobotnych na 1423 osób bezrobotnych ogółem tj. 58,75 %

- 2008r. – 705 kobiet bezrobotnych na 1180 osób bezrobotnych ogółem tj. 59,75 %

Należy zwrócić uwagę, że najlepszym sposobem przeciwdziałania bezrobociu jest wspieranie przedsiębiorczości i prowadzenie polityki prozatrudnieniowej, gdyż aktywność zawodowa warunkuje samowystarczalność rodzin, a tym samym zmniejsza zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

2.2. Infrastruktura społeczna

Edukacja

W Gminie Choszczno istnieje 7 szkół publicznych i 4 Publiczne Przedszkola. Są to:

- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 w Choszcznie,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Choszcznie,
- Szkoła Podstawowa w Korytowie,
- Szkoła Podstawowa w Sławęcinie,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Suliszewie,
- Szkoła Podstawowa w Zamęcinie,
- Publiczne Gimnazjum w Choszcznie

oraz

- Publiczne Przedszkole nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Choszcznie,
- Publiczne Przedszkole nr 2 z grupą żłobkową w Choszcznie,
- Publiczne Przedszkole nr 4 Choszcznie,
- Publiczne Przedszkole nr 5 z grupą żłobkową w Choszcznie

Oprócz wymienionych wyżej placówek na terenie Miasta Choszczno działają także inne placówki oświatowe, których zarządzającymi są: Starostwo Powiatowe, Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wlkp. oraz Centrum Edukacyjne „Omnibus” w Stargardzie Szczecińskim.

Należą do nich:

Lp.	Nazwa placówki	Zarządzający	Liczba uczniów / studentów ogółem
szkoły średnie			
1	Zespół Szkół Nr 1 w Choszcznie	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	1028
2	Zespół Szkół Nr 2 w Choszcznie	Starostwo Powiatowe w Choszcznie	704
3	Zespół Szkół Nr 3 w Choszcznie	Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wlkp.	141
4	Prywatne Liceum Ogólnokształcące w Choszcznie	Centrum Edukacyjne „Omnibus” w Stargardzie Szczecińskim.	70

5	Prywatne Liceum Uzupełniające w Choszcznie - „Omnibus”.	Centrum Edukacyjne „Omnibus” w Stargardzie Szczecińskim	78
szkoły policealne			
1	Policealne Studium Zawodowe Nr 1	Szczecińskie Centrum Edukacyjne w Choszcznie	18
2	Policealne Studium Zawodowe w Choszcznie	Centrum Edukacyjne „Omnibus” w Stargardzie Szczecińskim	244
Szkoły wyższe			
1	Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego.	Uniwersytet Szczeciński	142
Szkoły artystyczne			
1	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Ignacego Jana Paderewskiego w Choszcznie.	Ministerstwo Kultury i Sztuki	87

Źródło: opracowanie własne na podstawie PRL Gminy Choszczno

Ogółem do szkół podstawowych, gimnazjum uczęszcza 2371 uczniów oraz 582 dzieci w wieku do 6 lat (w tym 75 dzieci w oddziałach zerowych w szkołach wiejskich). Od kilku lat liczba uczniów zmniejsza się co jest spowodowane niżem demograficznym.

Bardzo sprawnie funkcjonuje dowóz dzieci do szkół. Dzieci dojeżdżają kursami zamkniętymi, liniowymi a przewoźnikiem jest wyłaniany, każdorazowo podmiot gospodarczy. Dzieci dojeżdżają autobusami szkolnymi finansowanymi ze środków budżetu gminy. W ostatnim roku na ten cel wydatkowano kwotę 804.638,94 zł. co w przeliczeniu na jednego ucznia szkół podstawowych i gimnazjum dało kwotę 328,96 zł

Szkoły są doskonale wyposażone w pomoce dydaktyczne a nadzór merytoryczny i finansowy sprawuje nad nimi powołane do życia dnia 1 lipca 1996 roku Biuro Obsługi Szkół Samorządowych funkcjonujące jako jednostka organizacyjna Gminy Choszczno.

W placówkach pracuje wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna, w większości są to nauczyciele mianowani, a także kilkudziesięciu dyplomowanych. We wszystkich szkołach są pracownie komputerowe z dostępem do Internetu. Szkoły oferują uczniom koła przedmiotowe, zajęcia wyrównawcze, liczne imprezy szkolne, wycieczki, wystawy prac artystycznych.

Wspólnie z wychowawcami i przy dużym zaangażowaniu rodziców uczniowie przygotowują liczne uroczystości szkolne, sympozja itp. W szkołach odbywają się gminne konkursy przedmiotowe z zakresu wiedzy ekologiczno - przyrodniczej, pożarniczej, informatycznej, o Unii Europejskiej, oraz pisowni języka

polskiego. Nauczyciele przygotowują dzieci również do konkursów powiatowych, rejonowych, wojewódzkich i ogólnopolskich, w których uczniowie uzyskują wysokie wyniki.

W roku szkolnym 2007/2008 do **Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 w Choszcznie** uczęszczało 646 uczniów (klasy I – VI) w ramach działających 36 oddziałów. W roku 2007 na funkcjonowanie szkoły przeznaczono kwotę 2.406.946,72 zł. oraz 64.585,66 zł. na funkcjonowanie świetlicy przy szkole. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt funkcjonowania oszacowano na kwotę 3.825,90 zł.

Stan techniczny budynku określany jest jako dobry, nie mniej konieczne jest wykonanie termomodernizacji, która polepszy warunki bytowe dzieci i młodzieży uczęszczającej do w/w placówki. Ponadto planuje się budowę wielofunkcyjnego boiska sportowego przy szkole.

Kolejna szkoła to **Szkoła Podstawowa nr 3 w Choszcznie**, do której zakwalifikowano w roku szkolnym 2007/2008 łączną liczbę uczniów – 359 osób w 15 oddziałach. Koszt funkcjonowania placówki w 2007r. wyniósł 1.469.712,54 zł oraz 101.810,73 zł. na prowadzenie świetlicy. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt funkcjonowania oszacowano na kwotę 4.377,50 zł. W najbliższych latach planowane jest wykonanie termomodernizacji budynku, z uwagi na nieszczelne okna, konieczność wykonania nowych elewacji budynku, wymianę dachu. Ponadto planuje się także przebudowę niesprawnej kotłowni gazowej oraz instalacji centralnego ogrzewania w obiekcie, ogrodzenie działki szkoły od strony frontowej, budowę parkingów, bieżni sportowej wraz ze skocznią w dal, a także przebudowę obiektu w ten sposób, aby zlikwidować bariery architektoniczne i umożliwić osobom niepełnosprawnym swobodne przemieszczanie się po budynku. W miesiącu czerwcu 2008r. zostało oddane do użytku boisko wielofunkcyjne zrealizowane w ramach programu „Budowa wielofunkcyjnych boisk sportowych ogólnie dostępnych dla dzieci i młodzieży”. W chwili obecnej prowadzona jest także przebudowa i modernizacja zielonej sali gimnastycznej przy szkole

Szkoła Podstawowa w Korytowie to placówka z 70 uczniami i 6 oddziałami, w tym oddziałem zelówkowym. Ogólny koszt edukacji szkolnej w przeliczeniu na jednego ucznia wyniósł 7.707,06 zł. Stan techniczny obiektu jest bardzo dobry. Dlatego też w najbliższych latach nie planuje się inwestycji w tym obiekcie.

Do **Szkoły Podstawowej w Sławęcinie** dojeżdża 155 uczniów w ramach 9 funkcjonujących oddziałów. Dodatkowo w roku szkolnym 2007/2008 uczęszczało 28 osób w wieku 6 lat. Na funkcjonowanie szkoły przeznaczono w roku 2007 kwotę 1.001.533,66 zł. oraz 51.338,80 zł. na funkcjonowanie oddziału zerowego. Koszt jednego ucznia wyniósł więc 5.753,40 zł. W ramach programu „Blisko boisko” przy szkole rozpoczęto budowę boiska piłkarskiego.

Szkoła Podstawowa nr 1 w Suliszewie. W roku szkolnym 2007/2008 uczęszczało do niej 111 uczniów oraz 14 dzieci w ramach oddziału przedszkolnego i oddziału zerowego w 6 istniejących oddziałach. Koszt funkcjonowania szkoły w roku 2007 to kwota 638.807,08 zł. oraz 40.316,87 zł. w ramach oddziału zerowego. W przeliczeniu na jednego ucznia koszt wyniósł 5.432,99 zł.

Obiekt szkoły jest w stanie technicznym niezadowalającym. Dlatego też w przeciągu najbliższych lat planuje się przeprowadzenie termomodernizacji obiektu.

Ostatnia wiejska **Szkoła Podstawowa** umiejscowiona jest w **Zamęcinie**. To placówka szkolna, do której w roku 2007/2008 uczęszczało 99 oraz w ramach oddziałów w szkołach i 18 dzieci w ramach oddziału zerowego. W ostatnim roku koszt funkcjonowania placówki wyniósł 672.864,01 zł. w tym 54.188,78 zł. na funkcjonowanie oddziału zerowego. Ogółem na jednego ucznia wydatkowano kwotę 5.750,97 zł.

W latach 2008 – 2009 z uwagi na zły stan techniczny budynku będzie kontynuowany proces termomodernizacji obiektu polegający na wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji c.o., remontu dachu oraz elewacji budynku.

Siódmą placówką nauczania w gminie jest **Publiczne Gimnazjum w Choszcznie**. W ostatnim roku uczęszczało do niego 931 uczniów w ramach 36 oddziałów.

Ogólny koszt funkcjonowania placówki – stan na 31.12.2007r. wyniósł 3.781.235,10 zł. (w tym 35.906,54 zł koszt istnienia świetlicy). W przeliczeniu na jednego ucznia wydatkowano kwotę 4.061,48 zł. W najbliższych latach w szkole zostanie przeprowadzony gruntowy remont budynku oraz przebudowana zostanie mała sala gimnastyczna.

Potrzeby inwestycyjne i remontowe oświaty to także:

- Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 1 przy ul. Niedziałkowskiego,
- Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 4 przy ul. Mur Południowy
- Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 5 na os. Stargardzkim
- Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 2 przy ul. Sucharskiego

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące funkcjonowanie wszystkich placówek oświatowych w gminie Choszczno należących organizacyjnie pod Urząd Miejski w Choszcznie:

Lp.	Placówka	Liczba uczniów w szkołach	Liczba dzieci w przedszkolach i oddziałach zerowych w szkołach wiejskich	Koszt funkcjonowania
1	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 w Choszcznie oraz świetlica	646	-	2.471.532,38
2	Szkoła Podstawowa nr 3	359	-	1.571.523,27

	w Choszcznie oraz świetlica			
3	Szkoła Podstawowa w Korytowie	70	15	655.100,39
4	Szkoła Podstawowa w Sławęcinie	155	28	1.052.872,46
5	Szkoła Podstawowa nr 1 w Suliszewie	111	14	679.123,95
6	Szkoła Podstawowa w Zamęcinie	99	18	672.864,01
7	Publiczne Gimnazjum w Choszcznie oraz świetlica	931	0	3.781.235,10
8	Publiczne Przedszkole nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Choszcznie	-	163	882.701,73
9	Publiczne Przedszkole nr 2 z grupą żłobkową w Choszcznie	-	121	653.958,67
10	Publiczne Przedszkole nr 4 w Choszcznie	-	127	602.848,99
11	Publiczne Przedszkole nr 5 z grupą żłobkową w Choszcznie	-	96	591.269,33
12	Dowozy dzieci	-	-	804.638,94
13	Razem wszystko			14.419.669,22

źródło: opracowanie na podstawie danych z UM Choszczno

Kultura, kultura fizyczna i sport.

Sfera działalności w dziedzinie kultury w gminie jest na wysokim, choć niewystarczającym poziomie. Obiektem realizującym działania w tym zakresie jest **Choszczeński Dom Kultury** oferujący, na co dzień możliwość korzystania z różnych form życia kulturalnego. Jest on placówką prowadzącą zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży. Szeroki zakres działalności zapewnia rozwijanie różnorodnych zainteresowań w poszczególnych pracowniach, zespołach, sekcjach i kołach. Podstawowym zadaniem jest oferowanie mieszkańcom gminy wielu zróżnicowanych form obcowania z kulturą i sztuką (koncerty wokalne – muzyczne, występy artystyczne, realizacje sceniczne, spotkania teatralne, literackie, kabaretony, pokazy kinematograficzne, zajęcia umuzykalniające i taneczne).

W obiekcie funkcjonuje kino „Marzenie” z salą na 430 miejsc oraz Mała Galeria, w której organizowane są wystawy prac nie tylko lokalnych twórców, ale również zbiory udostępniane przez inne instytucje. Co roku Choszczeński Dom Kultury organizuje i współorganizuje kilkadziesiąt imprez, w których udział bierze łącznie kilkanaście a może i nawet kilkadziesiąt tysięcy uczestników. Do najbardziej popularnych imprez zaliczyć można: Dni Choszczna, Międzyregionalny Festiwal Fortepianowy, Festiwal Młodych Talentów, koncerty muzyczne, spotkania literackie, i wiele innych.

Oprócz wskazanej wyżej placówki w Gminie Choszczno działa j **Biblioteka Publiczna w Choszcznie i jej filie** obejmujące swoim działaniem następujące miejscowości: Kołki Korytowo, Sławęcín, Suliszewo i Zamęcín. W 2007 r. Gmina Choszczno przeprowadziła prace remontowe w Miejskiej Bibliotece Publicznej.

Miejska Biblioteka Publiczna wraz z zabytkowym barbakanem

Przebudowano kotłownię gazową w MBP - wartość wykonanych robót: 118,500 zł brutto; wymieniono pokrycie dachowe i stolarkę okienną w Barbakanie - wartość wykonanych robót: 124.885,46 zł brutto (razem na remonty w MBP przeznaczono 243.385,46 zł). 7 grudnia 2007 r. rozpoczęto ocieplanie budynku Biblioteki wraz z odnowieniem elewacji. Roboty zakończono w maju 2008 r.

zdjęcie nr 2*

W roku 2007 MBP otrzymała dotację celową w wysokości 12.000 zł na realizację zadania „Profilaktyka i Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych”. Z tej kwoty 10.271,10 zł przeznaczono na utworzenie „Kącika Malucha” w Oddziale dla Dzieci. Zakupiono nowe meble, wykładzinę, oraz gry i zabawki edukacyjne dla najmłodszych.

Wszystkie biblioteki gromadzą, opracowują, przechowują i udostępniają materiały biblioteczne (książki i inne dokumenty nieksiążkowe). W chwili obecnej pod działalność biblioteki podlega ponad 60 tysięcy woluminów. Podstawowymi zadaniami bibliotek jest oddziaływanie na rozwój kulturalny społeczeństwa choszczeńskiego i kształtowanie jego świadomości społecznej, a także przechowywanie i udostępnianie dorobku umysłowego ludzkości, ze szczególnym naciskiem na rozwój kultury regionalnej i lokalnej.

Niemniej poza udostępnianiem książek biblioteka realizuje wiele innych ciekawych form pracy z czytelnikami dorosłymi i z dziećmi w celu rozwijania zainteresowań kulturalnych, poszerzania wiedzy, wsparcia procesów edukacyjnych czy popularyzacji wartościowej literatury. Przykładem są choćby cykliczne spotkania autorskie z twórcami, festiwale nauki, wieczory poezji śpiewanej, konkursy literacko – plastyczne.

Najliczniejszą grupę czytelniczą stanowią dzieci i młodzież ucząca się do 15 roku życia. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe i studenci. Uczniowie i studenci chętnie korzystają z Internetu. Utrudnieniem jest brak drukarki przy komputerach, dlatego częściej korzystają oni z księgozbioru podręcznego, aktualizując i uzupełniając informacje wiadomościami z Internetu.

Spadek liczby czytelników odnotowano w filiach na wsi. Spowodowane jest to starzeniem się społeczeństwa. Młodzież po ukończeniu szkoły nie wraca już do swojej miejscowości, gdyż nie ma tam żadnych miejsc pracy. W 2007 r. liczba odwiedzin w MBP i filiach wyniosła łącznie 68.608 w tym w samej MBP w Choszcznie 47.676 (w roku bieżącym więcej odwiedzin w porównaniu do roku ubiegłego odnotowały filie). W Oddziale dla Dzieci zarejestrowano 337 odwiedzin do Internetu, w czytelni dla dorosłych 2.220, w Filii Suliszewo 59. Razem z Internetu skorzystało 2.616 osób. Ponadto pracownicy Oddziału dla Dzieci w godzinach popołudniowych (od godz. 15.00 do 19.00) obsługują Punkt Ksero, z którego w 2007 r. skorzystało ok. 5.500 tys. osób.

W Kąciku Malucha od września do grudnia 2007 odnotowano ok. 100 odwiedzin. Spadek liczby odwiedzin w MBP Choszczno /zwłaszcza w Czytelni/ spowodowany był pracami remontowymi kotłowni. Ogrzewanie zostało włączone dopiero pod koniec października

Oprócz usług związanych z czytelnictwem Biblioteka i jej filie są także organizatorami licznych imprez z zakresu kultury. W ostatnim roku zorganizowane zostały między innymi: wycieczki połączone z prelekcjami, spotkania biblioteczne, spotkania autorskie i inne.

Na terenie miejscowości Choszczno działalność prowadzi także **Biblioteka Pedagogiczna** – jako filia Pedagogicznej Biblioteki Województwa Zachodniopomorskiego im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie. Poza udostępnianiem książek i czasopism prowadzi również Centrum Informacji Regionalnej, które zajmuje się gromadzeniem wszelkich świadectw historii i życia codziennego mieszkańców regionu choszczeńskiego.

W ramach obszaru kultury działają na terenie gminy **światlice wiejskie**. Są one realizatorem i pomysłodawcą większości imprez plenerowych w gminie organizowanych na terenach wiejskich. Jednakże ze względu na niezadawalający stan techniczny tych obiektów działalność ich jest ograniczona. Dlatego też rozpoczęto realizację zadania „Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - wiejskie centra kultury. W pierwszym etapie, w latach 2007 – 2008 wyremontowano świetlice w Zwierzyniu, II etap zadania obejmie świetlice w Kołkach, Rzecku i Sławęcinie. Realizacja II etapu planowana jest na rok 2009, w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Podstawowym celem wszystkich jednostek jest organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej, w tym przede wszystkim:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych.

Ponadto funkcjonuje Biblioteka Garnizonowa udostępniająca czytelnikom księgozbiory, pamiątki i dokumenty obrazujące historię garnizonu choszczeńskiego, prace plastyczne oraz zbiory hobbystyczne. Do największych imprez organizowanych przez Klub Garnizonowy należy Festiwal Twórczości Dziecięcej Pomorskiego Okręgu Wojskowego i Turniej Brydża Sportowego

W ramach organizacji sportowych na terenie Gminy działa 19 Klubów Sportowych specjalizujących się w różnych dyscyplinach sportowych. Należą do nich między innymi:

- Piłkarski Klub Sportowy „Alapaw Sława” w Sławęcinie,
- Piłkarski Ludowy Klub Sportowy „Korona” w Raduniu,
- Piłkarski Ludowy Klub Sportowy „Woda” w Rzecki,
- Piłkarski Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Pomorzanin” w Zamęcinie,
- Piłkarski Miejski Klub Sportowy „PIAST”,
- Piłkarski Parafialny Klub Sportowy „Jutrzenka” w Choszcznie,
- Piłkarski Uczniowski Klub Sportowy „Junior” w Suliszewie,
- Wielofunkcyjny Uczniowski Klub Sportowy „SPRAWNI RAZEM” w Suliszewie,
- Piłkarski Uczniowski Klub Sportowy „AS” w Sławęcinie,
- Piłkarski Uczniowski Klub Sportowy „IKAR” w Korytowie,
- Pływacki Uczniowski Klub Sportowy „FOKA”,
- Uczniowski Klub Sportowy „START” w Choszcznie,
- Choszczeński Klub Karate,
- Uczniowski Klub Szachowy „SKOCZEK”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Armwrestling Złoty Orzeł Choszczno” (siłowanie na rękę),
- PTTK Klub Turystyki Rowerowej „Voyager” (turystyka rowerowa),
- Wielofunkcyjny Uczniowski Klub Sportowy „START” w Rzecku.

Obszary, w których realizowane są działania obejmujące kulturę fizyczną, to wychowanie fizyczne, rekreacja i turystyka, rehabilitacja ruchowa oraz sport.

Gmina Choszczno należy do jednych z najbardziej prężnie działających ośrodków sportowych posiadając na swoim koncie wiele sukcesów o skali lokalnej, międzyregionalnej, ogólnopolskiej a także światowej. Najwyżej sklasyfikowanym w tegorocznym sezonie 2007/2008 był Klub Sportowy „Piaś” Choszczno grający w V lidze rozrywek piłkarskich.

Zdjęcie 3 i 4 „Wodny Raj” w Choszcznie

Najważniejszym obiektem w gminie realizującym zadania z zakresu sportu jest **Centrum Rekreacyjno - Sportowe w Choszcznie** oferujące:

- pływalnię krytą „Wodny Raj” w Choszcznie (zdjęcia powyżej),
- ścieżkę rekreacyjną wokół jeziora Klukom,
- plażę miejską,
- boisko do siatkówki plażowej,
- ogródek jordanowski ze zjeżdżalnią
- miejsce na piknik - rodzinne grillowanie ,
(możliwość rozbicia namiotów, ognisko) obok nieczynnych domków campingowych,
- świetlicę z kominkiem do mini konferencji,
- wypożyczalnię sprzętu wodnego: kajaki, rowery wodne, łódki,
- rejsy statkiem spacerowym Wolvega,
- sprzęt nagłaśniający, kamerę video, aparaty fotograficzne,
- scenę z balonami reklamowymi gminy,
- możliwość druku plakatów, dyplomów także z powierzonych materiałów,
- możliwość wykonania banerów reklamowych na ploterze, również z materiałów powierzonych,
- stadion sportowy posiadający:

a) boisko treningowe,

b) boisko na płycie głównej wraz z bieżnią,

- korty tenisowe przy ul. Mur Południowy (4 szt.)

- boiska asfaltowe do koszykówki przy ul. Mur Południowy,

- plac zabaw sportowo-rekreacyjny dla dzieci i młodzieży szkolnej przy ul. Mur Południowy.

Ponadto zaplecze sportowo-rekreacyjne w gminie tworzy:

- **Ośrodek Sportowo – Wypoczynkowy** przy Stadionie Miejskim posiadający 100 miejsc noclegowych

- pole golfowe „Modry Las” w Raduniu (inwestycja nowa, prywatna),

- infrastruktura sportowa przy szkołach gminnych:

1. Hala Sportowa przy Publicznym Gimnazjum w Choszcznie – stan dobry

2. Boisko wielofunkcyjne przy SP Nr 3 w Choszcznie - oddane w czerwcu 2008r. zrealizowane w ramach programu Ministerstwa Sportu i Turystyki „Budowa wielofunkcyjnych boisk sportowych ogólnie dostępnych dla dzieci i młodzieży”

3. Sala sportowa przy Publicznym Gimnazjum - stan zły, planowana do remontu

4. Sala sportowa przy SP nr 3 w Choszcznie - stan dobry

5. Sala sportowa przy SP nr1 w Choszcznie - stan dobry

6. Sala sportowa przy SP w Korytowiu, Zamęcie, Sławęcinnie - stan dobry

Dodatkowo w trakcie przygotowania i realizacji są następujące obiekty

1. Kompleks Sportowy (boisko wielofunkcyjne i boisko do piłki nożnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą) – dofinansowany w ramach rządowego programu „ Moje Boisko – Orlik 2012”

2. Boisko wielofunkcyjne przy SP Nr 1w Choszcznie. Oddanie do użytku założono na październik br.

3. Zielona Sala sportowa przy SP Nr 3 – obecnie realizowana

Większość wskazanych wyżej obiektów wymaga podjęcia prac remontowych bądź budowy nowych boisk przyszkolnych. Oczekiwania dzisiejszej młodzieży i troska władz gminy o ich rozwój ruchowy nakazują w najbliższej przyszłości rozbudowę i modernizację tego typu obiektów, tak, aby wszyscy zainteresowani mieli do nich dostęp.

Mimo istnienia w Gminie sieci placówek oświatowych, wypełniających zadania z zakresu sportu oraz kilkunastu jednostek i organizacji kultury fizycznej nadal efekty tych działań są niewielkie, bowiem poziom sprawności fizycznej społeczeństwa oceniany jest jako niski.

Przyczyn tego upatrywać należy w niewystarczającej liczbie i ograniczonym dostępie do istniejących obiektów, słabym poziomie kadry szkoleniowej, a także w niskim poziomie świadomości społecznej, której rezultatem jest mały odsetek osób uprawiających sport i rekreację, wreszcie w braku rozwiązań systemowych dotyczących finansowania kultury fizycznej.

Promowanie zdrowego stylu życia i uczestnictwa w kulturze fizycznej jest jednym z ważniejszych zadań Gminy. Dlatego też planuje się rozbudowę bazy, na której opierałby się rozwój kultury fizycznej i sportu.

Planowane inwestycje sportowe przy obiektach edukacyjnych w Gminie (Szkoła Podstawowa nr 1, nr 3, Gimnazjum Publiczne, Szkoła Podstawowa w Sławęcinie) a także obiektach sportowo – rekreacyjnych (Stadion Miejski, Centrum Rekreacyjno - Sportowe) będą doskonałym spełnieniem zamierzeń władarzy Gminy w tym zakresie. Powstanie kompleksowych obiektów sportowych rozwiąże problemy gminy w zakresie wspomnianym wyżej, dając mieszkańcom wielu miejscowości dostęp do doskonałych warunków oraz do rozwoju posiadanych umiejętności sportowych.

Turystyka i rekreacja

Unikalne warunki przyrodnicze, walory krajobrazowe, relatywnie niski stopień uprzemysłowienia tego regionu, a także czystość wód i powietrza stwarzają dogodne warunki dla rozwoju różnorodnych form turystyki w gminie Choszczno. Walory kulturowe ziemi choszczeńskiej są dodatkowym elementem przyciągającym turystów.

Plaża miejska wraz z ośrodkiem sportów wodnych w Choszcznie

Gmina leży na Pojezierzu Choszczeńskim i Równinie Pyrzycko-Stargardzkiej. Przez północną granicę przepływa rzeka Ina, a przy południowo-zachodniej jej odnoga, Stara Ina. Obie rzeki dostępne są dla kajaków. Wzdłuż linii kolejowej położone są 4 większe jeziora: Stobno, Klukom (w granicach miasta), Żeńsko i Raduń oraz Jezioro Korytowo w okolicach wsi Korytowo. Tereny leśne zajmują 23,7% powierzchni gminy, a użytki rolne 51%. Okolice jeziora raduńskiego obfitują w faunę i florę. Różnorodność i bogactwo flory i fauny jezior i ich okolic jest bardzo duża. Żyją tam: perkozy, kruki wodne, dzikie kaczki i łabędzie. W okresie wiosny można spotkać także liczne stada czajek, klucze dzikich gęsi oraz żurawi.

zdjęcie nr 5 i 6*

Ziemia choszczeńska to również lasy. Tereny leśne zajmują łącznie około 5,8 tys. ha tj. około 23,7 % powierzchni gminy. Kompleksy leśne występują w otoczeniu licznych zbiorników wodnych.

Teren Gminy Choszczno charakteryzuje się stosunkowo małym zróżnicowaniem szaty roślinnej; w drzewostanie dominują buki. Gdzieniedzie, na lepszych glebach rosną świerki, występujące poza granicę swego naturalnego zasięgu. Z gatunków liściastych najczęściej zauważalne są zwarte partie lasów, które tworzy buk, zwłaszcza nad jeziorami. Inne częściej występujące gatunki to brzoza, dąb, jesion, olsza czarna. Warte wzmianki są liczne zbiorowiska roślin torfowych, w których pojawiają się: żurawina błotna, bagno zwyczajne, modrzewica zwyczajna, kruszczyk błotny, luźnka alpejska, skalnica torfowa i inne. Fauna tego terenu jest charakterystyczna dla nizinnej części Polski. W choszczeńskich lasach żyją jelenie, daniela, dziki, sarny, zające, a także lisy, kuny leśne i wiewiórki. Bogaty świat ptaków reprezentują łabędzie, jastrzębie, sokoły wędrownie, myszołowy, żurawie, bociany białe i czarne, bażanty i kuropatwy, orły bieliki, puchacze i rybołowy.

Większość wód w gminie obfituje w różne gatunki ryb, m.in. pstrągi, węgorze, sandacze, szczupaki, karpie, sielawy i trocie. Gady i płazy reprezentowane są m.in. przez żmije, zaskrońce, padalce i żółwie. Jednak jeziora nie są jedyną atrakcją Choszczna. W mieście znajdują się trzy parki – dwa z nich mają charakter spacerowo – wypoczynkowy, a trzeci o powierzchni 13 ha to park miejski zwany Miejską Górą. Ponadto na terenie całej gminy zlokalizowanych jest 19 parków dworskich, pałacowych, z czego 6 zostało wpisanych do rejestru zabytków. Są to park dworski z I poł. XIX w. w Starym Klukomiu, park pałacowy z II poł. XIX w. w Stradzewie, park pałacowy z II poł. XIX w. w Radaczewie, park pałacowy z II poł. XIX w. w Gleźnie, park podworski z XVIII wieku w Wardyniu oraz zespół pałacowo-parkowy z XVIII w. w Korytowie. Dodatkowo Miasto Choszczno posiada dwie promenady – jedną wzdłuż jeziora, o długości ok. 5 km, drugą – Wały Piastowskie usypane w XVIII wieku, o długości 600 m.

W Gminie znajduje się tylko jeden oznakowany szlak turystyczny. Jest to szlak zielony, o długości 16,7 km., który prowadzi od Choszczna do Recza. Wędrując przez te okolice można spotkać sarny, jelenie, zające i inną drobną zwierzynę. Trasa ta jest szczególnie ceniona przez miłośników turystyki pieszej. Oprócz bogatej bazy sportowej i rekreacyjnej do atrakcji turystycznych gminy Choszczno należy niewątpliwie jej historia. W wielu miejscowościach natknąć się można na zabytkowe Kościoły zachwycające swoim wyglądem. Zlokalizowane są one między innymi w miejscowościach: Piasecznik, Sławęcín, Stradzewo, Chępa, Rzecko, Suliszewo, Kołki, Korytowo, Wardyń, Raduń, Stary Klukom, Smoleń, Zamęcín, Zwierzyn. Przepiękny Kościół pw. Narodzenia NMP obejrzeć można także w mieście Choszczno. Wewnątrz kościoła na uwagę zasługują:

- epitafium nagrobne burmistrza Mikołaja Rebentischa z XV w.,
- epitafium nagrobne kolatorki Elżbiety von Schack z 1787, fundatorki dachu kościoła,

- Drzewo Jessego z XIV w., biblijnego ojca Dawida. To płaskorzeźba z genealogicznym drzewem Chrystusa. Z Jessego wyrasta pień z gałązkami zakończonymi wizerunkami królów żydowskich. W centrum umieszczona jest pasja z ukrzyżowaniem Chrystusa, Marią, św. Janem Chrzcicielem. Choszczeńskie Drzewo Jessego jest rzadkością na skalę europejską.

Założenie urbanistyczne powstałe w XIV. zakwalifikowało cały obszar Starego Miasta Choszczna do rejestru zabytków. Szczególnym miejscem jest rynek staromiejski, który przez setki lat był centrum administracyjno-gospodarczym miasta, a podczas wojny doznał sporych zniszczeń. Oprócz wskazanego wyżej Kościoła do innych ważnych zabytków należą:

- obwarowania miejskie
  1. mury obronne z XIV-XV w. fragmenty: północny, południowy i zachodni przy ul. 22 lipca, ul. Boh. Warszawy i ul. Mur Południowy; do czasów obecnych zachowały się jedynie niewielkie fragmenty średniowiecznego muru miasta, istnieje ponad połowa muru północnego oraz cząstki muru południowego i zachodniego, zachował się także wał ziemny zwany w przeszłości „Mnisim wałem”,
  2. barbakan Bramy Kamiennej – rondel przedbramia z XV wieku przy ul. Wolności. Obecnie jest on siedzibą Rady Miejskiej.
- szpital przy ul. Niedziałkowskiego oraz willa w zespole szpitala,
- dworzec kolejowy z połowy XIX w. przy ul. Wolności,
- gazownia z XIX w. przy ul. 23 Lutego,
- młyn gospodarczy z XIX w. przy ul. Fredry,
- spichlerz z XIX w. przy ul. Kwiatowa,
- wieża ciśnień z pocz. XX w. przy ul. Niedziałkowskiego,
- zabytkowe budynki mieszkalne, z przełomu XIX/XX w.: ul. Wysoka, ul. Fabryczna, ul. Boh. Warszawy, ul. Bol. Chrobrego, ul. Wolności, ul. Kościuszki, ul. Piastowska, ul. Mickiewicza, ul. Wyzwolenia, ul. Niedziałkowskiego, ul. Obr. Westerplatte, ul. Kolejowa, ul. Kochanowskiego, ul. St. Staszica, ul. Dąbrowszczaków, ul. Wł. Jagiełły,
- lipa Siedmiu Braci (lipa Czarneckiego) – przy skrzyżowaniu ulic Piastowskiej i Władysława Jagiełły znajduje się niewielki pagórek ze zrosniętymi lipami drobnolistnymi o obwodzie 760 cm, 460cm i wysokości 22m., będącymi pomnikami przyrody. Jedna z legend głosi, że rosło tam kiedyś 7 lip, a miejsce to zwane było przez wiele wieków „lipami siedmiu braci”.
- pomnik „Odwrócona karta historii”, przy ul. Wolności,
- pomnik upamiętnienia jeńców oflagu Arnswalde,

- glaz narzutowy w parku Moniuszki, z datą wyzwolenia powiatu choszczeńskiego i tablicą upamiętniającą 50-lecie powojennego Choszczna,
- groby żołnierzy polskich poległych w czasie II wojny światowej na cmentarzu komunalnym,
- pomnik Wdzięczności, wzniesiony dla uczczenia poległych w walce o Choszczno żołnierzy 2 Armii Panczernej Gwardii z I Frontu Białoruskiego, znajduje się on w Parku Moniuszki,
- symboliczna tablica upamiętniająca miejsce śmierci Karola Sonnenburga Arnswaldczyka rozstrzelanego przez Gestapo w 1933 r. za działalność antyfaszystowską,
- pomnik Zwycięstwa.

Kościół pw. Narodzenia NMP w Choszcznie – XIV w. oraz kościół w Piaseczniku – XV w.

Bazę wypoczynkową na terenie gminy zapewnia m.in. Ośrodek Sportowo – Wypoczynkowy w Choszcznie posiadający swoją bazę nad jeziorem Klukom, Jacht Hotelik w Choszcznie, Hotelik „Razem” oraz Hotelik „Elena” w Choszcznie. Ośrodki te położone są albo nad brzegiem jeziora, albo blisko centrum. Oferują one wczasowiczom możliwość całodziennego wyżywienia, korzystania z placu zabaw dla dzieci, wypożyczenia sprzętu wodnego oraz całosezonowego wędkowania i grzybobrania. Bazę stanowią pokoje wyposażone w węzeł sanitarny, a także sale konferencyjne. Dzięki urozmaiconej ofercie i ich rozwiniętej infrastrukturze zapewniana jest zarówno możliwość przyjazdu weekendowego jak i wypoczynku długoterminowego.

zdjęcie nr 7 i 8*

Aby rozwijać turystykę, niezbędne jest jednak inwestowanie w istniejącą bazę turystyczną, w celu podwyższenia jej standardu i ilości miejsc noclegowych (w tym dla klientów zagranicznych). Ponadto

niezwykle ważnym elementem jest, aby powstała infrastruktura turystyczna obsługująca turystów przez cały rok, bez względu na warunki atmosferyczne.

Baza noclegowa ma przeważnie charakter prywatnych hotelików. Dla grup zorganizowanych usługi kwaterunkowe świadczy także Ośrodek Sportowo – Wypoczynkowy.

Poniżej przedstawiono zestawienie bazy turystycznej w Gminie Choszczno:

Lp.	Baza turystyczna gminy	ilość miejsc noclegowych	kontakt
1.	Ośrodek Sportowo – Wypoczynkowy w Choszcznie	100 miejsc noclegowych	Tel./fax (095) 765 21 19 Kom. 0509 215 008 e-mail: osw@choszczno.pl
2.	Jacht Hotelik w Choszcznie	27 miejsc noclegowych	Tel. (095) 765 33 10 Fax. (0-95) 765-35-46 e-mail: renata.milewska@jachthotel.pl
3.	Hotelik „Razem” w Choszcznie	53 miejsca noclegowe	Tel. (095) 765 78 73 Fax. (95) 765-25-61 e-mail: razem@cil.pl
4.	Hotelik „Elena”	27 miejsc noclegowych	Tel. (095) 765 73 39 e-mail: biuro@hotelikelena.pl
5.	Razem miejsc noclegowych w gminie jest 207		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Choszcznie

Korzystając ze sprzyjających warunków przyrodniczo – krajobrazowo - kulturowych, gmina powinna postawić na zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej (ukierunkowanej głównie na wypoczynek letniskowy), w celu pełnego wykorzystania swojego potencjału turystycznego.

Kościół filialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Sławęcinie – XVI w.

zdjęcie nr 9*

Obok bazy noclegowej i gastronomicznej do infrastruktury turystycznej należą nieliczne wytyczone szlaki turystyczne, przystanie wodne oraz plaże i zagospodarowane tereny leśne nad jeziorami, a przede wszystkim bogata baza sprzętu pływającego i rekreacyjnego. Popularnością cieszą się także naturalne ścieżki piesze i rowerowe.

Na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy wpłynąć może wzbogacenie ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej: rozbudowa kąpielisk, przystani żeglarskich oraz terenów piknikowych. Wśród oferty turystycznej wymienić także można takie elementy jak:

- Statek Wolvega – który dzięki partnerskiej współpracy z Holendrami pływa po jeziorze Klukom, uatrakcyjniając czas mieszkańcom i turystom.
- Pole golfowe i Osada Raduń – inwestycja nowa, właśnie zrealizowana, która jest częścią Osady Rekreacyjnej Raduń, położonej ok. 5 km od centrum miasta przy ciągu drogi krajowej nr 160 relacji Choszczno - Dobiegniew.

Korytowo – pałac z XVIII w oraz kościół z XIII w.

- Skwer Holenderski usytuowany w Parku im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, zlokalizowany między linią brzegową jeziora Klukom, a ul. Niedziałkowskiego. Został on wyposażony w stylizowane ławeczki i lampy, dodatkowo upiękuszono go różami, pelargoniami w skrzyneczkach oraz kocanką. Oprócz kwiatów rosną tam również buki, wierzby i lipy. Miejsce to kojarzy się faktycznie z Holandią i jest symbolem współpracy. Park ten tworzy wraz z Promenadą rozległy teren o charakterze wypoczynkowo - spacerowym.

- Choszczeńska Aleja Gwiazd - pierwsza w województwie, pierwsza w Polsce „Aleja Gwiazd Kolarstwa Polskiego”, znajduje się w centrum miasta.

zdjęcie nr 10 i 11*

Na pomniku znalazły się nazwiska i odciski dłoni najwybitniejszych sław kolarstwa polskiego, jak: Janusz Kierzkowski, Czesław Lang, Stanisław Szozda, Ryszard Szurkowski, Marian Więckowski, Lech Piasecki, Janusz Kowalski, Stanisław Królak i Zenon Jaskuła i Ryszarda Konkolewskiego. W Alei

Gwiazd, znajdują się dwa szczególne miejsca. Pierwszym z nich jest tablica poświęcona red. Zygmuntowi Weissowi - jeńcowi Oflagu II B Arnswalde i honorowemu obywatelowi miasta Choszczno. Drugim wyróżnionym miejscem jest tablica poświęcona Joachimowi Halupczokowi - Mistrzowi Świata z 1989 r. Miejsce to jest niewątpliwą atrakcją Miasta i Gminy Choszczno.

- Góra Żydowska - jedną z jej atrakcji jest zieleń miejska. Na południowych krańcach Choszczno znajduje się wzniesienie nazywane "Miejską Górą", wcześniej była to "Góra Żydowska". Żydzi w Choszcznie mieszkali już na początku XIV wieku i tworzyli osobną gminę wyznaniową. Pozostałość kamiennego muru na Miejskiej Górze jest jedyną pamiątką kirkutu z 1321r., świadcząca o pobycie i wyznaniu Żydów, jaka wpisała się na stałe w karty historii Gminy Choszczno. W najbliższych latach w planach gminy jest pozyskanie środków zewnętrznych na zagospodarowanie tego terenu tworząc miejsce rekreacji i wypoczynku.

Kościóły w miejscowości Stary Klukom - XV w. oraz Zamećin – XV w.

Przez teren gminy przechodzi kilka szlaków turystycznych, zarówno pieszych, rowerowych jak i wodnych. Ich długość wynosi obecnie kilkadziesiąt kilometrów. Gmina Choszczno nie należy do gmin typowo turystycznych, a atrakcyjność bazy noclegowo-gastronomicznej jest nisko oceniana na tle innych gmin województwa zachodniopomorskiego. W ramach rozwoju turystycznego Gminy należy dążyć do podwyższania jakości usług oferowanych przez obiekty sportowo-rekreacyjne oraz wzbogacania ich oferty. Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno – turystycznej w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są ogromne. Liczne jeziora oraz dogodne połączenia komunikacyjne są ogromnym atutem gminy.

zdjęcie nr 12 i 13*

Odpowiednie zagospodarowanie turystyczne stworzy możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnej również poza letnim sezonem turystycznym (leśniczówki, gajówki). Dostępność lasów, atrakcyjność krajobrazu oraz korzystny mikroklimat stwarzają możliwości zagospodarowania terenów dla różnych form turystyki (ścieżki rowerowe, piesze, konne, ścieżki dydaktyczne, punkty widokowe, zagospodarowanie obszarów wodnych) oraz mogą stać się podstawą do wypromowania gminy jako miejsca do aktywnego spędzania czasu na łonie natury w otoczeniu jezior i lasów.

Kościół w miejscowości Raduń - XIII/XIV w.

W najbliższych latach Gmina Choszczno zamierza inwestować także w turystykę, zwłaszcza wodną, która poprawi i wzbogaci możliwości rozwoju całego obszaru również w zakresie współpracy międzynarodowej.

zdjęcie nr 14*

Ochrona zdrowia

Świadczenia zdrowotne w Gminie są realizowane na ogół na zadowalającym poziomie, choć wiele osób krytycznie ocenia nie utrzymywanie standardów systemowych.

Generalnie zdaje egzamin system oparty o lekarza rodzinnego, dlatego powinien on być nadal intensywnie rozwijany. Na terenie Choszczna funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej działający jako kompleks szpitalny z następującymi oddziałami: dziecięcym, chirurgicznym, ginekologiczno-położniczym, internistycznym i rehabilitacyjnym. W 1995 roku został oddany do użytku nowy budynek szpitalny, w którym mieści się oddział diagnostyczno-leczniczy. Według przeprojektowanej koncepcji rozbudowy obiektów ostatnie piętro zajmuje oddział internistyczno-kardiologiczny. Pomieszczenia obecnego oddziału rehabilitacyjnego zostały przekształcone. Zwiększyła się z 25 do 75 ilość łóżek rehabilitacyjnych. Zmodernizowano oddział dializ. Nowe pomieszczenia otrzymał Oddział Pomocy Doraźnej i został włączony w kompleks leczniczy. Przeniesienie do nowych pomieszczeń laboratorium pozwoliło na systematyczne wprowadzanie nowych działów diagnostycznych, a tym samym zwiększenie zakresu usług. W kompleksie utworzono ośrodek

sanatoryjno-rehabilitacyjny dla osób z upośledzeniem narządów ruchu. Ze względu na zabytkowy charakter obiektów wszystkie prace remontowe prowadzone były pod nadzorem konserwatora zabytków.

W ramach Szpitala działa także przychodnia specjalistyczna, w której funkcjonują poradnie: laryngologiczna, okulistyczna, stomatologiczna, psychiatryczna, chirurgiczna, ortopedia dziecięca i dorosłych, diabetologiczna, neurologiczna, urologiczno-nefrologiczna, poradnia K i C, pracownie: audiometryczna, protetyki stomatologicznej, USG, EKG, RTG, laboratorium analityczne.

W budynku po dawnej przychodni rejonowej utworzono także oddział rehabilitacji ambulatoryjnej.

Ogółem Szpital dysponuje 357 łózkami. Szczególną renomą cieszy się oddział rehabilitacyjny, który został wpisany do strategii rozwoju służby zdrowia województwa zachodniopomorskiego.

Oprócz Szpitala w mieście działa także 7 zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej- 2 Publiczne oraz 5 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej a także 8 praktyk lekarskich. Na terenie całej gminy otwartych jest 5 aptek. Ponadto dostępna jest jedna placówka świadcząca usługi medycyny pracy. Usługi na rzecz zdrowia mieszkańców Gminy Choszczno świadczą m.in.:

- Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Praktyka lekarza rodzinnego” w Choszcznie,
- Zakład Opieki Zdrowotnej Aresztu Śledczego w Choszcznie,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Choszcznie,
- Ambulatorium z Izłą Chorych – Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki.

Pomimo tego niezbędne jest ciągle wspieranie przez Gminę działań umożliwiających poprawę dostępności i jakości usług zdrowotnych.

Programy promocyjne i profilaktyczne są wprowadzane jedynie pod warunkiem uzyskania na ten cel dodatkowych środków finansowych. Istnieje konieczność objęcia uczniów aktywną opieką medyczną i profilaktyką zdrowotną.

Budowanie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Gminy wymaga podejmowania, wspólnie z władzami powiatu, działań w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnienia jak i w zakresie rozwoju profilaktyki i promocji zdrowia.

Współpraca z władzami powiatu w zakresie stworzenia systemu rozwoju profilaktyki, usprawnienia wczesnej diagnostyki i promocji zdrowia ma na celu:

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia tzw. chorób cywilizacyjnych,
- ograniczenie możliwości wystąpienia chorób zakaźnych,
- ograniczenie szkód zdrowotnych związanych z niewłaściwymi warunkami i trybem życia mieszkańców,
- zwiększenie efektywności leczenia nowotworów., cukrzycy oraz chorób układu krążenia.

Opieka i pomoc społeczna

Zwiększająca się ilość problemów społecznych, a także ich specyfika, uzależniona od typu społeczeństwa, jak i warunków prawno-ekonomicznych, stawiają Gminę Choszczno przed niezwykle trudnym zadaniem.

Od efektywności rozwiązywania problemów społecznych zależy, bowiem funkcjonowanie społeczności lokalnej. Pełnię osiąga ona, gdy jest w stanie skutecznie realizować swoje cele oraz zaspokajać potrzeby swych członków na różnych płaszczyznach.

W zakresie pomocy społecznej Gmina Choszczno realizuje zadania własne i zlecone.

Do najważniejszych zadań własnych gminy realizowanych przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej należą:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad osobą ciężko chorą,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- załatwianie formalności związanych z pogrzebem osoby samotnej lub bezdomnej,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

- opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- MGOPS w Choszcznie również przyznaje i wypłaca świadczenia rodzinne w ramach zadań zleconych.

Mając na celu potrzebę ochrony najsłabszych mieszkańców Gminy Choszczno w ramach lokalnych systemów wsparcia organizuje się:

- dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin o małym dochodzie,
- w systemie wsparcia środowiskowego osób starszych i niepełnosprawnych świadczenie usług opiekuńczych domowych oraz półstacjonarnych w ośrodkach wsparcia typu dom dziennego pobytu, profilaktykę społeczną jako system działań zapobiegających występowaniu różnych odmian patologii – opracowywanie programów profilaktycznych szczególnie dla grup wykluczenia społecznego jak długotrwale bezrobotni, opuszczający zakłady karne, bezdomni, alkoholicy.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Choszcznie zatrudnionych w roku 2007 było 35 osób na następujących stanowiskach:

- Kierownik – 1 osoba
- Pracownik socjalny pracujący w rejonach opiekuńczych – 9 osób
- Aspirant pracy socjalnej – 1 osoba
- Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – 7 osób
- Pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze – 3 osoby
- Pozostali pracownicy – 14 osób

Dodatkowo w Środowiskowym Domu Samopomocy zatrudnionych było 10 osób.

Do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym należy m.in. :

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- 2) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków okresowych,
- 3) przyznawanie i wypłacanie macierzyńskich zasiłków jednorazowych.

Poniżej przedstawiono zestawienie obrazujące wypłacone w ostatnim roku zasiłki :

Lp.	Świadczenie	Kwota	liczba rodzin którym udzielono wsparcia
1.	Zasiłki stałe	482 665	161
2.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	16 676	16
3.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	89 000	29
4.	Zasiłki okresowe z tytułu bezrobocia	256 500	293
5.	Zasiłki okresowe z tytułu długotrwałej choroby	29 500	41
6.	Zasiłki okresowe z tytułu niepełnosprawności	69 080	89
7.	Schronienie	3 152	10
8.	Posiłki	420 460	455
9.	Usługi opiekuńcze	149 534	49
10.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	4 896	3
11.	Sprawianie pogrzebu	2807	3
12.	Inne zasiłki celowe i w naturze	461 657	621
13.	Odpłatność za pobyt w DPS	118 712	12

źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MGOPS w Choszcznie za 2007r.

Spośród 22.565 mieszkańców gminy wg stanu na dzień 31.12.2007r., 3.976 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w roku 2007 wyniosła – 2.104.639 zł.

W 2007 roku Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choszcznie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 2.523 osoby w 780 rodzinach,
- sieroctwo – 14 osób w 4 rodzinach,
- bezdomność – 17 osób w 17 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 687osób w 188 rodzinach,
- bezrobocie – 1.674 osoby w 477 rodzinach,
- niepełnosprawność – 837 osób w 338 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 395 osób w 142 rodzinach

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 461 osób w 131 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 107 osób w 31 rodzinach,
- alkoholizm – 345 osób w 135 rodzinach,
- narkomania – 3 osoby w 1 rodzinie,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 11 osób w 8 rodzinach,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze – 5 osób w 1 rodzinie,
- zdarzenia losowe – 7 osób w 3 rodzinach,
- sytuacje kryzysowe – 24 osoby w 8 rodzinach,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna – 16 osób w 16 rodzinach.

Podstawowym powodem przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie. Polskie ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji finansowej, lecz zaczyna nabierać cech trwałości. Bardzo niepokojące jest zjawisko popadania w ubóstwo rodzin, które pomimo aktywności zawodowej osiągają bardzo niskie dochody. Obserwowane jest także zjawisko dziedziczenia biedy. Co roku gmina dąży do niwelowania różnic pomiędzy mieszkańcami wsi i miasta. Narzędziem ku temu są środki finansowe pochodzące z pomocy społecznej, które w uzasadnionych przypadkach są przekazywane najbardziej potrzebującym.

Budownictwo mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w gminie nie odbiega zasadniczo od gmin sąsiadujących, jeśli chodzi o standard i wyposażenie. Głównym rodzajem budownictwa jest budownictwo indywidualne.

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje - takie jak: wodociąg, ustęp splukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie stanowi standard.

Mieszkania zwodociągowane są w około 90%.

Wiek zasobów mieszkaniowych jest zróżnicowany i prawie 3/4 przypada na okres po 1945 r. Stan techniczny budynków mieszkalnych można ogólnie ocenić jako dobry, choć wiele z nich nie spełnia wszystkich wymogów technicznych. Spośród ogółu budynków zdecydowana większość to budynki jednorodzinne. W mieście Choszczno zauważa się znaczny odsetek mieszkań powstałych w okresie powojennym. Centrum miasta i dwa osiedla stanowią budynki wielorodzinne. Budynki powstałe do roku siedemdziesiątego oraz po roku dziewięćdziesiątym zbudowane są tradycyjnie,

natomiast w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych zbudowane były z wielkiej płyty. Osiedla mieszkaniowe zlokalizowane na obrzeżach miasta to mieszkalnictwo jednorodzinne.

Ruch budowlany z roku na rok powiększa się czego powodem jest rosnąca cena gruntów i materiałów budowlanych. Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe dodatkowo hamuje jego rozwój na terenie gminy.

Ocenia się, że ok. 90 % budownictwa mieszkaniowego w gminie ma charakter wyłącznie odtworzeniowy, a istniejące budynki są rozbudowywane i modernizowane.

Charakter architektoniczny budynków mieszkalnych nie wyróżnia się cechami budownictwa regionalnego i jest najczęściej w formie mało interesującej repliki budownictwa miejskiego, choć dostępność nowych rozwiązań architektonicznych powoduje z roku na rok poprawę atrakcyjności wyglądu budynków oraz zastosowanych rozwiązań.

Zasoby mieszkaniowe Gminy Choszczno na I półrocze 2008r. przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem	Powierzchnia
Budynki Choszczeńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	220	10.516 m ²
Budynki komunalne	431	25.528,24
- współwłasność	61	1.831,87
- socjalna	36	1.785,39
- wieś		
Lokale sprzedane	85	4.098,77
- w Choszcznie	1	66,10
- na wsi		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Choszcznie.

Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa w gminie Choszczno kształtuje się w granicach średnich danych wojewódzkich (dla gmin miejsko - wiejskich).

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie gminy funkcjonuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Choszcznie oraz Oddział Gminny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Choszcznie.

Choszczeński oddział Ochotniczej Straży Pożarnej obejmuje 11 jednostek operacyjno- technicznych funkcjonujących w poszczególnych wsiach oraz mieście Choszczno.

Strażacy pracują w miejscowościach: Choszczno, Korytowo, Kołki, Piasecznik, Radaczewo, Raduń, Rzecko, Straszewo, Suliszewo, Zamecin i Zwierzyn. Obecnie w gminie Choszczno społecznie udziela się ok. 300 czynnych strażaków ochotników.

W 2007 roku jednostki OSP z gminy Choszczno brały udział w kilkudziesięciu zdarzeniach: pożarach, wypadkach drogowych, innych wyjazdach. Ponadto strażacy z jednostek OSP brali udział w zabezpieczaniu imprez organizowanych na terenie gminy oraz wielu innych, tam gdzie zachodziła potrzeba pilnowania porządku.

Jednostki OSP podczas prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych i ćwiczeń działają na sprzęcie, który ma w większości powyżej 30 lat eksploatacji, stąd jego awaryjność jest duża. Średnia wieku samochodów pożarniczych wynosi 29 lat, natomiast średnia motopomp pożarniczych wynosi 30 lat. Dlatego też strażacy ochotnicy zabiegają o pozyskanie dodatkowych pieniędzy na zakup nowego sprzętu oraz na niezbędne remonty i prace budowlane w strażnicach i budynkach OSP.

Strażacy zgłaszają również braki w przeszkoleniu oraz brak badań lekarskich członków OSP, które są niezbędne, aby wziąć udział w ćwiczeniach czy też akcjach ratowniczo-gaśniczych.

Działalność Straży Pożarnej to nie tylko działania ratowniczo – gaśnicze, ale także działalność kontrolno – rozpoznawcza, polegająca na:

- eliminowaniu zagrożeń życia ludzi oraz poprawy bezpieczeństwa pożarowego budynków, obiektów i terenów,
- rozpoznawaniu i ocenie zagrożeń (pożarowych, chemicznych, technicznych i ekologicznych) z punktu widzenia ewentualnego prowadzenia działań ratowniczych.

Wspólnie z Komendą Powiatową Policji prowadzone są doraźne kontrole przewozu materiałów niebezpiecznych przez teren Gminy.

2.3. Podmioty gospodarcze i rolnictwo

Na terenie gminy funkcjonuje obecnie 2.034 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Ponad 92 % z nich należy do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, o czym może świadczyć również to, że większość z nich działa w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Zwiększenie liczby podmiotów po roku 2004 w pewnym stopniu związane było z sytuacją na rynku pracy i poszukiwaniem możliwości prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Innym czynnikiem wpływającym na wspomnianą tendencję była szeroko stosowana praktyka samozatrudnienia, wymuszana przez pracodawców w celu zmniejszenia ich kosztów działalności. Dynamikę wzrostu liczby podmiotów gospodarczych przedstawiono poniżej.

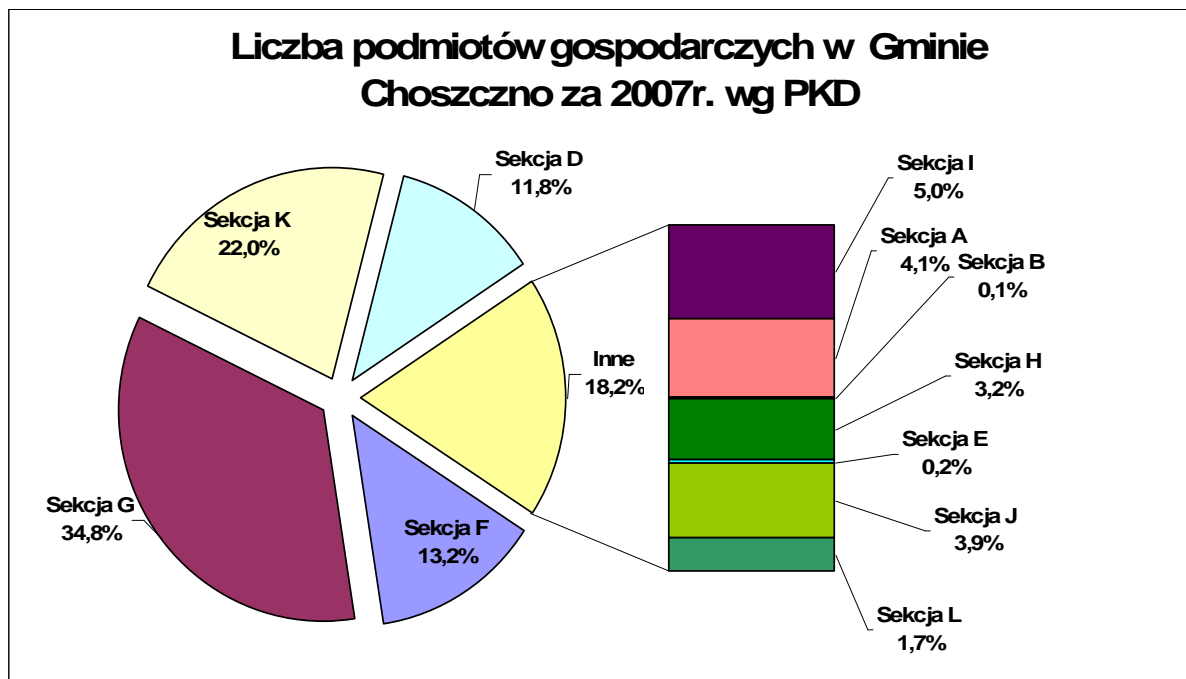
Poziom aktywności gospodarczej na terenie gminy, mierzony wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców, należy ocenić jako niewystarczający.

Wartość wspomnianego wskaźnika dla Gminy Choszczno wynosi 90,13 co oznacza, że wartość ta jest mocno zbliżona do średniej dla kraju, która wynosi ponad 90. O charakterze lokalnej gospodarki wiele mówi również struktura branżowa, została ona przedstawiona poniżej (stan na dzień 31.12.2007r.)

Sektory gospodarki	Liczba podmiotów gospodarczych w latach:				
	2003r.	2004r.	2005r.	2006r.	2007r.
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	63	54	61	63	69
Sekcja B – Rybactwo	2	2	2	2	2
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	202	193	186	208	200
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	3	3	3	3	3
Sekcja F - Budownictwo	170	177	180	200	224
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodów, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	604	603	590	590	588
Sekcja H - Hotele i restauracje	67	59	63	57	54
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	106	100	95	84	85
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	66	64	65	66	66
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	365	368	382	401	372
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	29	28	28	28	29
Sekcja M - Edukacja	55	59	58	58	62
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	105	114	117	119	126
Sekcja O - Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	108	120	132	142	154
Razem:	1945	1.944	1.962	2.021	2.034

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego i UM Choszczno

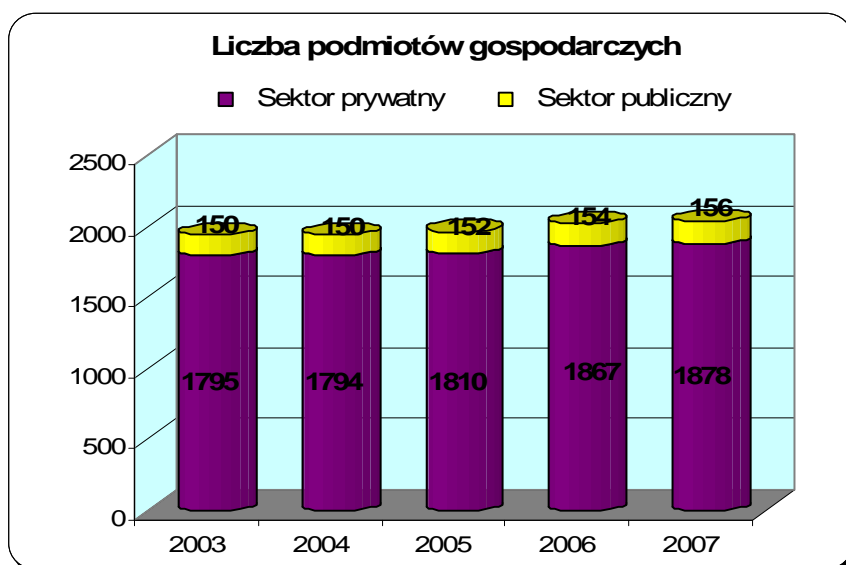
Poniżej pokazano także procentowy podział istniejących podmiotów gospodarczych w roku 2007:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

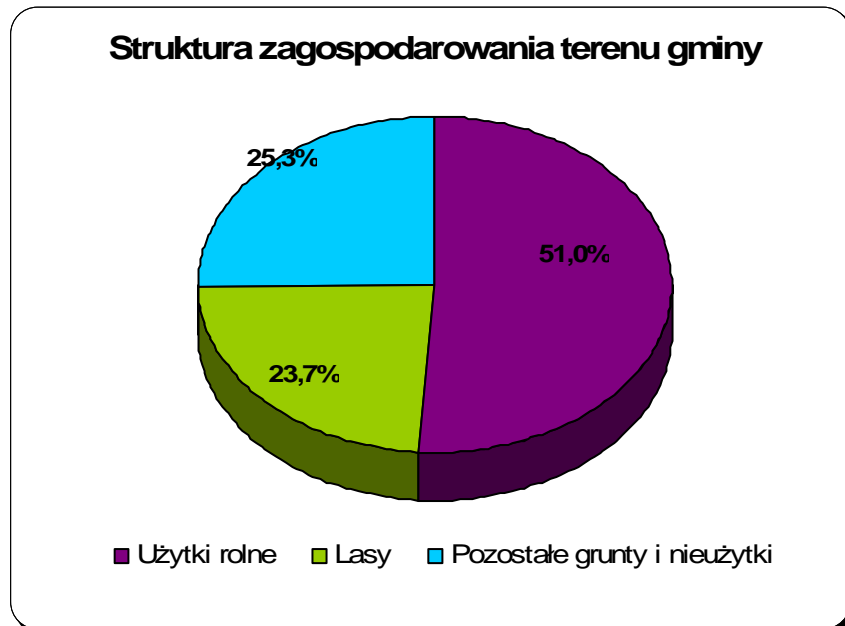
Najwięcej podmiotów gospodarczych jest zarejestrowanych w sektorach handlu i drobnych usług – razem ok. 1.165 firm oraz w budownictwie – 224 i przetwórstwie przemysłowym – 200 podmiotów. Struktura taka ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskich nakładach związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności w wymienionych sektorach i szybkim uzyskiwaniem przychodów. W kolejnych działach liczba jednostek prowadzących działalność jest już znacznie mniejsza, na co wskazują powyższe dane.

Podział podmiotów działających w sektorze publicznym i prywatnym, w ostatnich 5 latach przedstawia poniższy wykres:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w gminie Choszczno jest rolnictwo – stanowi ono źródło utrzymania dużej części ludności. Użytki rolne zajmują około 12 573 hektarów, co stanowi 51,0 % całej powierzchni gminy. Lasy i obszary leśne stanowią niemal 23,7 % powierzchni gminy. Strukturę zagospodarowania terenu Gminy Choszczno ukazano na poniższych wykresach.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z UM Choszczno

Gleby w gminie Choszczno powstały wskutek działania procesów glacialnych, tj. ostatniego zlodowacenia zwanego okresem bałtyckim (stadium pomorskie). Ostateczny wpływ wywarły procesy formacji holocenijskiej (erozja, akumulacja w obniżeniach terenowych mułów, mad i torfów), jak też wielowiekowa antropopresja.

Charakterystyczne jest duże zróżnicowanie gleb pod względem typologicznym, bonitacyjnym i rolniczo-użytkowym. Wynika to ze składu skał macierzystych, stanowiących utwory:

- akumulacji lodowcowej (piaski i gliny zwałowe),
- akumulacji wodno-lodowcowej (mało urodzajne piaski fluwioglacjalne, osadzone przeważnie na równinach sandrowych oraz w formie pagórków i wałów),
- holocenijskie osady organogeniczne, które w niewielkim zakresie występują w dolinach rzecznych i zagłębieniach jeziornych.

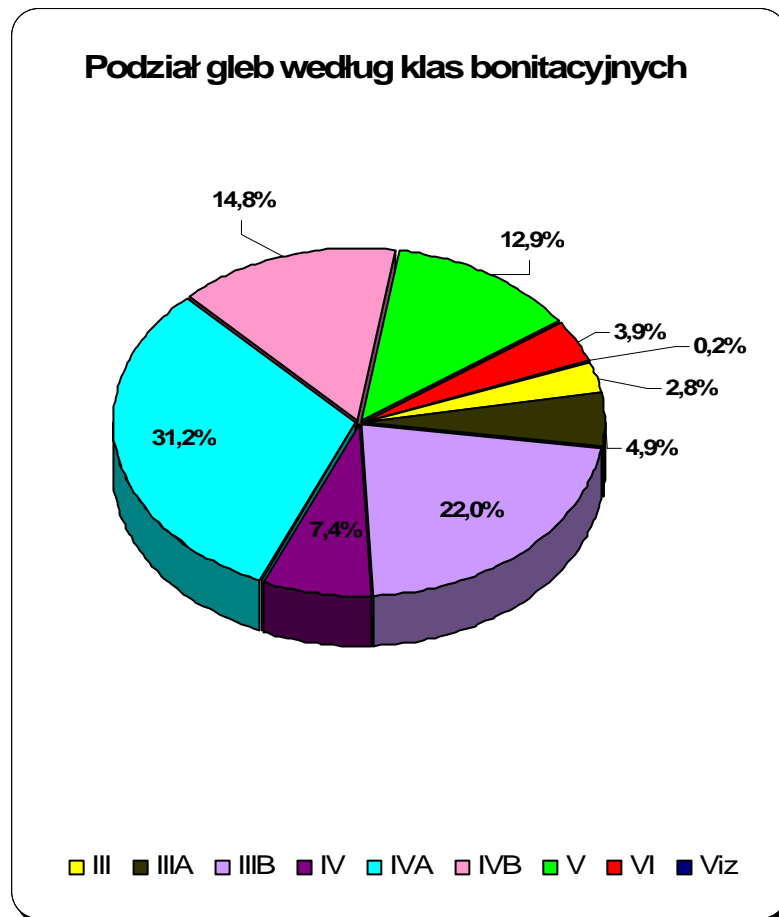
Dominują typy gleb pochodzące z procesów bielcowych (gleby pseudobielcowe) wytworzone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia – lekkie, średnie i ciężkie. W dolinach rzek Iny i Stobnicy występują gleby mułowo - bagienne, gleby torfowe i gleby murszowe. Gleb brunatnych jest mało,

występują w formie enklaw w okolicach Choszczna. Są to gleby żyzne i bardzo żyzne, należące do III klasy bonitacyjnej. Gleby płowe występują na rozległych terenach moren czołowych w zachodniej i środkowej części gminy. Poddane właściwym zabiegom melioracyjnym gleby te stają się dobrymi ziemiarnymi dla upraw pszenicy, jęczmienia, buraków pastewnych. Zalicza się je do III – IV klasy bonitacyjnej. W ich zasięgu rozwija się intensywnie gospodarka rolna, lasy należą tu do rzadkości.

We wschodniej części gminy w sandrowej części terenu występują gleby rdzawe. Są to gleby słabe, należące do V klasy bonitacyjnej, więc upraw rolniczych jest w tym rejonie mało. Panują na nich lasy, głównie bory i lasy mieszane.

Na terenie gminy dominują gleby średniej jakości (klasa IIIb i IVa, IVb, których łączny udział wynosi 68% oraz gleby słabe (V klasa) z 12,9 % udziałem w powierzchni gruntów ornych i najslabsze (VI klasa) – 3,9 %. Gleby średnio dobrej jakości (IIIa) zajmują 4,9%.

Gleby orne najlepsze i bardzo dobre na omawianym terenie nie występują.

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Choszczno

Wzrostowi efektywności produkcji rolnej nie sprzyja również utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw rolnych (rolników indywidualnych) na terenie gminy.

Poniżej przedstawiono ogólne zestawienie gospodarstw rolnych na terenie gminy Choszczno w podziale na ich położenie. Wynika z niego, iż najwięcej gospodarstw znajduje się w miejscowości Choszczno (253), we wsi Zamęcin (116) a także wsi Suliszewo (87) i Piasecznik (84). Natomiast największa powierzchnia w ha wszystkich użytków rolnych znajduje się w Choszcznie (1239,5 ha), we wsi Zamęcin (1192,8 ha), Kolkach (1034,2 ha) oraz Raduniu (810,0 ha).

Miejscowość	powierzchnia w ha ogółem	powierzchnia w ha użytków rolnych	liczba gospodarstw
Baczyn	43,93	43,32	5
Bonin	166,9406	164,4747	16
Chelpa	370,1726	340,0026	24
Choszczno A	215,304	209,6587	55
Choszczno B	467,5375	458,4989	89
Choszczno C	516,7142	507,467	81
Choszczno D	67,162	63,9182	28
Gleżno	210,4543	205,4366	26
Golcza	106,7346	100,2604	7
Kolki	1074,0689	1034,2489	18
Koplin	685,1243	639,1612	58
Korytowo	450,7928	445,658	43
Nowe Żeńsko	431,1322	420,2522	19
Oraczewice	89,1696	82,4796	15
Pakość	172,1068	107,0003	21
Piasecznik	584,2004	558,7704	84
Radaczewo	194,078	193,8806	9
Radlice	268,3452	251,4052	23
Raduń	835,096	810,0381	68
Rzecko	564,3352	541,3252	50
Rzeczki	231,9561	210,6661	11
Sławęcin	573,5099	561,6963	41
Smoleń	144,1701	137,6035	7
Stary Klukom	619,8769	581,5223	68
Stradzewo	525,9789	520,6974	40
Sulino	567,8349	563,6839	36
Suliszewo	693,7395	665,9614	87
Wardyń	89,4666	86,4338	10
Witoszyn	471,0327	461,4191	24
Zamęcin	1249,5216	1192,8397	116
Zwierzyn	418,347	413,2049	43
Razem	13098,8334	12572,9852	1222

źródło: dane z Gminy Choszczno

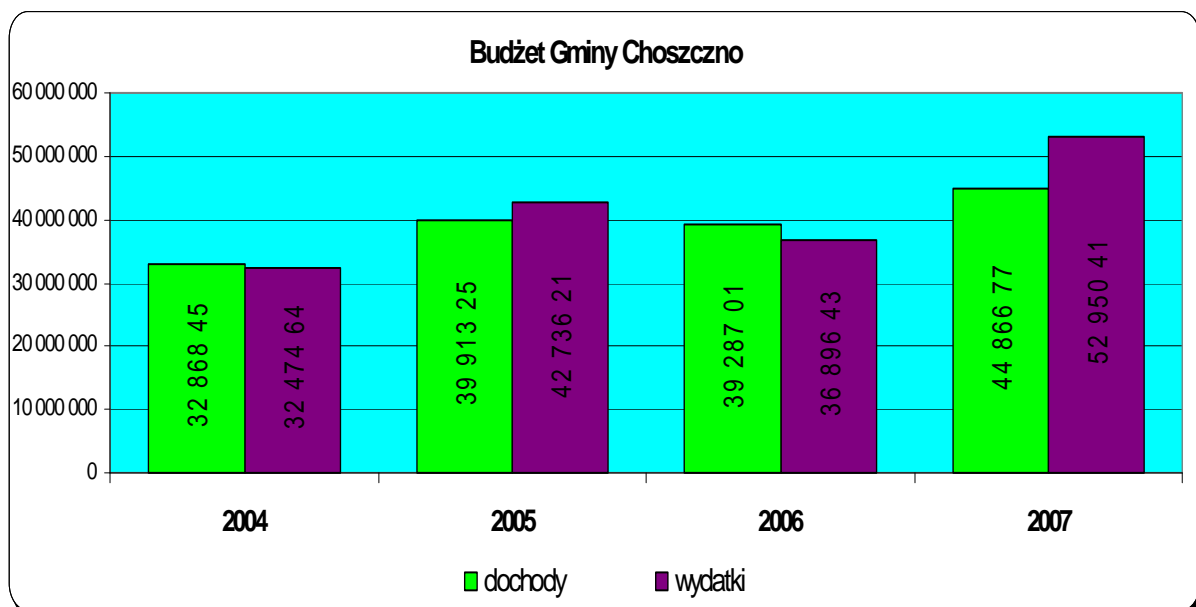
Rolnictwo na terenie Gminy Choszczno odznacza się niskim poziomem rozwoju infrastruktury, oraz technicznego wyposażenia gospodarstw rolnych. Do najważniejszych czynników naturalnych

wywierających decydujący wpływ na produkcję rolną, jej strukturę i wydajność zaliczyć należy warunki klimatyczne i glebowe, rzeźbę terenu oraz stosunki wodne.

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej widać rozwój większych gospodarstw rolnych. Małe gospodarstwa nie inwestują w swój rozwój z uwagi na brak kapitału własnego potrzebnego do zaangażowania w planowane inwestycje.

2.4. Finanse samorządu

Możliwości stymulowania rozwoju obszaru gminy w dużym stopniu uzależnione są od wysokości budżetu samorządu gminnego oraz struktury wydatkowania środków ze szczególnym uwzględnieniem celów inwestycyjnych. Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetowych gminy Choszczno w ostatnich 4 latach przedstawiono na poniższym wykresie.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Choszczno

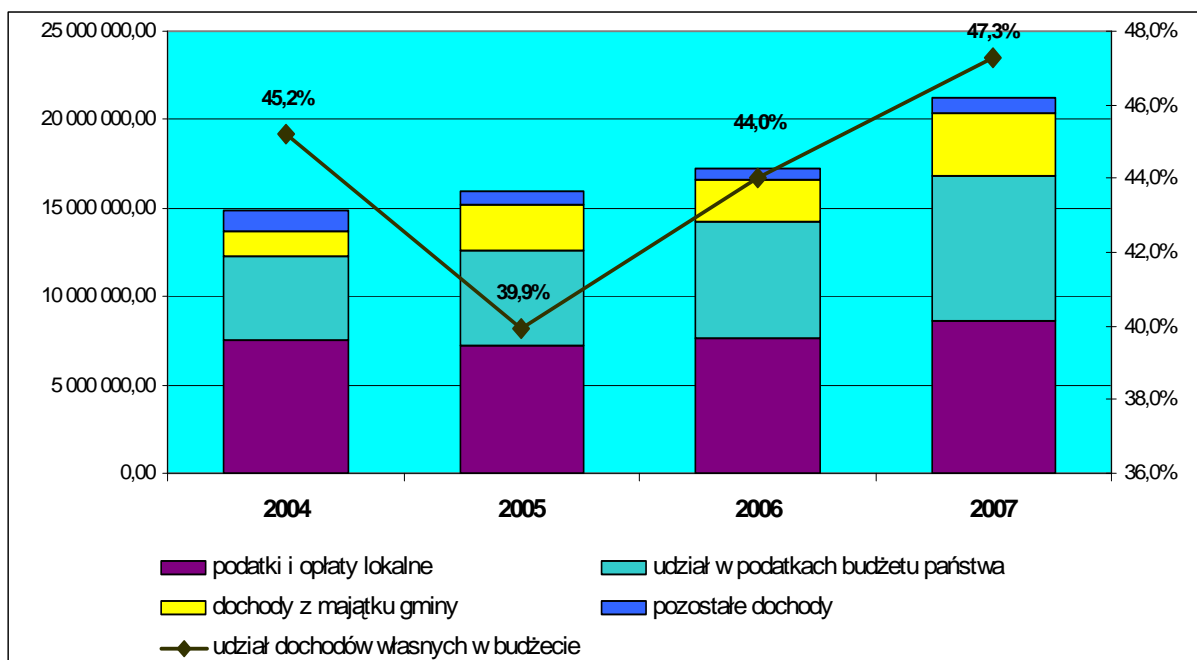
Samorząd gminy prowadził zróżnicowaną politykę budżetową. Zauważalna była sinusoida tzn. że dochody przewyższały wydatki bądź wydatki przewyższały dochody kończąc rok na deficycie. W latach 2004 - 2007 odnotowywano następujące wskaźniki - nadwyżkę budżetową bądź niedobór: w roku 2004 nadwyżka wyniosła – 393,8 tys. zł., w roku 2005 zanotowano niedobór w wysokości - 2,822 mln. zł., w roku 2006 nadwyżka wyniosła – 2,39 mln. zł. a w roku 2007 niedobór był równy kwocie 8,08 mln. zł. Wartość niedoboru w roku 2007 została pokryta dzięki emisji obligacji o wartości 19.000.000 zł. Na rok 2008 zaplanowano dodatkową emisję obligacji o wartości 4.700.000 zł.

Sytuacja taka wskazuje na racjonalne zarządzanie finansami gminy. W latach niedoboru gmina korzystała z nadwyżek z lat poprzednich oraz kredytów komercyjnych, a emisją obligacji spłaciła większą część swoich zobowiązań.

Po stronie dochodów najważniejszą kwestią jest wskaźnik poziomu dochodów własnych gminy w całości budżetu. Decyduje on o stopniu wpływania samorządu na wysokość środków, które mogą być przeznaczane na cele wybrane przez lokalną społeczność. Na dochody własne gminy składają się dochody z następujących grup:

- podatki i opłaty lokalne,
- dochody z majątku gminy,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa,
- pozostałe dochody.

Udział dochodów własnych gminy w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony w poniższym zestawieniu:

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Choszczno

Wskaźnik udziału dochodów własnych w całości wpływów budżetowych znacznie podniósł się w ostatnim okresie osiągając poziom około 47 % wszystkich dochodów. Jest to pozytywna tendencja, świadcząca o wzroście możliwości decydowania przedstawicieli samorządu o celach, na które zostaną wydane środki budżetowe i świadczy o postępującej decentralizacji finansów publicznych zgodnie z ideą samorządności.

Po stronie wydatków budżetu gminy należy zwrócić uwagę na wygospodarowanie środków na inwestycje, zwłaszcza w infrastrukturę techniczną, jako prorozwojowego czynnika prowadzonej polityki finansowej gminy.

Na lata 2008 – 2009 prognoza długu publicznego wskazuje, iż gmina posiadać będzie zdolność kredytową i inwestycyjną dla planowanych inwestycji.

Planowane dochody i wydatki będą posiadały wartości – rok 2008 – dochody – 53.186.883 zł., wydatki – 42.631.783 zł. a rok 2009 – dochody 54.902.271 zł. oraz wydatki 43.841.157 zł. Nadwyżka we wskazanych latach kierowana będzie w całości na spłatę istniejących kredytów.

Planuje się, iż w roku 2008 wskaźnik rocznej spłaty zadłużenia do dochodu wyniesie 3,89 %, natomiast w roku 2009 będzie wyższy i będzie stanowił wartość 6,47 %. Sytuacja taka pokazuje, że gmina Choszczno borykała się z problemami finansowymi, które stara się na bieżąco spłacać, aby móc sięgać po środki zewnętrzne, także strukturalne. Poprzez druk obligacji Gmina zapewniła sobie finansowanie wkładu własnego pod planowane inwestycje, których zaplanowała w latach 2007 – 2015 na łączną kwotę ponad 133 mln zł, przy założeniu otrzymania dodatkowego wsparcia na wszystkie możliwe projekty.

Poniżej przedstawiono zestawienie najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez gminę w ostatnich 5 latach.

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
2003 - 2006				
Modernizacja budynku socjalno – klubowego na stadionie miejskim w Choszcznie przy ul. Sportowej	5.078.000	4.040.000	1.038.000	MENiS
2004 – 2005				
Kompleksowy system kanalizacji sanitarnej w Gminie Choszczno (kanalizacja 14 miejscowości i ochrona zlewk jezior)	7.911.000	143.000	7.768.000	Fundusz Phare, NFOŚiGW, WFOŚiGW, GFOŚiGW
2007 – 2008				
Kanalizacja Gminy III etap (kanalizacja 6 miejscowości w Gminie)	7.722.000	4.722.00	3.000.000	WFOŚiGW, GFOŚiGW
Wymiana pokrycia dachowego oraz stolarki okiennej w baszcie przedbramia Bramy Kamiennej – Barbakanu w Choszcznie	121.000	62.000	59.000	Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej nr 3 w Choszcznie	460.900	260.900	200.000	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
Klub Przedszkolaka o starszego dzieciaka w Wardyniu	20.200	10.200	10.000	Fundacja Wspomagania Wsi
Klub Integracji Społecznej w Starym Klukomiu „Dajmy Sobie Szansę”	36.800	21.800	15.000	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Centrum Kształcenia na Odległość w Korytowiu	28.500	0	28.500	Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Opis inwestycji	Koszt w zł.	Środki własne	Środki z zewnątrz	Środki z zewnątrz - opis
Przebudowa z modernizacją istniejącego pomieszczenia magazynowo – szatniowego przy Sali sportowej w SP Zamęcin	36.400	20.000	16.400	Urząd Marszałkowski
Monitoring wizyjny w Publicznym Gimnazjum i Szkołach Podstawowych nr 1 i 3 w Choszcznie	48.000	36.000	12.000	Kuratorium Oświaty
Pejzaż bez barier – plenerowe warsztaty malarskie wraz z wystawą poplenerową	23.600	2.956	20.644	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Utworzenie Zielonej Sali Gimnastycznej przy SP nr 3 w ramach programu...	53.500	33.500	20.000	Urząd Marszałkowski
Klub Przedszkolaka w Gminie Choszczno	476.000	0	476.000	Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UM Choszczno

2.5. Infrastruktura techniczna

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest jednym z głównych wyznaczników poziomu życia i możliwości rozwoju gospodarczego danego obszaru.

Wodociąg

Zaspokajanie potrzeb przez system wodociągowy – wiąże się ze spełnieniem dwu imperatywów (norm):

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebami ilości.

Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorakie zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii.

Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW).

Gmina Choszczno należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Sieć wodociągowa na terenie Gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych, które w przyszłości podlegać będą wymianie.

Blisko 90% obszaru gminy jest zwodociągowane. Brak natomiast dostatecznej infrastruktury służącej odprowadzaniu zanieczyszczeń.

Na terenie gminy znajduje się 24 czynnych stacji uzdatniania wody oraz 16 szt. ujęć wody (studni) w następujących miejscowościach:

Lp.	Miejscowość	ujęcia wody
1.	Choszczno	1
2.	Krzowiec	1
3.	Suliszewo	1
4.	Kołki	1
5.	Rzeczki	1
6.	Korytowo	1
7.	Wardyń	1
8.	Raduń	1
9.	Stary Klukom	1
10.	Zwierzyń	1
11.	Zamęcin	1
12.	Gleżno	1
13.	Koplin	1
14.	Bonin	1
15.	Piasecznik	1
16.	Radaczewo	1
Razem		16

źródło: opracowanie na podstawie danych z Gminy Choszczno

Łączny pobór z wody z w/w ujęć wynosi ok. 4100 m³.

Miasto Choszczno jest praktycznie zwodociągowane w 100%. Długość sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi 59,3km, podłączonych jest do niej 785 budynków i korzysta z niej 15612 mieszkańców (stan na koniec 2006r.)

Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

System gospodarki ściekami oparty został na jednej centralnej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków. Do oczyszczalni w chwili obecnej podłączone są miejscowości: Choszczno (skanalizowane w 98%), Wardyń, Korytowo, Raduń, Smoleń, Piasecznik, Radaczewo, Sławęcino, Sulino, Pakość, Stradzewo, Bonin, Stawin, Koplin, Gleżno, Zamęcin, Zwierzyń, Nowe Żeńsko, Stary Klukom. Aktualnie na oczyszczalnię w Choszcznie przyjmowanych jest ok. 3900 m³ ścieków na dobę. Ponadto trwają prace przyłączeniowe pozostałych miejscowości do oczyszczalni miejskiej, co stanowić będzie 95 % miejscowości z terenu gminy.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 42,5km, korzysta z niej około 95% mieszkańców.

Natychmiastowej wymiany wymaga ok. 2 km sieci kanalizacyjnej w mieście. Są to odcinki zbudowane z kamionki, które zostały położone w latach siedemdziesiątych.

W pozostałych miejscowościach wchodzących w skład gminy Choszczno ścieki sanitarne są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych (szambach), których stan techniczny często budzi zastrzeżenia. Ścieki wywożone są do punktu zlewowego na oczyszczalni ścieków do Choszczna, ale też często do najbliższego rowu melioracyjnego. W ten sposób prowadzona gospodarka ściekowa powoduje zagrożenia dla środowiska wodnego, wód powierzchniowych i podziemnych.

W gminie problemem również jest ujmowanie i odprowadzanie wód deszczowych przede wszystkim na terenach zurbanizowanych. Wynika to z braku istniejącej kanalizacji deszczowej, a co za tym idzie spływ wód opadowych następuje bezpośrednio do środowiska gruntowo – wodnego.

W najbliższych latach gmina zamierza sukcesywnie starać się o realizację inwestycji kanalizacyjnych, na które ma opracowaną dokumentację. Swoich sił gmina będzie próbować w różnych dostępnych konkursach dotacyjnych. Więcej na ten temat przedstawiono w punkcie 4 opracowania.

Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami ograniczony jest do zbierania odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiskach odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren gminy.

Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych realizowane są przez firmę zewnętrzną na terenie zlokalizowanego wysypiska odpadów, we wsi Stradzewo, gmina Choszczno. Odpady z gminy Choszczno gromadzone są w poszczególnych wsiach w ustawionych pojemnikach i wywożone na wysypisko komunalne.

Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego” oraz metodą „donoszenia”.

Obowiązek usuwania odpadów nadal spoczywa na gminie Choszczno.

Na terenie gminy Choszczno obowiązuje zorganizowany system gromadzenia, zbiórki i unieszkodliwiania odpadów kontrolowany przez Urząd Miejski w Choszcznie.

Ciepłownictwo i gazyfikacja

Na obszarze gminy nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje system lokalnych źródeł ciepła ogrzewających obiekty, w które są wbudowane piece ciepłownicze bądź, które umieszczone są na zewnątrz budynków. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne. Jedynie Miasto Choszczno jest wyposażone w centralne źródła ciepła. Gospodarkę ciepłą na potrzeby komunalne prowadzi Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (PEC) w Choszcznie. Główną działalnością Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. jest produkcja i sprzedaż ciepła na potrzeby mieszkańców miasta w źródłach zlokalizowanych na terenie:

- ul. 23 Lutego 2 o łącznej mocy zainstalowanej 15,6 MW, wyposażonym w kotły wodne na paliwo węglowe,
- ul. Polna 2 (1,6 MW), ul. Wolności 16 (0,24 MW), ul. Wolności 17 (0,35 MW),
- ul. Wolności 31 (0,22 MW), wyposażonym w kotły wodne niskotemperaturowe na paliwo gazowe.

Odbiorcami usług świadczonych przez spółkę są administratorzy nieruchomości położonych na terenie miasta, spółdzielnie mieszkaniowe i ChTBS Sp. z o.o.

Osiągana przez PEC Sp. z o.o. moc cieplna wynosi 28,72 MW, co odpowiada 120.650 GJ ciepła. Jako paliwo opałowe wykorzystuje się miał węglowy oraz GZ-50. Zapotrzebowanie ciepła w mieście wynosi ok. 376.034 GJ/rok, natomiast zapotrzebowanie mocy ok. 38,69 MW.

Kotłownie te pokrywają ok. 31,7 % zapotrzebowania na energię cieplną (ogrzewanie mieszkań, sklepów i biur). Ponadto w mieście eksploatowanych jest ok. 40 lokalnych źródeł ciepła o mocy całkowitej 16,6 MW. Kotłownia centralna PEC zasilana jest węglem, kotłownie lokalne opalane są w większości gazem.

Ogólna długość rurociągu wynosi 7.850 m.

Najistotniejszym przedsięwzięciem w roku 2007 była kontynuacja modernizacji sieci z rur preizolowanych przy ul. Westerplatte o dł. 57 mb, osiedle Grunwaldzkie o dł. 38 mb, izolacja termiczna kotła WLM-5 i wyciągu spalin K-3, wymiana kotła gazowego w kotłowni lokalnej Wolności 31 o mocy 225 KW, wymiana zbiornika odgazowywacza wody uzdatnionej.

W chwili obecnej nie przewiduje się realizacji systemów ciepłowniczych zdalczynnych, obejmujących całość lub część miejscowości wiejskich. Przyjmuje się ogrzewanie urządzeniami lokalnymi wbudowanymi; zasilającymi w zasadzie obiekty leżące na jednej posesji. Ewentualne wspólne źródła ciepła mogą obejmować kilka posesji sąsiadujących.

Rodzaj ogrzewania zależy od relacji kosztów pomiędzy różnymi nośnikami energii. Należy zapewnić przestrzenne możliwości korzystania z każdego rodzaju paliwa [paliwa stałe, oleje opałowe, gaz ziemny, gaz płynny, energia elektryczna, biogaz], według decyzji odbiorców opartych o własne kalkulacje ekonomiczne. Należy preferować stosowanie paliw niskozasiarczonych, korzystanie ze źródeł niekonwencjonalnych, ekologicznych oraz odchodzenie od stosowania paliw stałych.

Sieć gazowa w Gminie Choszczno obsługuje obecnie mieszkańców Miasta Choszczno oraz wsi: Gleźno, Nowe Żeńsko, Raduń, Smoleń, Stary Klukom oraz Zwierzyń. Do sieci przyłączeni są w głównej mierze odbiorcy instytucjonalni i zorganizowane budownictwo mieszkaniowe oraz indywidualne gospodarstwa domowe tych terenów. Szacuje się, że z sieci gazowej korzysta ok. 15.219 mieszkańców gminy, czyli blisko 68%. Długość całej czynnej sieci gazowej gminy wynosi 92,7 km

W najbliższych latach nie planuje się inwestycji w tym zakresie.

W gminie Choszczno zapotrzebowanie na energię ciepłą w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych.

Jak dotąd w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny pełni rolę pomniejszą, jednak jego wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku. Jednym z czynników warunkujących mały udział gazu, jest jego mała dostępność, spowodowana brakiem sieci gazowniczej na terenie gminy i konieczność korzystania z uciążliwych butli gazowych.

Elektroenergetyka

Teren gminy obsługiwany jest przez Rejon Energetyczny Choszczno, podlegający Grupie Energetycznej ENEA S.A. Oddział w Gorzowie Wlkp. Energia elektryczna pochodzi z Głównego Punktu Zasilania w Choszcznie, która świadczy usługi w zakresie eksploatacji urządzeń przemysłowych.

Zasilanie w energię elektryczną obszaru miasta i gminy odbywa się liniami napowietrzno – kablowymi o długości ok. 103,1 km na terenie miasta i ok. 90 km na terenie gminy. Ponadto miasto wyposażone jest w 66 stacji transformatorowych, obszary wiejskie w 117 stacji.

Jednostki osadnicze gminy (wsie i przysiółki) zasilane są w energię elektryczną w układzie podstawowym i rezerwowym siecią linii elektroenergetycznych napowietrznych oraz kablowych o napięciu roboczym 15kV. Główny Punkt Zasilania (GPZ) wyposażony jest w transformator 110kV/15kV o mocy 16 MVA i znajduje się w Choszcznie. Zasilanie w energię elektryczną przy obecnych potrzebach gminy jest wystarczające. Stan techniczny sieci energetycznej wysokiego napięcia, średniego napięcia i niskiego napięcia można ocenić jako dobry. Infrastruktura energetyczna NN we wszystkich miejscowościach gminy jest dobrze rozwinięta, zapewniona jest ciągła dostawa energii elektrycznej do gospodarstw domowych, ośrodków administracji państwowej i samorządowej oraz na potrzeby zakładów wytwórczych i usługowych. Szczytowe zapotrzebowanie na energię elektryczną dla gminy jest w pełni pokrywane.

Drogi

Na terenie gminy Choszczno istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Jednakże ich stan techniczny nie jest zadowalający. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. Długość dróg wojewódzkich przebiegających przez gminę wynosi 55,267 km

Most w Choszcznie

zdjęcie nr 15*

Cztery drogi wojewódzkie tworzące sieć komunikacyjną to:

- Droga krajowa nr 155 przebiegająca przez miejscowości : Świdwin – Łobez – Recz – Choszczno – Gorzów
- Droga krajowa nr 160: Suchań – Choszczno – Bierzwnik – Miedzichowo

- Droga wojewódzka nr 175 Drawsko – Pomorskie – Choszczno
- Droga wojewódzka nr 122: Dolice – Piasecznik

Połączenia lokalne zapewniają drogi powiatowe i gminne. Długość dróg powiatowych wynosi 97,973 km, z czego 98,35 % to drogi zamiejskie a 1,65 % to drogi przechodzące przez miasto Szczecin. Drogi gminne natomiast liczą 115,29 km..

Poniżej przedstawiono zestawienie dróg przechodzących przez gminę wraz z ich długością i numeracją:

Nr drogi	Opis odcinka	
	Nazwa	Długość [km]
Drogi wojewódzkie		
151	Świdwin – Łobez – Recz – Choszczno – Gorzów	55,267
160	Suchań – Choszczno – Bierzwnik – Miedzichowo	
175	Drawsko – Pomorskie – Choszczno	
122	Dolice – Piasecznik	
Razem		55,267
Drogi powiatowe		
1711Z	Granica pow. – Piasecznik	1,919
2200Z	Piasecznik – Radaczewo	3,242
2201Z	Pławie – Witoszyn	12,03
1767Z	Granica pow. – Pakość	7,25
2202Z	Oraczewice – Choszczno	1,62
2204Z	Granica pow. – Stawin – Choszczno	3,836
2205Z	Granica pow. – Bonin	1,533
2206Z	Choszczno – St. Klukom	11,355
2207Z	Witoszyn – Choszczno	6,752
2218Z	Zamęcin – Zwierzyń – Żeńsko	4,064
2219Z	m. Smoleń	1,010
2220Z	Pomień – Rzecko	5,377

2221Z	Chelpa – Skrzyżowanie Korytowo	9,656
2222Z	Recz – Suliszewo – Kołki – Zieleniewo – Chłopowo – Krzęcin	9,603
2223Z	Suliszewo – Korytowo – Brzeziny	13,383
2228Z	Choszczno – Strzelce Krajeńskich	3,051
2231Z	Stary Klukom – Słonice – Bierzwnik – Kolsk – Granica pow.	2,292
Razem		97,973
Drogi gminne		
11-07-001	Piasecznik /skrz. z dr. woj. nr 160/ - gr. powiatu /Ziemomyśl/	1,79
11-07-002	gr. powiatu /Lipka/ - Radaczewo /skrz.z dr. pow. nr 2201Z/	5,50
11-07-003	Piasecznik kol. - Piasecznik /skrz. z dr. woj. nr 160/	0,80
11-07-004	Gładysz /skrz. z dr. woj. nr 160/ - Radaczewo /skrz.z dr. pow. nr 2201Z/	2,25
11-07-005	Radaczewo kol. /skrz.z dr. pow. nr 2201Z/ - Sławęcín /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/	2,40
11-07-006	Radaczewo /skrz.z dr. pow. nr 2201Z/ - skrz. z drogą woj. nr 160	3,60
11-07-007	Sławęcín /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/- skrz. z drogą woj. nr 160	3,00
11-07-008	Bonin /skrz.z dr. pow. nr 1785Z/ - Pakość /skrz. z dr. woj. nr 160/	3,00
11-07-009	Pakość - Oraczewice /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/	1,70
11-07-010	Sulino /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/ - Sulino kol. – Sulino /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/	3,00
11-07-011	Sulino /skrz.z dr. pow. nr 1767Z/ - Stradzewo /skrz.z dr. pow. nr 2201Z/	4,60
11-07-013	Skrz. z drogą woj. nr 151 - skrz. z drogą pow. nr 2207Z /Radlice/	1,65
11-07-014	Radlice /skrz. z drogą pow. nr 2207Z / - Chelpa /skrz.z dr. pow. nr 2221Z/	2,80
11-07-015	Radlice /skrz. z drogą pow. nr 2207Z / - Wardyń /skrz.z dr. pow. nr 2221Z/	2,60
11-07-016	Chelpa /skrz.z dr. pow. nr 2221Z/ - gr. gminy /Zeliszewo/	0,40
11-07-017	gr. gminy /Zeliszewo/ - skrz. z drogą woj. nr 175	1,20
11-07-018	Skrz. z drogą gm. nr 11-07-017 /Rzecko/ - gr. gminy	1,90
11-07-019	Gr. gminy /Jarostowo/ - skrz. z drogą gm. nr 11-07-020	2,60
11-07-020	Gr. gminy /Lubieniów/ - skrz. z drogą pow. nr 2222Z /Suliszewo/	1,80
11-07-021	Suliszewo / skrz. z drogą pow. nr 2222Z / - skrz. z drogą pow. nr 2222Z	3,90
11-07-022	Skrz. z drogą pow. nr 2223Z - Krzowiec / skrz. z drogą pow. nr 2222Z /	3,40
11-07-023	Skrz. z drogą pow. nr 2223Z - skrz. z drogą gm. nr 11-07-022	2,30
11-07-024	Gr. gminy /Kielpino/ - Kołki / skrz. z drogą pow. nr 2222Z /	2,30
11-07-025	Kołki / skrz. z drogą pow. nr 2222Z / - gr. gminy /Podlesie/	2,20
11-07-026	Skrz. z drogą pow. nr 2223Z - Golcza - Kołki / skrz. z drogą pow. nr 2223Z /	4,30
11-07-027	Skrz. z drogą gm. nr 11-07-026 - gr. gminy /Zieleniewo/	1,10
11-07-028	Rzecko – Korytowo / skrz. z drogą pow. nr 2223Z /	4,00
11-07-029	Raduń / skrz. z dr. woj. nr 160/-Korytowo / skrz. z drogą pow. nr 2221Z /	2,00
11-07-030	Skrz. z drogą gm. nr 11-07-031 - gr. gminy /Rakowo/	0,60
11-07-031	Raduń / skrz. z dr. woj. nr 160/ - gr. gminy /N. Klukom/	1,60
11-07-032	Skrz. z drogą gm. nr 11-07-034 /Rzecko/ - Raduń	3,20

11-07-033	Skrz. z drogą pow. nr 2221Z - Raduń	1,90
11-07-034	Wardyn / skrz. z drogą pow. nr 2221Z /- Rzecko / skrz. z drogą pow. nr 2220Z /	1,70
11-07-035	Skrz. z dr. pow. nr 2228Z /St. Klukom/ - gr. gminy	2,40
11-07-036	Choszczno - Smoleń	2,80
11-07-037	Skrz. z drogą woj. nr 160 - Stary Klukom	4,10
11-07-038	Choszczno - Gostyczyn /skrz. z dr. gm. 11-07-039	1,40
11-07-039	Choszczno-Rudniki-St. Klukom kol./skrz. z drogą gm. nr 11-07-037/	3,00
11-07-040	Skrz. z drogą woj. nr 151 /Koplin/ - skrz. z drogą gm. nr 11-07-039/	1,00
11-07-041	Skrz. z drogą gm. nr 11-07-040 - Płoki	1,10
11-07-042	Wysokie / skrz. z drogą gm. nr 11-07-043/ - N. Żeńsko / skrz. z drogą pow. nr 2206Z /	1,80
11-07-043	Zamęcin - Wysokie - Rudniki	2,30
11-07-044	N. Żeńsko - Zwierzyń - skrz. z dr. pow. nr 2218Z- gr. gminy	3,40
11-07-045	Zwierzyń / skrz. z dr. pow. nr 2218Z/ – Zwierzynek /gr. gminy/	0,80
11-07-046	Skrz. z dr. pow. nr 2218Z – gr. gminy /Żeńsko/	1,50
11-07-047	Gr. pow. /Sądów/ - Gleźno / skrz. z dr. pow. nr 2206Z/	0,90
11-07-048	Gr. pow. /Ziemomyśl/ - Choszczno	4,30
11-07-049	Gr. pow. /Ziemomyśl/ - Gleźno / skrz. z dr. pow. nr 2206Z /	1,80
Razem	Długość odcinków dróg publicznych gminnych	115,29
	Razem wszystko	268,53 km

Źródło: opracowanie na podstawie danych z UM Choszczno

Dworzec PKP w Choszcznie

zdjęcie nr 16*

Na terenie gminy na linii kolejowej Szczecin- Poznań dostępne są 3 przystanki. W mieście przy ulicy Kolejowej/ Wolności zlokalizowana jest stacja kolejowa oraz dworzec. Ponadto przystanki kolejowe są jeszcze w Starym Klukomiu.

Linia kolejowa zapewnia dogodne połączenia z Poznaniem, Szczecinem i Warszawą, przez które można koleją dostać się także w inne rejony kraju i Europy. W przyszłości przewiduje się wzrost obciążenia linii kolejowej przewozami oraz poprawę standardu przewozów. Przez gminę przebiegają

także nieczynne linie kolejowe Choszczno-Pelczyce i Choszczno-Kalisz Pomorski, na których zlokalizowane były cztery przystanki.

W gestii samorządu leży utrzymanie dróg gminnych. Oprócz bieżących remontów i inwestycji przeprowadzono uzupełnianie znaków drogowych oraz przeprowadzono modernizację oświetlenia ulicznego. Stan techniczny wielu odcinków dróg jest niezadowolający. Większość z nich jest zbyt wąska, a ich nawierzchnie są bardzo zużyte i wymagają remontów i modernizacji.

W najbliższych latach 2008 – 2015 Gmina Choszczno zaplanowała przeznaczyć na poprawę infrastruktury drogowej w gminie kwotę ok. 23.400.000 zł.

Komunikacja międzygminna realizowana jest także poprzez PKS oraz prywatnych przewoźników. Głównymi kierunkami podróży są miasta Szczecin, Gorzów Wlkp., Bydgoszcz, będące jednocześnie największymi ośrodkami gospodarczo – kulturalnymi w regionie.

3. Analiza SWOT

3.1. Założenia metodologiczne

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Stanowi ona zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących. Zasadę przeprowadzania badania ilustruje poniższa tabela.

Mocne strony	Słabe strony
zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska, finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi	obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy
Szanse	Zagrożenia
zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy	negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy uniknąć

Strategia powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W gminie Choszczno przy tworzeniu strategicznego programu działania skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia

związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych, gdyż zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności gminy – są to:

- Budżet Gminy
- Infrastruktura i Ochrona Środowiska
- Gospodarka
- Sfera społeczna

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji zdiagnozowanej w pierwszej części procesu tworzenia Strategii.

Analizę SWOT rozpoczęto od wskazania analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego:

Analiza otoczenia wewnętrznego

Silne Strony	Słabe strony
Korzystne położenie na głównym szlaku komunikacyjnym regionu	Brak systemu kanalizacji sanitarnej obsługującego całą gminę
Różnorodność występowania fauny i flory	Słabo rozwinięta infrastruktura gazowa na obszarach wiejskich
Dostępność czystych wód powierzchniowych (duża liczba jezior) i podziemnych	Występowanie „dzikich” składowisk odpadów
Wiele cennych architektonicznie elementów krajobrazu	Niski przyrost naturalny
Młode społeczeństwo gminy Choszczno	Spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym
Stosunkowo korzystny ogólny wskaźnik liczby dzieci przypadających na jeden oddział w szkołach podstawowych	Społeczeństwo słabo wykształcone
Spadająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej i wydatków na pomoc społeczną	Stara substancja mieszkaniowa
Wysokie poczucie bezpieczeństwa	Niska dynamika oddawanych mieszkań do użytku
Bardzo korzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej	Duży odsetek dzieci w wieku 3-6 lat nie uczestniczących w zajęciach przedszkolnych
Korzystne warunki do rozwoju turystyki oraz agroturystyki	Wysokie wydatki bieżące na oświatę
Istnienie wielu organizacji społecznych	Przestarzały sprzęt ochotniczych straży pożarnych

	Niskie wykształcenie osób bezrobotnych
	Duży odsetek w strukturze bezrobotnych osób z krótkim stażem pracy i długotrwale bezrobotnych
	Przewaga liczby osób zatrudnionych w usługach nierynkowych nad liczbą osób zatrudnionych w usługach rynkowych
	Spadająca dynamika liczby podmiotów gospodarczych
	Duże rozdrobnienie struktury obszarowej (dotyczy rolnictwa indywidualnego)
	Słabo rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna

Analiza otoczenia zewnętrznego

Szanse	Zagrożenia
Rozwój gospodarczy kraju	Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym mogąca wpłynąć na destabilizację systemu pomocy społecznej
Bogactwo fauny i flory oraz terenów krajobrazowo cennych	Brak uregulowanej i nowoczesnej gospodarki ściekami, występowanie „dzikich” składowisk odpadów
Położenie na ponadlokalnych szlakach komunikacyjnych	Brak ustanowienia form ochrony, które powinny zostać wprowadzone w celach ochrony wód, gleby.
Członkostwo w Unii Europejskiej i dostępność środków na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych	Położenie w słabo rozwiniętym regionie z dala od centrów gospodarczych
Zwiększająca się dostępność w szkołach do nowoczesnych technologii (komputery, Internet)	Postępujący niż demograficzny
Rozwój turystyki, agroturystyki i rolnictwa specjalistycznego związany z rozwojem gospodarczym Gminy	Ograniczone środki własne na inwestycje współfinansowane ze środków strukturalnych
	Zahamowanie budownictwa mieszkaniowego związane z systemem podatkowym

3.2. Analiza poszczególnych obszarów życia społeczno- gospodarczego

W kolejnych punktach przedstawiono syntetyczne wyniki przeprowadzonej analizy aktualnego stanu gminy Choszczno w podziale na główne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

3.2.1. Budżet gminy

Silne strony	Braki, problemy
Realny wzrost dochodów budżetu gminy w latach 2004-2007	Niski poziom dochodów budżetowych na 1 mieszkańca
Rosnący udział dochodów własnych w budżecie gminy	Nierównomierny poziom inwestycji w kolejnych latach
Tendencja do tworzenia budżetów zrównoważonych	Wysoki wskaźnik sztywnych wydatków budżetu (w szczególności na oświatę)
Znaczący wzrost dochodów z tytułu udziałów w podatkach budżetu państwa	Brak planu zagospodarowania przestrzennego, konieczność aktualizacji Studium uwarunkowań
Sukcesy w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych	
Szanse	Zagrożenia
Dostępność funduszy unijnych w latach 2008-2015	Niepewność związana z systemem finansowania samorządu
Utrzymujące się tempo wzrostu gospodarczego	Opóźnienia w przygotowywaniu programów operacyjnych dla funduszy unijnych
Rozwijanie idei samorządności	

3.2.2. Infrastruktura i Ochrona Środowiska

Silne strony	Braki, problemy
Dogodne drogowe połączenia komunikacyjne (istnienie drogi nr 160, 122, 151 i 175)	Niska bonitacja gleb;
Rozwinięta sieć wodociągowa	Zanieczyszczenie cieków wodnych powierzchniowych i podziemnych
Istniejące niewykorzystane moce przerobowe oczyszczalni ścieków	Niski stopień skanalizowania gminy
Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców	Zły stan nawierzchni dróg, brak chodników i dróg rowerowych
Korzystne warunki do prowadzenia gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego	Niewystarczające parametry jakościowe pracy oczyszczalni
Występowanie surowców mineralnych	Występujące obszary zalewowe i niskiej emisji
Walory turystyczne i krajobrazowe – wiele czystych jezior	Brak zorganizowanego systemu odprowadzania wód opadowych
Przygotowanie pod kątem dokumentacyjnym systemu kanalizacyjnego w całej gminie	Słabe uzbrojenie terenów pod przyszłe inwestycje
	Słabe uzbrojenie w gaz terenów wiejskich

Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskania znacznego wsparcia z funduszy unijnych	Wzrost kosztów surowców energetycznych
Przeznaczenie gleb o niskiej jakości pod zalesienie	Brak wystarczających środków finansowych na aktywną ochronę środowiska.
Podejmowane inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej	Wzrastający ruch pojazdów kołowych

3.2.3. Rozwój gospodarczy

Silne strony	Braki, problemy
Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Duże rozdrobnienie indywidualnych gospodarstw rolnych
Istniejące potencjalne tereny pod inwestycje	Wysoki odsetek ludności zatrudnionej w rolnictwie
Relatywnie niskie ceny gruntów oraz koszty pracy	Niska efektywność produkcji rolnej
Bliskość dużych ośrodków miejskich i chłonnych rynków zbytu	Słabo rozwinięty lokalny popyt na pracę
Rozwój sfery handlu i usług	Duża liczba osób pozostających bez pracy, w tym długotrwale bezrobotnych
Możliwości rozwoju sektora turystyki i agroturystyki	Nierozwinięty system ulg podatkowych dla inwestorów
	Niskie kwalifikacje osób poszukujących pracy
	Słabe uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje
	Słabo rozwinięty sektor turystyczny na terenie gminy

Szanse	Zagrożenia
Rozwój gospodarczy kraju	Niesprzyjająca koniunktura na rynku rolnym
Dostępność zewnętrznych funduszy finansujących inwestycje	Niski poziom przedsiębiorczości
Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy	

3.2.4. Sfera społeczna

Silne strony	Braki, problemy
Istnienie placówek oświatowych i kulturowych na terenie Gminy	Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach
Działalność wielu organizacji społecznych	Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej
Wysoka pomoc OPS	Niewielka ilość akcji profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia
Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	Niewystarczająca liczba imprez kulturalnych
	Konieczność modernizacji i rozbudowy bazy rekreacyjno-sportowej
	Brak środków na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje i programy społeczne	Apatia i marazm mieszkańców gminy
Stworzone ramy współpracy samorządu z organizacjami i instytucjami zewnętrznymi	Proces starzenia się społeczeństwa i zjawisko odpływu młodych mieszkańców gminy
	Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej
	Przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy społecznej

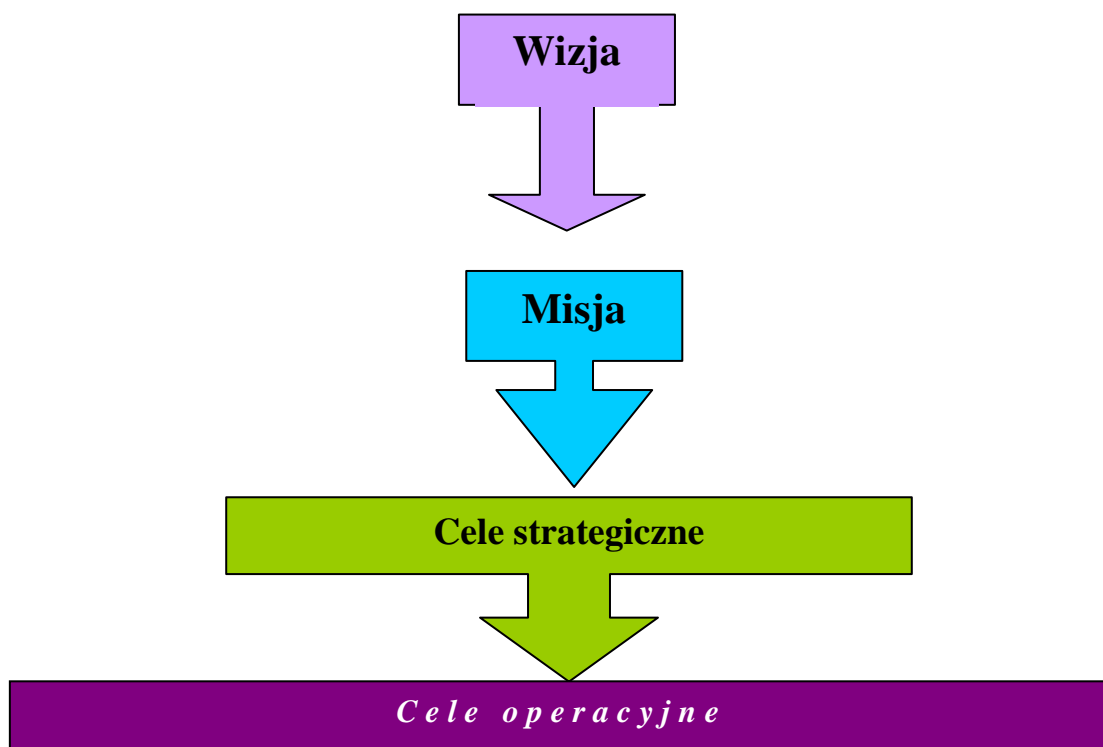
4. Misja i cele strategiczne gminy Choszczno

4.1. Hierarchiczny układ Strategii

Przyjęta metoda opracowania Strategii gwarantuje utrzymanie jasnej struktury dokumentu. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest misja rozwoju gminy, która określa kierunki rozwoju gminy w perspektywie następnych kilkunastu lat i priorytety działań samorządu w kontekście zapewnienia pożądanego przez mieszkańców stanu.

Sformułowanie misji polega na przyjęciu zwięzłej sentencji, która najlepiej ujmuje główne kierunki działań samorządu, jednocześnie wskazując priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego, będąc wynikiem konsensusu wśród mieszkańców.

Logiczną strukturę dokumentu wyznaczającego plan strategicznego rozwoju gminy można przedstawić na schemacie:

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach przypominając piramidę, której wierzchołek stanowi Wizja a następnie Misja, będąca syntetycznym opisem sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy. Następnym po misji poziomem planowania są cele strategiczne. Wynikają one bezpośrednio z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju gminy tam określone, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne szczegółowe rozwiązania w każdym z obszarów planowania.

Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji. Cele operacyjne konkretyzują grupy zadań zawartych w opisie celów strategicznych, wskazując na powiązane ze sobą zagadnienia wymagające podjęcia szczegółowych działań.

Na najniższym poziomie opisanego procesu planowania znajdują się konkretne projekty, pogrupowane według celów strategicznych i operacyjnych, wynikające z przeprowadzonej szczegółowej analizy potrzeb mieszkańców Gminy Choszczno.

4.2. Wizja i misja Gminy Choszczno

Samorząd gminy, dając wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń na temat pożądanych zmian w obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego określił następującą deklarację wizji i misji Gminy Choszczno:

Wizja gminy Choszczno, sformułowana w oparciu o przeprowadzoną analizę strategiczną oraz uzgodnione kluczowe problemy gminy, przedstawia się następująco:

Choszczno gminą miejsko – wiejską odznaczającą się konkurencyjną przedsiębiorczością, rolnictwem i turystyką, zapewniająca swoim mieszkańcom godne i stabilne życie z możliwościami dostępu do nowoczesnej bazy edukacyjnej, bogatej oferty kulturalnej i sportowej a także opieki zdrowotnej na wysokim poziomie.

W oparciu o przyjętą wizję gminy Choszczno, została sformułowana misja gminy o następującym brzmieniu:

Zapewnienie wysokiego standardu życia zarówno w mieście jak i na wsi, przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych instrumentów zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego gminy.

Rozwój gminy ma, więc nastąpić między innymi w oparciu o ożywienie gospodarcze (przy poszanowaniu środowiska naturalnego), co zapewni ciągły wzrost potencjału ekonomicznego w przyszłych latach.

Jednocześnie poszerzone zostanie spektrum usług oferowanych mieszkańcom. Rozwój gospodarczy gminy niewątpliwie wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury i świadczenia usług na rzecz ludności.

4.3. Cele strategiczne gminy Choszczno

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które

będą miały wpływ na realizację Strategii, wytyczającej długofalowe kierunki zrównoważonego rozwoju gminy. Strategia Gminy na lata 2008 - 2020 jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez władze samorządowe oraz podmioty sektora prywatnego, organizacje pozarządowe, mieszkańców gminy, a także jest dokumentem stanowiącym załącznik w procesie starania się o środki zewnętrzne z Unii Europejskiej we wskazanych latach.

W rezultacie przeprowadzonych analiz strategicznych z szerokim udziałem pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek podległych, radnych, szefów wielu innych instytucji i przedsiębiorstw, sformułowano **pięć strategicznych** celów rozwoju Gminy Choszczno. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych gminy (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), wytyczają one główne kierunki rozwoju gminy. Ich realizacja w perspektywie 12-letniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji.

Wyznaczone cele strategiczne są następujące:

1. **Rozwój przedsiębiorczości.**
2. **Poprawa infrastruktury technicznej.**
3. **Poszukiwanie alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.**
4. **Korzystanie z potencjału turystycznego gminy.**
5. **Infrastruktura społeczna.**

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do misji. Realizacja projektów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w gminie, będzie prowadzić do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w misji.

Plan strategiczny nie jest jednak listą życzeń i dokumentem opisującym marzenia o przyszłości – od momentu zatwierdzenia stanie się podstawą pracy personelu zarządzającego i kierującego usługami, dokumentem ustalającym hierarchię ważności zadań i określającym czas ich realizacji.

Poniżej przedstawiono uzasadnienie wyboru przyjętych celów strategicznych.

Cel strategiczny nr 1

Rozwój przedsiębiorczości

Samorząd gminy jest świadomy, że nawet pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną jest dziś postrzegane jako niewystarczające do zapewnienia życia i rozwoju na

oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług publicznych, takich jak usługi zdrowotne, oświata, bezpieczeństwo czy też kultura, sport i rekreacja. Projekty proponowane w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie gminy.

Są to działania zbieżne z ogólnokrajowymi tendencjami w omawianym zakresie. Oczekiwania realizacji powyższych postulatów kierowane są obecnie w coraz mniejszym stopniu do władz państwowych, a w coraz większym – do władz samorządowych, które, mimo licznych zastrzeżeń, są coraz częściej postrzegane jako faktyczny reprezentant interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy zaczynają zdawać sobie sprawę z usługowej roli samorządu, co powinno przejawiać się również w efektywnym zarządzaniu powierzonym mu wspólnym mieniem oraz sprawnej obsłudze w urzędach. Możliwe, a wręcz konieczne, jest poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania działalności w poszczególnych projektach realizowanych w tym celu, jak również organizacyjne wsparcie instytucji zewnętrznych.

Rozwijając umiejętności miejscowej ludności samorząd Gminy Choszczno wspierać będzie rozwój lokalnej przedsiębiorczości prowadzącej do rozwoju gospodarczego regionu. Wychodząc naprzeciw tym celom władze zamierzają rozpowszechniać wiedzę na temat możliwości inwestowania w Gminie a tym samym poprzez wsparcie ze środków zewnętrznych realizować politykę uzbrajania terenów pod inwestycje.

Dając szansę lokalnej przedsiębiorczości władze chcą także doprowadzić do zmniejszenia się bezrobocia na terenie gminy a tym samym ukrócenia ujemnego salda migracyjnego.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1.1. Lepsza obsługa przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Cel szczegółowy 1.2. Promocja gospodarcza gminy.

Cel szczegółowy nr 1.1 Lepsza obsługa przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Opis celu

Dostrzegana jest potrzeba stworzenia kompleksowego, spójnego i jednolitego systemu informacji o możliwościach inwestowania w gminie oraz towarzyszących im procedurach administracyjnych. Dlatego też władze gminy będą dążyć do wdrożenia sprawnego, efektywnego i skutecznego systemu obsługi inwestorów uwzględniającego wydawanie decyzji administracyjnych, zgodnie z kompetencjami

gminy. W tym celu urzędnicy skoncentrują się na przygotowaniu i wdrożeniu gminnego systemu ulg i preferencji dla inwestorów oraz uczynienia z urzędu miejsca przyjaznego dla przedsiębiorców.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i wdrożenie gminnego systemu ulg i preferencji dla przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych.
2. Przygotowanie organizacyjne urzędu gminy do obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych, szczególnie w aspekcie pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na rzecz zdynamizowania rozwoju gospodarczego.

Cel szczegółowy nr 1.2 Promocja gospodarcza gminy.

Opis celu

Promocja gospodarcza gminy Choszczno prowadzona będzie na kilku płaszczyznach. Dostrzegana jest potrzeba integracji środowisk przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Choszczno przy wsparciu Urzędu Miejskiego, w zakresie promocji gospodarczej gminy. W celu poprawy wizerunku gminy w zakresie możliwości podejmowania działalności gospodarczej zostanie przygotowany i wypracowany program promocji gospodarczej. Program koncentrować się będzie na promocji terenów inwestycyjnych oraz oferowanych przez nich ulg i udogodnień dla przedsiębiorców. W celu realizacji programu zostaną zastosowane różnorodne narzędzia promocji, w tym między innymi takie jak: Internet i inne media elektroniczne, prasa lokalna i regionalna, broszury promocyjne. W ramach programu promocji zostanie również zwiększona aktywność gminy oraz lokalnych podmiotów gospodarczych w targach, wystawach i innych przedsięwzięciach mających na celu promocję gospodarczą gminy. Dostrzegana jest również duża szansa związana z rozwojem współpracy międzygminnej i transgranicznej. Wspólne działania administracji gminnej oraz środowiska lokalnego biznesu na rzecz rozwoju tych form współpracy mogą w ocenie władarzy przynieść wiele korzyści gospodarczych gminie Choszczno.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i realizacja programu promocji gospodarczej gminy uwzględniającego m.in. działalność rzemieślniczą i twórczość ludową.
2. Intensyfikacja międzygminnej i transgranicznej współpracy gospodarczej.

Cel strategiczny nr 2**Poprawa infrastruktury technicznej**

Stan infrastruktury technicznej na terenie danego obszaru determinuje jego pozycję konkurencyjną na rynku regionalnym i subregionalnym. Jest on wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców i troski o ich los. Zapewnienie odpowiedniego poziomu urządzeń i wyposażenia gospodarstw domowych powinna być jednym z priorytetowych działań samorządu.

Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w tej dziedzinie i upowszechnianie ich na terenie całej gminy w ogromnym stopniu ułatwia mieszkańcom codzienne życie oraz zachęca nowe osoby do migracji w celach osadniczych. Dostrzegając bieżące problemy związane z funkcjonowaniem urządzeń użyteczności publicznej władze samorządowe Gminy Choszczno zamierzają podjąć szerokie działania zmierzające ku radykalnej poprawie tej sytuacji. W szczególności dotyczy to konieczności rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, opracowania i wdrożenia programów przydomowych oczyszczalni ścieków oraz prowadzenia ciągłej edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży.

Należy również zauważyć, że poziom wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej Gminy Choszczno wpływa również na atrakcyjność tej lokalizacji dla nowych inwestorów. Tereny dobrze uzbrojone są magnesem dla przedsiębiorców mogących stworzyć kolejne miejsca pracy. W ten sposób również pośrednio inwestycje infrastrukturalne są w stanie podnieść jakość życia w danej społeczności. Zgodnie z prognozami analityków wpływ czynników związanych z wyposażeniem terenu w media na decyzje lokalizacyjne inwestorów będzie się w kolejnych latach zwiększał. Władze gminy biorąc pod uwagę wskazaną tendencję planują prowadzić działania zmierzające do rozwoju lokalnej infrastruktury.

Bardzo ważnym aspektem działań związanych z podniesieniem poziomu infrastruktury technicznej w gminie jest przyczynianie się do poprawiania stanu środowiska. Zastosowanie rozwiązań ekologicznych pozwoli na ograniczenie zanieczyszczeń i promowanie gminy. Dla mieszkańców, oprócz wymienionych wcześniej udogodnień opisywane przedsięwzięcia zapewnią również korzyści z życia w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania operacyjne:

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 2.1. Usługi teleinformatyczne.

Cel szczegółowy 2.2. Sieć drogowa.

Cel szczegółowy 2.3. Sieć kanalizacyjna.

Cel szczegółowy 2.4. Wodociągi i sieci wodociągowe.

Cel szczegółowy 2.5. Baza oświatowo – sportowa i kulturalna.

Cel szczegółowy nr 2.1 Usługi teleinformatyczne.

Opis celu

Niedostateczny rozwój nowoczesnych usług teleinformatycznych stanowi istotną barierę rozwojową gminy. W celu rozwiązania tego problemu, w najbliższych latach zostanie zwrócona szczególna uwaga na ten element infrastruktury. Z uwagi na ograniczoną rolę samorządu gminnego w zakresie rozwoju infrastruktury i usług teleinformatycznych, działania zostaną skoncentrowane przede wszystkim na intensyfikacji współpracy z przedsiębiorstwami działającymi na tym rynku w celu ich zachęcenia do rozbudowy na terenie gminy infrastruktury i rozszerzenia oferty usług.

Proponowane zadania:

1. Podjęcie współpracy z przedsiębiorstwami telekomunikacyjnymi na rzecz rozwoju nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej i związanym z nią rynkiem usług na terenie gminy Choszczno.
2. Upowszechnienie usług internetowych z wykorzystaniem nowoczesnych łączy kablowych i światłowodowych.
3. Wdrożenie podpisu elektronicznego e-urząd, elektronicznego obiegu dokumentów.
4. Budowa sieci szkieletowej szerokopasmowej wraz z utworzeniem publicznych miejsc dostępu do Internetu

Cel szczegółowy nr 2.2 Sieć drogowa.

Opis celu

Zgodnie z diagnozą infrastruktury drogowej, zawartej w profilu gminy Choszczno, stan dróg znajdujących się na terenie gminy jest zróżnicowany. Jakość dróg krajowych i wojewódzkich jest znacznie lepsza niż dróg powiatowych i gminnych. W związku z tym, w najbliższych latach priorytetem będzie podniesienie parametrów technicznych dróg gminnych i powiatowych, a także budowa nowych dróg.

W tym celu gmina przystąpi do przygotowania i realizacji wieloletniego programu modernizacji i budowy dróg gminnych oraz będzie zabiegać o przyspieszenie wykonania remontów dróg powiatowych.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Odnowy Gruntów Rolnych i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie i realizacja wieloletniego programu modernizacji dróg gminnych, ujętego w wieloletnim planie inwestycyjnym, uwzględniającego zewnętrzne źródła finansowania inwestycji drogowych, w tym między innymi:
  - a) Budowa ul. Wł. Reymonta-495/2970 m²
  - b) Budowa ciągu pieszo-jezdnego ul. St. Czarnieckiego
  - c) Budowa ul. Fabrycznej
  - d) Budowa drogi do Sp. POMREBUD
  - e) Wymiana chodników w ul. Niedziałkowskiego wraz z budową parkingów oraz nowego ogrodzenia i wiaty
  - f) Budowa drogi od ul. Jagielły do ul. Staszica
  - g) Budowa ul. Osiedle Północne
  - h) Budowa nowej drogi wraz z uzbrojeniem na os. Północnym pod realizowaną zabudowę jednorodziną
  - i) Przebudowa ulicy Bohaterów Warszawy – etap I i II
  - j) Przebudowa placu przy fontannie
  - k) Budowa ul. Brzechwy
  - l) Budowa odwodnienia i nawierzchni ul. Kanałowej
  - m) Przebudowa ul. Kochanowskiego wraz z chodnikami
  - n) Przebudowa ul. Kolejowej, Konopnickiej, Kościuszki, Kwiatowej, Matejki, Nadbrzeżnej, Obr. Westerplatte, Piastowskiej, Polnej, Roosevelta, Sienkiewicza, Skłodowskiej – Curie, Sportowej, Słowackiego, Stawina, Sucharskiego, Wyzwolenia, Zielnej, 1 Maja, 9 Maja, Mickiewicza, Chopina, Dąbrowskiej, Mur Południowy
  - o) Budowa ul. Kruczkowskiego wraz z kanalizacją deszczową
  - p) Budowa ul. Miodowej, Ogrodowej, Żeglarskiej, Fredry
  - q) Modernizacja i budowa ul. 23-go Lutego
  - r) Przebudowa dojazdu do jeziora -ul. Nadbrzeżna
  - s) Przebudowa drogi oraz parkingów pomiędzy boiskiem sportowym a stacją benzynową (Pl. Witosy)
  - t) Przebudowa drogi dojazdowej Urząd Miejski- cmentarz
  - u) Przebudowa drogi do Kożedo (od skrz.z ul. Dąbrowszczaków do bud. mieszkalnych)
  - v) Budowa nowej ulicy od ul. Wojska Polskiego na nowo projektowane osiedle
  - w) Budowa ul. Matejki - dojazd do domków jednorodzinnych
  - x) Modernizacja ulicy Grunwaldzkiej

2. Budowa dróg gminnych poza miastem Choszczno, w tym m.in. drogi relacji:
  - a) Piasecznik - kol. Piasecznik /skrz. z dr.woj. nr-160/
  - b) Sulino /skrz.z dr.pow.N2201Z/
  - c) Gr.gminy/Jarostowo/-skrzyżowanie z dr. gminną. nr 11-07-020
  - d) Rzecko –Korytowo /skrz.z dr.pow.nr 2223Z/
  - e) Raduń /skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 160/ -gr. gminy /N.Klukom/
  - f) Skrzyżowanie z drogą powiatową .nr 2221Z – Raduń
  - g) Warduń /skrz. z dr.pow.nr 2221Z/ - Rzecko/ skrz.z dr.pow. nr 2220Z/
  - h) Skrz.z dr.pow.nr 2228Z/St. Klukom/
  - i) Choszczno – Smoleń - Raduń/ skrz.z dr.woj.nr 160/
  - j) Stary Klukom /skrz.z dr.pow.nr 2220Z/-Rudniki
  - k) Choszczno – Gostyczyn (skrzyżowanie z drogą Stary Klukom-Rudniki)
  - l) Skrz. z dr.woj. nr 151 /Koplin- skrz.z dr.gm.nr 11-07-039/
  - m) Zamęcin – Wysokie -Rodniki – Choszczno
  - n) Rzecko – przejazd kolejowy / Antoniewo
  - o) Infrastruktura drogowa osady rekreacyjno-sportowej w Raduniu - realizacja w 3 etapach
3. Wsparcie organizacyjne działań samorządu powiatowego na rzecz modernizacji dróg powiatowych.
4. Wspólne z samorządem powiatowym oraz gminami sąsiednimi opracowanie wieloletniego programu poprawy stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych.
5. Poprawa efektywności zarządzania drogami gminnymi - bieżące zarządzanie drogami.
6. Utrzymanie przynajmniej obecnego poziomu obsługi ludności przez komunikację zbiorową (samochodową i autobusową).
7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach gminnych i powiatowych.

Cel szczegółowy nr 2.3 Sieć kanalizacyjna.

Opis celu

Z punktu widzenia dbałości o zrównoważony rozwój gminy i zwrócenia uwagi na stan środowiska naturalnego, istnieje potrzeba przyspieszenia działań na rzecz rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminie. Planuje się, iż zostaną wdrożone plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenach nieskanalizowanych miejscowości gminy, na podstawie przygotowanej już dokumentacji projektowej i jej dalszy rozwój w kolejnych latach.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Dąbrowszczaków w Choszcznie " Osiedle Kożedo"
2. Kanalizacja sanitarna Gminy Choszczno etap III (miejscowości Rzecko, Chełpa, Rzeczeki, Suliszewo, Krzowiec, Kołki)
3. Budowa kanalizacji sanitarnej Osiedla Północnego w Choszcznie
4. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Oraczewice
5. Budowa wodociągu oraz kanalizacji sanitarnej w Osadzie Rekreacyjno-Sportowej Raduń
6. Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z siecią wodociągową nowo projektowanej ulicy od ul. Wojska Polskiego do nowo projektowanego osiedla
7. Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej przy ul. Artylerzystów
8. Budowa kanalizacji sanitarnej do Koplina
9. Uzbrojenie terenu przy murach obronnych (woda, kanalizacja sanitarna, odwodnienie terenu); ul. 22-go Lipca
10. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Stradzewo i Piasecznik
11. Kanalizacja sanitarna Gminy Choszczno , etap IV, w tym:
  - Przebudowa stacji ujęcia i uzdatniania wody w Choszcznie
  - Budowa kanalizacji sanitarnej Osiedla Południowego oraz w miejscowościach Gostyczyn i Rudniki
  - Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej oraz sieci wodociągowej w ul. 23-go Lutego
  - Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z siecią wodociągową w ulicy Matejki
  - Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Kościuszki
  - Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Choszcznie
  - Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej przy ul. Jagiełły i Dąbrowszczaków

Cel szczegółowy nr 2.4 Wodociągi i sieci wodociągowe.

Opis celu

Mimo wysokiego stopnia zwodociągowania gminy należy kontynuować działania w tej dziedzinie, gdyż na terenie gminy Choszczno nadal istnieją miejscowości pozbawione sieci wodociągowej oraz miejscowości, w których wymagana jest jej rozbudowa i modernizacja. Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym zostały przygotowane plany i realizacja budowy sieci wodociągowej na terenie gminy. Działania te będą skorelowane z planem modernizacji istniejących sieci wodociągowych tak, aby

stanowiły spójną całość. Poza tym w ramach inwestycji gmina planuje się wymianę rur azbestowych na poliuretanowe.

W zakresie tych inwestycji gmina zamierza pozyskać środki na inwestycje między innymi z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i innych możliwych, które pojawią się na rynku.

Proponowane zadania:

1. Zakończenie procesu wodociągowania gminy, w tym między innymi:
  - a) Budowa wodociągu Choszczno - Pakość
  - b) Budowa wodociągu Choszczno - Koplin
  - c) Budowa stacji ujęcia i uzdatniania wody w Golczy
  - d) Doprowadzenie wody do 5 budynków na koloni Stary Klukom
  - e) Zwodociągowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap I, w tym:
    - Budowa wodociągu Pakość-Bonin
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Suliszewie
    - Budowa wodociągu Suliszewo - Antoniewo
    - Budowa wodociągu Piasecznik - Kolonia Piasecznik
    - Budowa wodociągu Wardyń - Chełpa
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Kółkach
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Zwierzyniu
  - f) Zwodociągowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap II, w tym:
    - Budowa wodociągu Rudniki - Gostyczyn
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Gleźnie
    - Budowa wodociągu Gleźno - Zamęcin
    - Budowa wodociągu Zamęcie - Nowe Żeńsko
    - Budowa wodociągu Nowe Żeńsko - Stary Klukom
    - Budowa wodociągu Nowe Żeńsko - Wysokie
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Wardyniu
    - Budowa wodociągu Wardyń - Raduń
  - g) Zwodociągowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap III, w tym:
    - Budowa wodociągu Pakość - Sulino
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Korytowie
    - Przebudowa stacji uzdatniania wody w Radaczewie

- Budowa wodociągu Wardy - Rzecko
- Budowa wodociągu Rzecko - Rzeczeki
- Budowa wodociągu Rzeczeki - Suliszewo
- Budowa wodociągu Kołki - Krzowiec
- Budowa wodociągu w miejscowości Rzecko
- Przebudowa wodociągu Radaczewo - Sławęcín
- Przebudowa stacji uzdatniania wody w Piaseczniku

Cel szczegółowy nr 2.5 Baza oświatowo – sportowa i kulturalna.

Niewystarczający poziom wyposażenia i warunków do uprawiania sportu czy edukacji powoduje narastające dysproporcje pomiędzy gminą Choszczno a miejscowościami mającymi takową bazę, a także uniemożliwia w praktyce skuteczne kształcenie i nabywanie dobrych nawyków ruchowych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży. Niewystarczający jest także poziom infrastruktury kulturowej pomimo istnienia wielu sekcji i organizacji.

Dlatego też w zamiarze inwestora – Gminy Choszczno jest, aby powstały wysokiej jakości obiekty, pomocne w rozwijaniu zamiłowania do kultury, ruchu i sportu w ogóle, zmieniając siedzący tryb życia dzieci i młodzieży w rekreację i dobre nawyki sportowe. Z myślą o uczniach, ale także przede wszystkim członkach klubów sportowych Gmina zamierza zrealizować przedsięwzięcia pomocne w realizacji pasji sportowych na wysokiej jakości wybudowanych obiektach sportowych, w różnych częściach gminy, a także obiektach kulturowo – oświatowych dających możliwość realizacji pasji życiowych. Poniżej wskazano wykonane, realizowane i proponowane zadania w tym zakresie.

Zadania w zakresie Infrastruktury sportowej

- a) Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej nr 3 w Choszcznie - zrealizowane
- b) Budowa boiska wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej nr 1 w Choszcznie - realizowane
- b) Poprawa jakości infrastruktury gimnazjalnej w Gminie Choszczno - etap II - Przebudowa małej Sali gimnastycznej Publicznego Gimnazjum w Choszcznie - planowane
- c) Rozbudowa zaplecza Centrum Rekreacyjno-Sportowego - planowane
- d) Budowa boiska piłkarskiego wraz z budową niezbędnej infrastruktury technicznej”” Moje boisko Orlik 2012 - realizowane
- e) Budowa boiska piłkarskiego w Sławęcínie z Programu” Blisko boisko " - realizowane
- f) Budowa Hali sportowej na Stadionie Miejskim w Choszcznie- dokumentacja-
- g) Bieżnia sportowa wraz ze skocznią w dal przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie

- h) Przebudowa i modernizacja zielonej sali gimnastycznej przy SzP Nr 3 w Choszcznie - realizowana
- i) Montaż dźwigu osobowego w budynku socjalno-klubowym oraz zagospodarowanie terenu przy budynku - zrealizowane
- j) Likwidacja barier architektonicznych w Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie - zrealizowane

Inne zadania

2. Budowa i modernizacja obiektów kultury i infrastruktury społecznej:

- a) Przebudowa obiektu Choszczeńskiego Domu Kultury etap I i etap II - koncepcja
- b) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - I etap świetlica Zwierzyń - zrealizowane
- c) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - II etap Wiejskie centra kultury w Sławęcinie, Kołkach, Rzecki - planowane
- d) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - III etap - planowane
- e) Remont i przebudowa pomieszczeń biblioteki na potrzeby „Polsko – niemieckiego informacyjnego centrum kultury i transferu wiedzy”. - koncepcja
- f) Remont barbakanu - zrealizowane
- g) Odbudowa zabytkowych murów obronnych oraz zagospodarowanie terenu przy istniejących murach – planowane

3. Budowa i modernizacja obiektów oświaty szkolnej i przedszkolnej na terenie Gminy:

- a) Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Choszcznie
- b) Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 3 w Choszcznie
- c) Przebudowa kotłowni gazowej oraz instalacji CO w Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie
- d) Termomodernizacja Szkoły w Zamęcinie
- e) Termomodernizacja Szkoły w Sławęcinie
- f) Termomodernizacja Szkoły w Suliszewie
- g) Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 1 przy ul. Niedziałkowskiego
- h) Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 4 przy ul. Mur Południowy
- i) Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 5 na os. Stargardzkim
- j) Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 2 przy ul. Sucharskiego
- k) Poprawa jakości infrastruktury gimnazjalnej w Gminie Choszczno - etap I - Remont budynku Publicznego Gimnazjum w Choszcznie
- l) Budowa placów zabaw na terenie Gminy Choszczno
- m) Budowa placów zabaw na terenie miasta Choszczno
- n) Termomodernizacja budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej

Proces termomodernizacji trwa , sukcesywnie poszczególne placówki są obejmowane działaniami termomodernizacyjnymi.

- o) Ogrodzenie działki Szkoły Podstawowej Nr 3 w Choszcznie od strony frontowej?
- p) Parkingi przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie?

5. Inne

- a) Budowa cmentarza w Stawinie
- b) Rozbudowa cmentarza przy ul. Zielnej.
- c) Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego
- d) Modernizacja remiz OSP (Suliszewo, Raduń, Zamęcin, Kołki)
- e) Monitoring miasta
- f) Przygotowanie i uzbrojenie parku przemysłowego
- g) Budowa nowych punktów świetlnych w ulicy Dąbrowszczaków
- h) Budowa szaletu miejskiego

Cel strategiczny nr 3

Poszukiwanie alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

W gospodarce na terenie gminy Choszczno zdecydowanie dominuje sektor rolniczy. Zbyt duża liczba osób zatrudnionych w tym sektorze i niska efektywność czynników produkcji sprawia, że w większości praca ta nie jest w stanie zapewnić odpowiednich dochodów. Dostrzegając ten problem samorząd gminy będzie zabiegał o większą dywersyfikację lokalnej gospodarki, poprzez przyciągnięcie nowych inwestorów dających zatrudnienie w przemyśle i usługach. Celem władz w najbliższych latach jest wypromowanie wizerunku gminy Choszczno jako miejsca przyjaznego przedsiębiorcom, jak również pobudzanie mieszkańców do większej aktywności gospodarczej. Integralną częścią tych działań będzie uzbrajanie działek pod inwestycje, jak również opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania danych terenów. Szczególnie ważne dla gminy jest rozwijanie przedsięwzięć okołorolniczych np. przetwórstwa, zwłaszcza owocowo – warzywnego, co umożliwi zatrudnienie miejscowej siły roboczej. Inną formą ożywiania lokalnego rynku pracy jest organizacja i rozwijanie oferty szkoleniowej, umożliwiającej przekwalifikowanie się osobom zatrudnionym dotychczas w rolnictwie.

Ważnym aspektem działań jest wykorzystanie dogodnej lokalizacji przy ważnych szlakach komunikacyjnych, co sprzyja lokalizacji nowych inwestycji.

Szansą na wzrost gospodarczy obszaru jest również rozwijanie funkcji turystycznych. W tym celu władze samorządowe zamierzają promować wizerunek gminy o czystym środowisku naturalnym wśród potencjalnych zewnętrznych klientów. W dużym stopniu zmiana charakteru działek z typowo

rolniczych na łączące elementy turystyczne (np. gospodarstwa agroturystyczne) pozwolą na zwiększenie dochodów zarówno mieszkańców, jak i budżetu gminy. Dlatego też planuje się uruchomienie usług przy przyjętych trasach turystycznych, które pozwolą na rozwój tego sektora (będą to zwłaszcza usługi handlowe z punktami pamiątkowymi), uruchomienie bazy noclegowej dla potencjalnych turystów a także wspomaganie prywatnych przedsiębiorców organizujących atrakcje turystyczne.

Celem władz Gminy będzie także pomoc tym rolnikom, którzy w żaden sposób nie będą chcieli zmieniać swojego areалу poprzez wsparcie rozwiązań systemowych zmierzających do pozyskiwania środków zewnętrznych. Tym celom sprzyjać będzie program RPO i PROW promujący i dofinansowujący rolników chcących rozwijać swój majątek rolniczy.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania szczegółowe:

Cel szczegółowy 3.1. Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.

Cel szczegółowy 3.2. Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

Cel szczegółowy nr 3.1 Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.

Opis celu

Stojąc w obliczu wyzwania, jakim jest zmiana funkcji nowoczesnego rolnictwa podejmowane będą działania na rzecz przeprofilowania działalności rolnej, przede wszystkim małych gospodarstw indywidualnych. Gmina koncentrować będzie się na ekologicznym aspekcie współczesnego rolnictwa, pragnąc dostosować go do trendów gospodarki światowej oraz polityki rolnej w Unii Europejskiej. Dokonać się to może poprzez promowanie produkcji źródeł energii odnawialnej z wykorzystaniem, w tym rzepaku i wierzby. Przekwalifikowanie gospodarstw musi być zintegrowane z pozyskaniem środków zewnętrznych na ten cel, pochodzących głównie z funduszy strukturalnych UE przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich.

Proponowane zadania:

1. Promowanie i zachęcanie do rozwoju produkcji ekologicznej oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.
2. Stymulowanie produkcji oraz upraw stanowiących źródło energii niekonwencjonalnych.
3. Opracowanie kompleksowych programów przeprofilowania produkcji rolnej w gminie m.in. w kierunku produkcji sadowniczej i warzywniczej.

Cel szczegółowy nr 3.2 Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

Opis celu

W zamiarze gminy jest podjęcie szeregu działań zorientowanych na wspieranie i rozwijanie ekonomicznego otoczenia rolnictwa. Działania te mają sprzyjać tworzeniu przemysłu spożywczego i usług a także ułatwiać powstawanie nowych firm działających w otoczeniu rolnictwa. Dlatego istotne jest również opracowanie i bieżąca aktualizacja informacji o możliwościach uzyskania wsparcia zewnętrznego, przede wszystkim pochodzącego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Działania na rzecz pozyskania inwestorów zewnętrznych uwarunkowane będą w dużej mierze na osiągnięcie celów związanych z poprawą infrastruktury technicznej gminy Choszczno.

Proponowane zadania:

1. Wspieranie tworzenia lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
2. Stosowanie zachęt celem rozwoju lokalnego rynku hurtowego.
3. Intensyfikacja działań na rzecz upowszechnienia wśród przedsiębiorców informacji o możliwościach wykorzystania programów pomocowych zorientowanych na rozwój przemysłu rolno-spożywczego, w szczególności programu PROW.
4. Przygotowanie i wdrożenie systemu ulg i preferencji dla inwestujących w przemysł rolno-spożywczy oraz sektor usług dla rolnictwa.
5. Tworzenie nowych instytucji wiejskich i podniesienie wiedzy zawodowej rolnika. Stymulowanie i wspieranie przemian w strukturze indywidualnych gospodarstw rolnych w celu poprawy struktury agrarnej.
6. Organizowanie szkoleń i kursów promujących nowe uprawy roślin dochodowych.
7. Poprawa efektywności produkcji rolniczej i rozwijanie rolnictwa ekologicznego. Uruchomienie instrumentów ekonomicznych zachęcających i wspomagających przy budowie zakładów przetwórczych.
8. Rozwój hodowli zgodnie z potrzebami jakościowymi przemysłu przetwórczego.

Cel strategiczny nr 4

Korzystanie z potencjału turystycznego gminy

Oprócz elementów infrastruktury sportowo – oświatowej niezwykle ważne jest, aby w gminie rozwijała się turystyka. Niewątpliwym atutem gminy jest wielość posiadanych jezior, które przyciągać mogą potencjalnych inwestorów i turystów. Elementy te pozwolą sprostać postępowi czasu i rozwojowi cywilizacji, która pragnie coraz to nowych elementów infrastruktury technicznej. Dlatego należy w gminie Choszczno wiele elementów rozwojowych skierować na ten obszar życia, z którego gmina może czerpać niewątpliwe zyski. W tym celu zamierzenia władz gminy pójda w kierunku rozwoju także tej dziedziny – turystyki i agroturystyki.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 4.1. Rozwijanie lokalnej infrastruktury turystycznej.

Cel szczegółowy 4.2. Rozwijanie działalności agroturystycznej.

Cel szczegółowy 4.3. Rozwijanie różnych form turystyki kwalifikowanej.

Cel szczegółowy nr 4.1 Rozwijanie lokalnej infrastruktury turystycznej.

Opis celu

Przygotowanie zróżnicowanych produktów turystycznych stanowiących ofertę turystyczną gminy musi być poprzedzone zinwentaryzowaniem istniejącej bazy zasobów turystycznych. Zidentyfikowanie i rozpoznanie stanu infrastruktury turystycznej w gminie pozwoli na rozpoczęcie prac nad opracowaniem kompleksowej oferty turystycznej, skierowanej na określony typ turystyki. Wiedza ta powinna stać się podstawą dla wdrożenia koncepcji poprawy infrastruktury turystycznej gminy, uwzględniającej zagospodarowanie najbardziej atrakcyjnych terenów, dużych skupisk leśnych oraz największych jezior: Klukom, Żeńsko, Raduń. Zewidencjonowanie zasobów gminy pozwoli na ukazanie najlepszych stron i specyfiki terenu, co zaowocuje wzrostem ruchu turystycznego w gminie. Ponadto istotnym elementem jest dbałość o stan dziedzictwa historycznego i kulturowego m.in. o stan zabytków.

Proponowane zadania:

1. Zewidencjonowanie potencjału turystycznego gminy – przygotowanie podstaw dla oferty turystycznej.
2. Podjęcie współpracy z gminami sąsiednimi, w tym również z gminami niemieckimi, w celu przygotowania wspólnego produktu turystycznego oraz jego promocji.
3. Przygotowanie kalendarza imprez kulturalnych i sportowych oraz jego włączenie do oferty turystycznej gminy (produktu turystycznego).
4. Przygotowanie i realizacja programu ochrony dóbr kultury między innymi poprzez realizację następujących inwestycji:
  - a) Przebudowa obiektu Choszczeńskiego Domu Kultury etap I i etap II
  - b) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - I etap świetlica Zwierzyń
  - c) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - II etap Wiejskie centra kultury w Sławęcinie, Kołkach, Rzecki
  - d) Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - III etap
  - e) Odbudowa zabytkowych murów obronnych oraz zagospodarowanie terenu przy istniejących murach
5. Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie gminy, między innymi poprzez realizację inwestycji:

- a) Zagospodarowanie terenu rekreacji, sportu i wypoczynku w obrębie Wałów Chrobrego – utwardzenie nawierzchni w obrębie Wałów. Utwardzenie i odwodnienie alejek, przebudowa schodów, oświetlenie kortów
- b) Zagospodarowanie terenu Wałów Chrobrego etap II – reperacja i umocnienie wałów, nasadzenie zieleni, budowa utwardzonego ciągu pieszego w koronie Wałów
- c) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w Choszcznie - etap I - Przebudowa starej i budowa nowej ścieżki rekreacyjno – spacerowo - rowerowej wokół jeziora Klukom
- d) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w Choszcznie - etap I - „Miejska Góra” jako teren rekreacji i wypoczynku mieszkańców miasta Choszczna.

Cel szczegółowy nr 4.2. Rozwijanie działalności agroturystycznej.

Rozwój działalności agroturystycznej w gminie Choszczno stanowić może ważny czynnik przyczyniający się do zwiększenia dochodów ludności. Jako że w chwili obecnej brakuje takich obiektów powstałe w przyszłości na obszarze gminy indywidualne gospodarstwa rolne powinny stanowić potencjał dla zaistnienia w gminie tej formy działalności pozarolniczej. W celu możliwie najefektywniejszego wykorzystania potencjału agroturystycznego gminy, rozwój turystyki powinien być silnie powiązany z realizacją pozostałych celów w obszarze turystyki, szczególnie z rozwojem turystyki kwalifikowanej tak, aby powstał spójny i kompleksowy produkt turystyczny gminy. Samorząd gminy Choszczno podejmie szereg działań o charakterze promocyjnym i szkoleniowym, które będą miały na celu uświadomienie mieszkańcom gminy o potencjalnych korzyściach osobistych i zbiorowych, płynących ze zmiany profilu swojej działalności z typowo rolniczej na agroturystyczną.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie programu rozwoju agroturystyki, uwzględniającego dostępne w gminie różnorodne formy turystyki kwalifikowanej.
2. Promocja agroturystyki jako pozarolniczej formy działalności gospodarczej mieszkańców obszarów wiejskich.
3. Upowszechnienie informacji wśród mieszkańców gminy o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego dla inwestujących w rozwój gospodarstw agroturystycznych.
4. Przygotowanie i realizacja programów szkoleniowych dla zainteresowanych podjęciem działalności agroturystycznej.
5. Przygotowanie i wdrożenie programu promocji ofert gospodarstw agroturystycznych funkcjonujących w gminie.

Cel szczegółowy 4.3. Rozwijanie różnych form turystyki kwalifikowanej.**Opis celu**

W gminie istnieje potrzeba stworzenia oferty turystycznej w zakresie tzw. ścieżek edukacyjnych turystyki pieszej. Odpowiednio przygotowane i poprowadzone trasy turystyczne pełnić będą, oprócz funkcji rekreacyjnej, także edukacyjną, zapoznając odwiedzających z dziedzictwem historycznym, kulturowym oraz przyrodniczym gminy Choszczno. Koniecznym elementem składającym się na ofertę turystyki kwalifikowanej jest przygotowanie planów rozwoju turystyki pieszej. Ważnym elementem rozwoju turystyki w gminie jest także odpowiednie wykorzystanie zasobów wodnych. Władze gminy podejmą starania o stworzenie dogodnych warunków do uprawiania turystyki kajakowej i windsurfingu. Gmina będzie również starać się o wykorzystanie istniejącego w gminie potencjału dla rozwoju turystyki konnej.

Proponowane zadania:

1. Opracowanie i wdrożenie koncepcji rozwoju turystyki rowerowej w gminie.
2. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki wodnej.
3. Przygotowanie i realizacja programu rozwoju turystyki pieszej i konnej.
4. Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy

Cel strategiczny nr 5**Infrastruktura społeczna.**

W ramach celu strategicznego nr 5 realizowane będą następujące cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 5.1. Zwalczanie patologii społecznych.

Cel szczegółowy 5.2. Promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Cel szczegółowy 5.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Cel szczegółowy nr 5.1 Zwalczanie patologii społecznych.**Opis celu**

Bierność, apatia i marazm to niezwykle częsta charakterystyka postaw mieszkańców gminy. Zachowania tego typu utrudniają realizację wielu przedsięwzięć, których beneficjentami jest cała społeczność lokalna. Zmiana świadomości społecznej w tym zakresie pozwoli na uruchomienie działań, które pozwolą na powstanie utrwalonego sektora pozarządowego. Efektywne i sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie może stać się platformą współpracy z sektorem biznesu oraz otoczeniem gminy. Tym samym nastąpi zwiększenie lokalnego społecznego potencjału instytucjonalnego.

Proponowane zadania:

1. Przygotowanie programu informowania mieszkańców o funkcjonowaniu organizacji pozarządowych.
2. Zapoznanie ze strukturą oraz metodami działania organizacji społecznych w Polsce i w Europie.
3. Przygotowanie platformy współpracy organizacji pozarządowych z sektorem biznesu i samorządem lokalnym.
4. Usprawnienie przepływu oraz ułatwienie dostępu do informacji o programach aktywizacji zawodowej.

Cel szczegółowy nr 5.2 Promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Opis celu

Także na terenie Gminy Choszczno zauważalne są korzystne tendencje w migracji ludnościowej na terenie powiatu choszczeńskiego. Dlatego też celem władz gminy jest wykorzystanie ich w taki sposób, by przyczyniły się one do rozwoju mieszkalnictwa w gminie. Tym działaniom sprzyjać będzie zmiana systemu zarządzania budynkami wspólnot mieszkaniowych, która już przyczyniła się do większej troski samych właścicieli o zamieszkiwane przez nich budynki. Konieczna jest również realizacja przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu budynków będących własnością gminy. Równolegle władze gminy będą dążyć do opracowania oraz stworzenia oferty dla osób poszukujących zamieszkania w gminie Choszczno, zarówno zatrudnionych na obszarze gminy jak i pracujących w lokalnych zakładach pracy powiatu choszczeńskiego. Promocja tak rozumianej funkcji mieszkalnej gminy powinna przyczynić się do ograniczenia lub nawet odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych w gminie oraz do zwiększenia jej potencjału rozwojowego.

Proponowane zadania:

1. Doskonalenie procesu zarządzania budynkami będącymi własnością wspólnot mieszkaniowych.
2. Przygotowanie i wdrożenie planu poprawy substancji mieszkaniowej będącej mieniem komunalnym.
3. Wykreowanie oferty promującej funkcje mieszkalne gminy i przedstawienie jej zainteresowanym mieszkańcom województwa.
4. Wykup nieruchomości niezabudowanych przez Gminę
5. Budowa mieszkalnego budynku socjalnego.

Cel szczegółowy nr 5.3 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Opis celu

Niezwykle istotnym elementem służącym budowaniu ładu ekologicznego w gminie jest zmiana świadomości jej mieszkańców. Należy prowadzić ustawiczne działania o charakterze szkoleniowym i edukacyjnym, przyczyniające się do wykreowania proekologicznych postaw i zachowań mieszkańców gminy Choszczno. Ważną rolę w przygotowywanym programie podnoszenia świadomości ekologicznej powinny pełnić organizowane cyklicznie w szkołach i innych placówkach edukacyjnych zajęcia poświęcone tej problematyce. Ich adresatami będzie młodzież, która powinna stanowić grupę upowszechniającą zdobytą w tym obszarze wiedzę. Programem edukacji ekologicznej powinni zostać objęci dorośli, poprzez udział w imprezach i targach promujących ekologiczne standardy postępowania.

Proponowane zadania:

1. Opracowanie i wdrożenie programu szkoleniowego dla młodzieży dotyczącego problematyki ekologicznej w aspekcie jej wpływu na ogólną sytuację gminy.
2. Organizacja imprez i targów promujących ekologiczne standardy zachowań w życiu codziennym.
3. Powiązanie działań promujących zachowania ekologiczne z pokrewnymi obszarami gospodarki gminnej, w tym gospodarki odpadami i rolniczej produkcji ekologicznej.

4.4. Struktura logiczna Strategii Gminy Choszczno na lata 2008 - 2020

Poniżej przedstawiono graficzną ilustrację całościowej struktury planu strategicznego Gminy Choszczno

Wizja Gminy:

Choszczno gminą miejsko – wiejską odznaczającą się konkurencyjną przedsiębiorczością, rolnictwem i turystyką, zapewniająca swoim mieszkańcom godne i stabilne życie z możliwościami dostępu do nowoczesnej bazy edukacyjnej, bogatej oferty kulturalnej i sportowej a także opieki zdrowotnej na wysokim poziomie

Misja Gminy:

Zapewnienie wysokiego standardu życia zarówno w mieście jak i na wsi, przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych instrumentów zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego gminy

Cele strategiczne

nr 1	nr 2	nr 3	nr 4	nr 5
Rozwój przedsiębiorczości	Poprawa infrastruktury technicznej	Poszukiwanie alternatywnych form gosp.rol. i org. produkcji oraz doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa	Korzystanie z potencjału turystycznego gminy	Infrastruktura społeczna

Cele szczegółowe

1.1. Lepsza obsługa przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.	2.1 Usługi teleinformatyczne.	3.1. Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.	4.1. Rozwijanie lokalnej infrastruktury turystycznej.	5.1. Zwalczanie patologii społecznych
1.2. Promocja gospodarcza gminy	2.2. Sieć drogowa	3.2. Udoskonalenie ekon. otoczenia rolnictwa.	4.2. Rozwijanie działalności agroturystycznej.	5.2. Promocja funkcji mieszkalnej gminy
	2.3. Sieć kanalizacyjna		4.3. Rozwijanie różnych form turystyki kwalifikowanej	5.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.
	2.4. Wodociągi i sieci wodociągowe.			
	2.5. Baza oświatowo – sportowa i kulturalna			

5. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii

Cele wymienione w poprzednich rozdziałach Gmina Choszczno będzie starała się realizować we własnym zakresie, lecz ma świadomość, że większości z nich nie jest w stanie osiągnąć sama. Tak duża ilość zadań i projektów deprymuje do korzystania z pomocy funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W Polsce wzrost rozwoju regionalnego do roku 2006 wdrażany był za pomocą pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO), dotyczących wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich, restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb, oraz infrastruktury transportowej.

Obok nich realizowany był dwufunduszowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – zarządzany na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim oraz program operacyjny pomocy technicznej, służący wsparciu wdrażania funduszy strukturalnych. Celem ZPORR było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej, terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Na lata 2007 – 2013 przewidziano inny zakres wdrażania funduszy strukturalnych. Będą one realizowane w systemie krajowym poprzez programy: Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki. Realizowany do tej pory ZPORR zmieniony został na 16 Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych województw, które zawierać będą plany i dążenia lokalnych samorządów. To na tej właśnie podstawie kształtowany jest program i poszczególne priorytety dla każdego województwa. W Województwie Zachodniopomorskim projekt Programu Operacyjnego na chwilę obecną zakłada realizację ośmiu następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I „Gospodarka – Innowacje – Technologie”

Oś priorytetowa II „Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej”

Oś priorytetowa III „Rozwój społeczeństwa informacyjnego”

Oś priorytetowa IV „Infrastruktura ochrony środowiska”

Oś priorytetowa V „Turystyka, kultura i rewitalizacja”

Oś priorytetowa VI „Rozwój funkcji metropolitarnych”

Oś priorytetowa VII „Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia

Oś priorytetowa VIII „Pomoc techniczna”

Gmina Choszczno własne cele i zadania ma realizować między innymi korzystając z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Skorzystanie z tego programu sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionu, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych. Osiągnięcie tego ma się odbywać poprzez realizację 8 wskazanych osi priorytetowych.

Oprócz RPO WZ Gmina będzie korzystała z innych programów pomocowych będących częścią Narodowego Planu Rozwoju. Dotyczy to Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ponadto między innymi jednym z takich programów operacyjnych są kontrakty wojewódzkie, które zapewniają finansowanie najważniejszym inwestycjom w regionie z budżetu państwa. Środki kontraktu mogą być wykorzystane na współfinansowanie projektów dofinansowanych ze środków UE oraz na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie z publicznych środków krajowych. Kontrakt wojewódzki określa prawa i obowiązki stron, zakres, tryb i warunki realizacji działań wynikających z regionalnych programów operacyjnych. Ponadto kontrakt określa sposoby i terminy rozliczeń finansowych, zakres i tryb sprawozdawczości, jak również zasady oceny i kontroli realizowanych działań w ramach priorytetów przyjętych w Narodowym Planie Rozwoju. Ponadto programem, z którego będzie mogła korzystać Gmina Choszczno będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, działanie – „Odnowa i rozwój wsi” oraz działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Gmina Choszczno swoje cele będzie realizować również dzięki pomocy finansowej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych. Jako jednostka samorządowa wykonując zadania proekologiczne będzie mogła skorzystać ze środków Funduszu takich jak: pożyczki, w tym pożyczki pomostowe, dotacje, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska, dopłaty do oprocentowania kredytów, częściowe umorzenia pożyczek.

System wdrażania Strategii Gminy Choszczno oraz realizacja celów w niej zawartych będzie realizowana przede wszystkim w oparciu o pomoc strukturalną Unii Europejskiej. Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii Gminy Choszczno będzie pełnił Urząd Miejski w Choszcznie. W tym celu urząd może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Do jego zadań będzie należało:

1. ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii Gminy Choszczno,
2. zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii Gminy Choszczno,
3. zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
4. zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
5. kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
6. kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami Strategii,
7. ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
8. zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
9. przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
10. dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

Plan finansowy - lista planowanych przedsięwzięć – infrastruktura miejska – ulice, place i drogi z uzbrojeniem: budowa, przebudowa i modernizacja

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Budowa ul. Wł. Reymonta-495/2970 m2	1 440 000	Środki własne – 100%	0	735	361	344	0	0	0	0
2.	Budowa ciągu pieszo-jezdnego ul. St. Czarnieckiego	707 000	Środki własne – 100%	0	707	0	0	0	0	0	0
3.	Budowa ul. Fabrycznej	296 000	Środki własne – 100%	24	272	0	0	0	0	0	0
4.	Budowa drogi do Sp. POMREBUD	148 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	8	140	0
5.	Wymiana chodników w ul. Niedziałkowskiego wraz z budową parkingów oraz nowego ogrodzenia i wiaty	680 000	Środki własne – 100%	680	0	0	0	0	0	0	0
6.	Budowa drogi od ul. Jagielly do ul. Staszica	639 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	639	0
7.	Budowa ul. Osiedle Pótn.	626 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	20	142	232	232
8.	Budowa nowej drogi wraz z uzbrojeniem na os. Północnym pod realizowaną zabudowę jednorodziną	448 000	Środki własne – 100%	82	266	100	0	0	0	0	0
9.	Przebudowa ulicy Bohaterów Warszawy	1 102 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	60	713	329	0	0	0	0
10.	Przebudowa ulicy Bolesława Chrobrego - etap II	1 120 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	0	389	497	234	0	0	0
11.	Przebudowa placu przy fontannie	283 000	Środki własne – 100%	10	273	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
12.	Budowa ul. Brzechwy	287 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	12	275
13.	Budowa odwodnienia i nawierzchni ul. Kanałowej	848 000	Środki własne – 100%	43	357	148	300	0	0	0	0
14.	Przebudowa ul. Kochanowskiego wraz z chodnikami	184 000	Środki własne – 100%	0	0	0	8	176	0	0	0
15.	Przebudowa ul. Kolejowej	473 000	Środki własne – 100%	0	0	310	163	0	0	0	0
16.	Przebudowa ul. Konopnickiej	1 000 000	Środki własne – 100%	0	28	578	394	0	0	0	0
17.	Przebudowa ul. Kościuszki	800 000	Środki własne – 100%	0	8	502	290	0	0	0	0
18.	Budowa ul. Kruczkowskiego wraz z kanalizacją deszczową	431 000	Środki własne – 100%	5	0	0	60	366	0	0	0
19.	Przebudowa ul. Kwiatowej	38 000	Środki własne – 100%	0	0	38	0	0	0	0	0
20.	Przebudowa ul. Matejki	2 044 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	123	34	900	987	0	0	0
21.	Budowa ul. Miodowej	84 000	Środki własne – 100%	0	8	76	0	0	0	0	0
22.	Przebudowa ul. Nadbrzeżnej	362 000	Środki własne – 100%	362	0	0	0	0	0	0	0
23.	Przebudowa ul. Obr. Westerplatte	40 000	Środki własne – 100%	0	0	0	40	0	0	0	0
24.	Budowa ul. Ogrodowej	308 000	Środki własne – 100%	4	0	0	304	0	0	0	0
25.	Przebudowa ul. Piastowskiej	752 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	52	0	700	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
26.	Przebudowa ul. Polnej	190 000	Środki własne – 100%	0	0	17	173	0	0	0	0
27.	Przebudowa ul. Roosevelta	21 000	Środki własne – 100%	0	0	0	21	0	0	0	0
28.	Przebudowa ul. Sienkiewicza	381 000	Środki własne – 100%	0	52	80	249	0	0	0	0
29.	Przebudowa ul. Skłodowskiej - Curie	53 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	53	0
30.	Przebudowa ul. Sportowej	167 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	5	162	0	0
31.	Przebudowa ul. Słowackiego	102 000	Środki własne – 100%	102	0	0	0	0	0	0	0
32.	Przebudowa ul. Stawina	334 000	Środki własne – 100%	22	161	151	0	0	0	0	0
33.	Przebudowa ul. Sucharskiego	310 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	160	150
34.	Przebudowa ul. Wyzwolenia	183 000	Środki własne – 100%	183	0	0	0	0	0	0	0
35.	Przebudowa ul. Zielnej	835 000	Środki własne – 100%	50	0	276	509	0	0	0	0
36.	Budowa ul. Żeglarskiej	168 000	Środki własne – 100%	8	0	160	0	0	0	0	0
37.	Przebudowa ul. 1 Maja	295 000	Środki własne – 100%	0	0	0	154	141	0	0	0
38.	Modernizacja i budowa ul. 23-go Lutego	1 853 000	Środki własne – 100%	1	501	615	736	0	0	0	0
39.	Przebudowa ul. 9 Maja	201 000	Środki własne – 100%	0	0	121	80	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
40.	Przebudowa dojazdu do jeziora -ul. Nadbrzeżna.	65 000	Środki własne – 100%	65	0	0	0	0	0	0	0
41.	Przebudowa drogi oraz parkingów pomiędzy boiskiem sportowym a stacją benzynową (Pl. Witosa)	34 000	Środki własne – 100%	0	34	0	0	0	0	0	0
42.	Przebudowa drogi dojazdowej Urząd Miejski- cmentarz	23 000	Środki własne – 100%	0	23	0	0	0	0	0	0
43.	Przebudowa drogi do Kożedo (od skrz.z ul. Dąbrowszczaków do bud .mieszkalnych)	86 000	Środki własne – 100%	0	86	0	0	0	0	0	0
44.	Przebudowa ul. Mickiewicza	308 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	12	296
45.	Budowa nowej ulicy od ul. Wojska Polskiego na nowo projektowane osiedle	1 060 000	Środki własne – 100%	0	5	310	745	0	0	0	0
46.	Przebudowa ul. Chopina	117 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	7	110
47.	Przebudowa ul. Dąbrowskiej	149 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	6	143
48.	Budowa ul. Fredry	607 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	24	583
49.	Budowa ul. Matejki - dojazd do domków jednorodzinnych	218 000	Środki własne – 100%	0	0	10	208	0	0	0	0
50.	Przebudowa ulic Mur Południowy	600 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	300	300	0	0
51.	Modernizacja ulicy Grunwaldzkiej	800 000	Środki własne – 100%	0	0	0	200	300	300	0	0

Lista planowanych przedsięwzięć – infrastruktura pozamiejska – drogi gminne do utwardzenia – budowa konstrukcji i nawierzchni drogi

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
52.	Budowa drogi gminnej - Piasecznik - kol. Piasecznik /skrz. z dr.woj. nr-160/	451 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	51	400
53.	Budowa drogi gminnej - Sulino /skrz.z dr.pow.N2201Z/	2 594 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	991	1603	0	0
54.	Budowa drogi gminnej - Gr.gminy/Jarostowo/-skrzyżowanie z dr.gminną. nr 11-07-020	1 466 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	466	1000
55.	Budowa drogi gminnej - Rzecko –Korytowo /skrz.z dr.pow.nr 2223Z/	2 256 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	1000	1256
56.	Budowa drogi gminnej - Raduń /skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 160/ -gr. gminy /N.Klukom/	320 000	Środki własne – 100%	320	0	0	0	0	0	0	0
57.	Budowa drogi gminnej - Skrzyżowanie z drogą powiatową .nr 2221Z – Raduń	1 072 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	472	600
58.	Budowa drogi gminnej - Wardyń /skrz. z dr.pow.nr 2221Z/ - Rzecko/ skrz.z dr.pow. nr 2220Z/	959 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	159	800
59.	Budowa drogi gminnej - Skrz.z dr.pow.nr 2228Z/St. Klukom/	1 354 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	354	1000
60.	Budowa drogi gminnej - Choszczno-Smoleń-Raduń/ skrz.z dr.woj.nr 160/	1 579 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	1443	136	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
61.	Budowa drogi gminnej - Stary Klukom /skrz.z dr.pow.nr 2220Z/-Rudniki	2 312 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	991	1321	0
62.	Budowa drogi gminnej – Choszczno–Gostyczyn (skrzyżowanie z drogą Stary Klukom-Rudniki)	1 467 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	467	1000
63.	Budowa drogi gminnej - Skrz. z dr.woj. nr 151 /Koplin-skrz.z dr.gm.nr 11-07-039/	452 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	452	0
64.	Budowa drogi gminnej - Zamecin – Wysokie -Rodniki – Choszczno	1 297 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	497	800
65.	Budowa drogi gminnej - Rzecko – przejazd kolejowy / Antoniewo	2 100 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	0	0	1000	1100

Lista planowanych przedsięwzięć – różne tematy inwestycyjno – modernizacyjne (oświata, kultura, zadania gminy)

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
66.	Infrastruktura drogowa osady rekreacyjno-sportowej w Raduniu - realizacja w 3 etapach	2 000 000	Środki własne – 100%	0	0	60	640	500	500	300	0
67.	Wykup nieruchomości niezabudowanych przez Gminę	30 000	Środki własne – 100%	30	0	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
66.	Infrastruktura drogowa osady rekreacyjno-sportowej w Raduniu - realizacja w 3 etapach	2 000 000	Środki własne – 100%	0	0	60	640	500	500	300	0
67.	Wykup nieruchomości niezabudowanych przez Gminę	30 000	Środki własne – 100%	30	0	0	0	0	0	0	0
68.	Budowa mieszkalnego budynku socjalnego.	3 995 000	Środki własne – 100%	5	0	0	0	0	0	1135	2855
69.	Budowa cmentarza w Stawinie	1 495 000	Środki własne – 100%	85	215	661	534	0	0	0	0
70.	Rozbudowa cmentarza przy ul. Zielnej.	800 000	Środki własne – 100%	0	800	0	0	0	0	0	0
71.	Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego	266 000	Środki własne – 100%	0	266	0	0	0	0	0	0
72.	Wdrożenie podpisu elektronicznego e-urząd, elektronicznego obiegu dokumentów	1 038 000	Środki własne –25 % RPO WZ –75%	77	600	361	0	0	0	0	0
73.	Budowa sieci szkieletowej szerokopasmowej wraz z utworzeniem publicznych miejsc dostępu do Internetu	5 495 000	Środki własne –25 % RPO WZ –75%	1059	2916	1520	0	0	0	0	0
74.	Modernizacja remiz OSP (Suliszewo, Raduń, Zamęcin, Kółki)	540 000	Środki własne – 100%	540	0	0	0	0	0	0	0
75.	Monitoring miasta	120 000	Środki własne – 100%	0	70	50	0	0	0	0	0
76.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Choszcznie	727 000	Środki własne – 100%	0	727	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
77.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 3 w Choszcznie	1 037 000	Środki własne – 100%	1037	0	0	0	0	0	0	0
78.	Przebudowa kotłowni gazowej oraz instalacji CO w Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie	440 000	Środki własne – 100%	0	440	0	0	0	0	0	0
79.	Termomodernizacja Szkoły w Zamęcie	409 000	Środki własne – 100%	0	409	0	0	0	0	0	0
80.	Termomodernizacja Szkoły w Sławęcinie	240 000	Środki własne – 100%	0	240	0	0	0	0	0	0
81.	Termomodernizacja Szkoły w Suliszewie	246 000	Środki własne – 100%	0	246	0	0	0	0	0	0
82.	Budowa boiska wielofunkcyjnego w Szkole Podstawowej nr 3 w Choszcznie	177 000	Środki własne – 5% Minist. Sportu – 95 %	177	0	0	0	0	0	0	0
83.	Budowa boiska wielofunkcyjnego w Szkole Podstawowej nr 1 w Choszcznie	678 000	Środki własne – 56% Minist. Sportu – 44 %	678	0	0	0	0	0	0	0
84.	Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 1 przy ul. Niedziałkowskiego	644 000	Środki własne – 100 %	644	0	0	0	0	0	0	0
85.	Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 4 przy ul. Mur Południowy	369 000	Środki własne – 100 %	369	0	0	0	0	0	0	0
86.	Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 5 na os. Stargardzkim	485 000	Środki własne – 100%	485	0	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
87.	Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola nr 2 przy ul. Sucharskiego	677 000	Środki własne – 100%	677	0	0	0	0	0	0	0
88.	Poprawa jakości infrastruktury gimnazjalnej w Gminie Choszczno - etap I - Remont budynku Publicznego Gimnazjum w Choszcznie	531 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	531	0	0	0	0	0	0
89.	Poprawa jakości infrastruktury gimnazjalnej w Gminie Choszczno - etap II - Przebudowa małej Sali gimnastycznej Publicznego Gimnazjum w Choszcznie	658 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	58	600	0	0	0	0	0	0
90.	Dokończenie modernizacji budynku przy ul. Dąbrowszczaków 40	70 000	Środki własne – 100%	70	0	0	0	0	0	0	0
91.	Przygotowanie i uzbrojenie parku przemysłowego	2 100 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	100	0	0	1300	700	0	0
92.	Budowa nowych punktów świetlnych w ulicy Dąbrowszczaków	25 000	Środki własne – 100%	25	0	0	0	0	0	0	0
93.	Budowa szkieletu miejskiego	350 000	Środki własne – 100%	0	10	340	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
94.	Zagospodarowanie terenu placu zabaw, rekreacji, sportu i wypoczynku w obrębie Wałów Chrobrego – utwardzenie nawierzchni w obrębie Wałów. Utwardzenie i odwodnienie alejek, przebudowa schodów, oświetlenie kortów	188 000	Środki własne – 100%	188	0	0	0	0	0	0	0
95.	Zagospodarowanie terenu Wałów Chrobrego etap II – reperacja i umocnienie wałów, nasadzenie zieleni, budowa utwardzonego ciągu pieszego w koronie Wałów	278 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	0	278	0	0	0	0	0
96.	Budowa placów zabaw na terenie Gminy Choszczno	570 000	Środki własne – 100%	0	130	240	200	0	0	0	0
97.	Budowa placów zabaw na terenie miasta Choszczno	140 000	Środki własne – 100%	140	0	0	0	0	0	0	0
98.	Przebudowa obiektu Choszczeńskiego Domu Kultury etap I	210 000	Środki własne – 100%	10	200	0	0	0	0	0	0
99.	Przebudowa obiektu Choszczeńskiego Domu Kultury etap II	5 370 000	Środki własne –25 % RPO WZ –75%	0	0	1000	1170	1400	1800	0	0
100.	Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - I etap świetlica Zwierzyń	244 000	Środki własne – 100%	144	0	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
100 A.	Zagospodarowanie terenu placu zabaw, rekreacji, sportu i wypoczynku w obrębie Wałów Chrobrego – utwardzenie nawierzchni w obrębie Wałów. Utwardzenie i odwodnienie alejek, przebudowa schodów, oświetlenie kortów	644 000	Środki własne – 100 %	0	644	0	0	0	0	0	0
101.	Odbudowa i przebudowa świetlic wiejskich w Gminie Choszczno - III etap	656 000	Środki własne – 100%	0	0	0	200	200	200	56	0
102.	Termomodernizacja budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej	450 000	Środki własne – 100%	320	130	0	0	0	0	0	0
103.	Przebudowa pomieszczeń w obiekcie biblioteki na potrzeby Muzeum Ziemi Choszczeńskiej	150 000	Środki własne – 100%	0	150	0	0	0	0	0	0
104	Odbudowa barbakanu w Choszcznie	65 000	Środki własne – 100%	65	0	0	0	0	0	0	0
105.	Odbudowa zabytkowych murów obronnych oraz zagospodarowanie terenu przy istniejących murach	500 000	Środki własne – 100%	0	0	500	0	0	0	0	0
106.	Odbudowa amfiteatru w Choszcznie	300 000	Środki własne – 100%	0	0	200	100	0	0	0	0
107.	Rozbudowa zaplecza Centrum Rekreacyjno-Sportowego	300 000	Środki własne – 100%	0	0	150	100	50	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
108.	Montaż dźwigu osobowego w budynku socjalno-klubowym oraz zagospodarowanie terenu przy budynku	323 000	Środki własne – 100%	323	0	0	0	0	0	0	0
109.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w Choszcznie - etap I - Przebudowa starej i budowa nowej ścieżki rekreacyjno -spacerowo-rowerowej wokół jeziora Klukom	3 000 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	60	1940	1000	0	0	0	0	0
110.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w Choszcznie - etap I - „Miejska Góra” jako teren rekreacji i wypoczynku mieszkańców miasta Choszczna	1 000 000	Środki własne –50 % RPO WZ –50%	0	500	500	0	0	0	0	0
111.	Ogrodzenie działki Szkoły Podstawowej Nr 3 w Choszcznie od strony frontowej	27 000	Środki własne – 100%	27	0	0	0	0	0	0	0
112.	Parkingi przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie	132 000	Środki własne – 100%	132	0	0	0	0	0	0	0
113.	Bieżnia sportowa wraz ze skocznią w dal przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie	34 000	Środki własne – 100%	34	0	0	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
114.	Budowa boiska piłkarskiego wielofunkcyjnego i szatni sportowców wraz z zagospodarowaniem terenu i budową niezbędnej infrastruktury technicznej	1 292 000	Środki własne -48 % MS - ORLIK 2012 -52%	989	303	0	0	0	0	0	0
115.	Budowa boiska piłkarskiego w Sławęcinie z Programu "Blisko Boisko"	600 000	Środki własne -47 % MS - Blisko Boisko -53%	600	0	0	0	0	0	0	0
116.	Budowa Hali sportowej na Stadionie Miejskim w Choszcznie- dokumentacja	51 000	Środki własne - 100%	51	0	0	0	0	0	0	0
117.	Zakup wideoradaru	15 000	Środki własne - 100%	15	0	0	0	0	0	0	0
118.	Likwidacja barier transportowych - zakup autobusu	120 000	Środki własne - 100%	120	0	0	0	0	0	0	0
119.	Likwidacja barier architektonicznych w Szkole Podstawowej Nr 3 w Choszcznie	53 000	Środki własne - 100%	53	0	0	0	0	0	0	0
120.	Przebudowa i modernizacja zielonej sali gimnastycznej przy SzP Nr 3 w Choszcznie	42 000	Środki własne - 100%	42	0	0	0	0	0	0	0
120 A	„Polsko – Niemiecki Informacyjny Portal Kultury i Transferu Wiedzy	4 166 000	Środki własne - 25% Interreg - 75 %	0	2 083	2 083	0	0	0	0	0

Lista planowanych przedsięwzięć – modernizacja i rozbudowa urządzeń zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
121.	Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Dąbrowszczaków w Choszcznie " Osiedle Kożedo"	220 000	Środki własne – 100%	220	0	0	0	0	0	0	0
122.	Budowa wodociągu Choszczno-Pakość	223 000	Środki własne – 100%	33	190	0	0	0	0	0	0
123.	Budowa wodociągu Choszczno- Koplín	124 000	Środki własne – 100%	124	0	0	0	0	0	0	0
124.	Budowa stacji ujęcia i uzdatniania wody w Golczy	165 000	Środki własne – 100%	165	0	0	0	0	0	0	0
125.	Kanalizacja sanitarna Gminy Choszczno etap III (miejscowości Rzecko, Chełpa, Rzeczek, Suliszewo, Krzowiec, Kolki)	1 695 000	Środki własne – 100%	1695	0	0	0	0	0	0	0
126.	Budowa kanalizacji sanitarnej Osiedla Północnego w Choszcznie	1 400 000	Środki własne – 100%	1400	0	0	0	0	0	0	0
127.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Oraczewice	400 000	Środki własne – 100%	400	0	0	0	0	0	0	0
128.	Budowa wodociągu oraz kanalizacji sanitarnej w Osadzie Rekreacyjno-Sportowej Raduń	1 400 000	Środki własne – 100%	0	0	100	1300	0	0	0	0
129.	Doprowadzenie wody do 5 budynków na koloni Stary Klukom	200 000	Środki własne – 100%	0	0	0	0	100	100	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
130.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z siecią wodociagową nowo projektowanej ulicy od ul. Wojska Polskiego do nowo projektowanego osiedla	445 000	Środki własne – 100%	5	440	0	0	0	0	0	0
131.	Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej przy ul. Artylerzystów	120 000	Środki własne – 100%	120	0	0	0	0	0	0	0
132.	Budowa kanalizacji sanitarnej do Koplina	143 000	Środki własne – 100%	0	143	0	0	0	0	0	0
133.	Uzbrojenie terenu przy murach obronnych (woda, kanalizacja sanitarna, odwodnienie terenu); ul. 22-go Lipca	300 000	Środki własne – 100%	0	0	300	0	0	0	0	0
134.	Zwodociagowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap I	1 947 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	55	513	1379	0	0	0	0	0
a.	Budowa wodociągu Pakość-Bonin	411 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	25	386	0	0	0	0	0	0
b.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Suliszewie	280 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	280	0	0	0	0	0
c.	Budowa wodociągu Suliszewo-Antoniewo	193 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	193	0	0	0	0	0
d.	Budowa wodociągu Piasecznik-Kolonia Piasecznik	356 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	30	87	239	0	0	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
e.	Budowa wodociągu Wardyń-Chelpa	387 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	40	347	0	0	0	0	0
f.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Kolkach	80 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	80	0	0	0	0	0
g.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Zwierzyniu	240 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	240	0	0	0	0	0
135.	Zwodociągowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap II	3 206 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	610	2596	0	0	0
a.	Budowa wodociągu Rudniki-Gostyczyn	193 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	193	0	0	0	0
b.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Gleźnie	240 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	40	200	0	0	0
c.	Budowa wodociągu Gleżno-Zamęcin	310 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	50	260	0	0	0
d.	Budowa wodociągu Zamęcin-Nowe Żeńsko	193 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	43	150	0	0	0
e.	Budowa wodociągu Nowe Żeńsko-Stary Klukom	341 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	51	290	0	0	0
f.	Budowa wodociągu Nowe Żeńsko-Wysokie	193 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	43	150	0	0	0
g.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Wardyniu	240 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	40	200	0	0	0
h.	Budowa wodociągu Wardyń-Raduń	403 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	50	353	0	0	0

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
i.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Stradzewo i Piasecznik	1 093 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	100	993	0	0	0
136.	Zwodociągowanie terenów wiejskich Gminy Choszczno - etap III	5 670 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	445	761	3932	532
a.	Budowa wodociągu Pakość-Sulino	325 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	325	0	0	0
b.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Korytowie	240 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	40	200	0	0
c.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Radaczewie	210 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	40	170	0	0
d.	Budowa wodociągu Wardyń-Rzecko	271 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	40	231	0	0
e.	Budowa wodociągu Rzecko-Rzeczki	294 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	40	254	0
f.	Budowa wodociągu Rzeczki-Suliszewo	343 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	40	303	0
g.	Budowa wodociągu Kołki-Krzowiec	326 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	40	286	0
h.	Budowa wodociągu w miejscowości Rzecko	3 049 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	40	3009	0
i.	Przebudowa wodociągu Radaczewo-Sławęcın	372 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	0	40	332
j.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Piaseczniku	240 000	Środki własne – 25% PROW – 75 %	0	0	0	0	0	0	40	200

L.p.	Nazwa inwestycji	Przybliżony koszt całkowity w latach 2008 - 2015	Źródła finansowania (%)	Wydatki w poszczególnych latach w tys. zł.							
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
137.	Kanalizacja sanitarna Gminy Choszczno , etap IV	19 021 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	248	1619	5940	6806	4408	0	0	0
a.	Przebudowa stacji ujęcia i uzdatniania wody w Choszcznie	4 206 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	103	1000	2000	1103	0	0	0	0
b.	Budowa kanalizacji sanitarnej Osiedla Południowego oraz w miejscowościach Gostyczyn i Rudniki	3 408 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	0	0	0	0	3408	0	0	0
c.	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej oraz sieci wodociągowej w ul. 23-go Lutego	780 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	0	0	390	390	0	0	0	0
d.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z siecią wodociagową w ulicy Matejki	545 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	145	400	0	0	0	0	0	0
e.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Kościuszki	69 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	0	69	0	0	0	0	0	0
f.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Choszcznie	5 380 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	0	150	2550	2680	0	0	0	0
g.	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej przy ul. Jagiełły i Dąbrowszczaków	4 633 000	Środki własne – 40% PO liS – 60 %	0	0	1000	2633	1000	0	0	0

źródło danych: WPI Gminy Choszczno

Poniżej przedstawiono także podział na finansowanie w latach całości kosztów inwestycyjnych z podziałem na środki własne, dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych:

źródła finansowania	2008	2009	2010	2011
środki własne kredyty	13.348.000	12.514.190	11.041.750	12.051.500
dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych	2.437.000	8.391.560	10.669.000	7.652.500
razem	15.785.000	20.905.750	21.710.750	19.704.000

źródła finansowania	2012	2013	2014	2015
środki własne	7.121.750	7.239.250	10.434.000	12.733.000
dotacje z funduszy celowych w tym funduszy strukturalnych	7.897.250	2.270.750	2.949.000	399.000
razem	15.019.000	9.510.000	13.383.000	13.132.000

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z WPI Gminy Choszczno

6. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

6.1. Wdrażanie Strategii

Do wdrażania Strategii zaangażowani są partnerzy społeczni, w celu zapewnienia szerokiego udziału zainteresowanych instytucji i organizacji w rozwoju gminy. Warunkiem efektywnego wdrażania Strategii jest przygotowanie konkretnych projektów inwestycyjnych, zawierających: sposoby realizacji założonych celów, wdrażania działań, kryteriów oceny projektów rozwojowych, wskaźników monitoringu, partnerów, harmonogramów prac, planów finansowych i źródeł finansowania.

Zapisane w Strategii zadania będą przeglądane i ewentualnie korygowane, bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do tego dokumentu w przyszłości wprowadzane będą nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych przez społeczność lokalną potrzeb.

6.2. Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu realizacji monitoringu i oceny realizacji strategii ustanawia się następujące mechanizmy:

1. Odpowiedzialność za realizację zadań wynikających ze strategii będą ponosić osoby (komórki organizacyjne), wskazane w planie operacyjnym do strategii.
2. Monitoring realizacji strategii będzie prowadził 3 osobowy Zespół do spraw Monitoringu Strategii. W skład zespołu będą wchodzić: Przewodniczący Zespołu oraz 2 członków. Osoby wchodzące w skład Zespołu ds. Monitoringu Strategii nie mogą jednocześnie ponosić odpowiedzialności za realizację jakiegokolwiek zadania wynikającego ze strategii.
3. Zespół do spraw Monitoringu Strategii odbywa spotkania w cyklu trzymiesięcznym. Spotkania Zespołu mają na celu dokonywanie bieżącej oceny postępu i skutków realizacji strategii, a w szczególności zgodności postępu we wdrażaniu zadań z przyjętym harmonogramem oraz z parametrami produktów końcowych.
4. Zespół do spraw Monitoringu Strategii dokonuje bieżącej oceny realizacji zadań strategicznych na podstawie informacji otrzymanych ze strony osób odpowiedzialnych za realizację aktualnie realizowanych zadań.
5. Informacje w sprawie postępu realizacji strategii będą przekazywane do publicznej wiadomości w cyklu trzymiesięcznym. Odpowiedzialność za przekazywanie informacji ponosi Przewodniczący Zespołu.
6. Ocena realizacji strategii dokonywana jest przez Radę Miejską. Rada dokonuje oceny postępu i skutków realizacji strategii w cyklu dwuletnim, na podstawie sprawozdań, składanych Radzie przez Burmistrza Gminy oraz Przewodniczącego Zespołu do spraw Monitoringu Strategii.
7. Szczegółowe zasady dokonywania monitoringu i oceny realizacji strategii przygotowuje Przewodniczący Zespołu ds. Monitoringu Strategii (w zakresie trybu pracy Zespołu) oraz Rada Miejska (w zakresie trybu oceny realizacji strategii).
8. Raz na cztery lata, Komitet ds. Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy dokona aktualizacji zapisów strategii w oparciu o ocenę jej realizacji. Zaktualizowana strategia jest przyjmowana na sesji Rady Miejskiej.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych instrumentów zapewniających efektywne wdrażanie Strategii. Również jego systematyczne zbieranie w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace zespołu monitorującego.

Miary wykonania projektów – W celu rzetelnego monitorowania wdrażania Strategii potrzebne będą dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie

wskaźników. W ten sposób zostanie określony poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów – pozwoli to na funkcjonalne opisanie pożądanego stanu społeczno-gospodarczego za pomocą wartości liczbowych. Dla każdego z projektów kierowanych do realizacji zostaną zaproponowane odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiąganych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników, czy bezwzględnych informacji statystycznych, mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian, czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiąganych efektów.

Porównywanie wskaźników – Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanej Strategii jest również porównanie osiąganych wyników pomiędzy gminami. Porównywanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

6.3. Promocja programu strategicznego gminy

Promocja jest jednym z ważniejszych czynników kreujących rozwój społeczno-gospodarczy. Stanowi instrument pozwalający eksponować potencjał gminy i jej możliwości. Właściwie ukierunkowana promocja pozwala osiągnąć pożądaną cele strategiczne i operacyjne, opisane w poprzednich rozdziałach.

Narzędziami promocji programu strategicznego gminy są:

- informatory, foldery, przewodniki itp.,
- szkolenie pracowników gminy w zakresie prowadzonych przez nich działań promocyjnych,
- informacja o gminie - rozbudowa strony internetowej wraz z zamieszczeniem na niej tekstu Strategii i okresowych raportów z realizacji programu

Przy wdrażaniu Strategii ważnym zagadnieniem będzie współpraca z podmiotami gospodarczymi – inwestorami - działającymi na terenie gminy, poprzez włączenie ich do procesu lokalnego rozwoju gospodarczego.

Realizacja zadań i celów strategicznych wymagać będzie różnych źródeł finansowania. Takimi źródłami mogą być użyte i dostępne:

- budżet państwa,
- budżet gminy,
- fundusze strukturalne,
- fundusze celowe,
- fundusze restrukturyzacyjne.

* - zdjęcia zostały wykonane przez pracowników firmy ECD, prawa autorskie zastrzeżone.